

KONKURRENSVERKET
Swedish Competition Authority

KONKURRENSVERKET
Årsredovisning 2023

Innehåll

Generaldirektören har ordet.....	6
Konkurrensverkets uppdrag och vision.....	8
Årsredovisningens disposition	9
Intern styrning och uppföljning.....	9
Konkurrensverkets tillsynsverksamhet	12
Fördelning av resurser mellan tillsynsområden.....	12
Prioriteringar	13
Interna tidsfrister	13
Resultatindikatorer för tillsynsverksamheten.....	14
Konkurrens	16
Offentlig upphandling	27
Otillbörliga handelsmetoder	44
Analys och insatser på uppdrag av regeringen	50
Analys av stora prisökningar inom vissa branscher	50
Analys av drivmedelspriser	53
Utvärdering avseende lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder	54
Informationsinsatser om konkurrensreglerna och konkurrensens betydelse	55
Sveriges ordförandeskap i EU 2023.....	56
Övriga uppdrag enligt regleringsbrev	57
Rapporter	58
Konkurrensverkets rapporter och analyser	58
Resultat av rapport- och analysverksamheten.....	60
Remisser	61
Exempel på yttranden under 2023.....	61
Remissernas resultat.....	65
Samverkan	67
Samverkan med Upphandlingsmyndigheten.....	67
Samverkan mot osund konkurrens och korruption.....	67
Samverkan med Konsumentverket och Integritetsskyddsmyndigheten.....	68
Samverkan med Myndigheten för digital förvaltning, Integritetsskyddsmyndigheten och Patent- och registreringsverket.....	68
Inspektionen för strategiska produkter	68

Europeiska och nationella tillsynsmyndigheter	69
Medverkan i offentliga utredningar	69
Medverkan i andra myndigheters regeringsuppdrag	69
Referensgrupper och andra organ	70
Resultat av samverkan	70
Forskning	72
Pågående projekt som har fått forskningsmedel beviljade 2023	72
Pågående forskningsprojekt	73
Uppdragsforskning	74
Forskningskonferens och uppsatsävling	75
Rådet för forskningsfrågor	76
Forskningens resultat	77
Internationellt arbete	78
EU	78
Nordiskt samarbete	80
Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling	81
International Competition Network	81
Resultat av det internationella arbetet	82
Kommunikation	83
Kommunikationsinsatser, kanaler och kanalval	83
Kännedom om myndigheten	86
Kommunikationens resultat	87
Organisation och kompetensförsörjning	88
Organisation	88
Kompetensförsörjningens resultat	92
Fakta i korthet	94
Ekonomisk översikt	100
Sammanställning över väsentliga uppgifter	103
Resultaträkning	105
Balansräkning	106

Anslagsredovisning	108
Redovisning av beställningsbemyndiganden	109
Noter och tilläggsupplysningar	110
Tilläggsupplysningar	110
Noter	113

Generaldirektören har ordet

År 2023 var ett speciellt och omtumlande år för oss alla. Krig i vår närmiljö, ett försvagat konjunkturläge och hög inflation påverkade de svenska hushållen och näringslivet. Konsumenter pressades av stigande matpriser och ökade energikostnader. Många fick en ansträngd privatekonomi. Det präglade samhällsdebatten där frågor om konkurrensens betydelse för prisutveckling och inflation kom i fokus. Medvetenheten om vikten av en väl fungerande konkurrens ökade och förde med sig ett stort intresse för Konkurrensverkets uppdrag. Riksdag och regering, medier och allmänhet – det var många som engagerade sig i konkurrensfrågor och vikten av en väl fungerande samhällsekonomi. Det är positivt. Vårt uppdrag är viktigt och berör hela samhället – företag, offentliga organ och konsumenter.

Redan under 2022 såg vi hur Sveriges ekonomiska situation förändrades och osäkerheten om vart utvecklingen var på väg bredde ut sig. Mot den bakgrunden fattade vi beslut om en strategisk satsning med syfte att ge särskild uppmärksamhet åt konkurrensaspekten av olika samhällskriser. Vår självklara utgångspunkt är att marknader ska fungera väl, även i tider av kris. Företag får inte genomföra åtgärder som leder till att marknader har en sämre fungerande konkurrens när krisen är över. En effektiv konkurrens är en förutsättning för effektiva marknader, även i kristider.

Den strategiska satsningen som vi inledde 2022 tog vi sedan med oss in i 2023. Satsningen resulterade under året i ett flertal analyser där vi har sammanställt risker och förutsättningar på ett urval konsumentmarknader, bland annat energimarknaderna och drivmedelsmarknaden, inom finanssektorn och livsmedelsbranschen. Det är betydande marknader som påverkar konsumenters vardag och plånböcker.

Det var också de kraftiga prisökningarna på livsmedel som föranledde vår pågående genomlysning av livsmedelsbranschen. Undersökningen omfattar en mängd frågeställningar som på olika sätt rör konkurrenssituationen inom livsmedelsbranschen.

Under året publicerade vi ett antal delrapporter med några första indikationer på att risk för bristande konkurrens och omotiverade prisökningar delvis ligger bakom de höga matpriserna i Sverige. Slutrapporteringar kommer under 2024.

Precis som livsmedelspriserna har priserna på drivmedel ökat kraftigt de senaste åren. Utöver den analys av drivmedelsmarknaden som vi publicerade i januari 2023, där vi konstaterade att marknaden kännetecknas av få aktörer och hög grad av pristransparens, har vi ett pågående arbete med en fördjupad analys av konkurrensen i drivmedelssektorn. Analysen genomför vi på regeringens uppdrag, med slutredovisning i december 2024.

Livsmedelsfrågor ingår också i Konkurrensverkets uppdrag som tillsynsmyndighet över lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH.

Lagen trädde i kraft 1 november 2021 och under året har vi för första gången fattat beslut om sanktionsavgifter enligt LOH. Regeringen har också gett oss förtroendet att utvärdera de första två åren med den nya lagen och i oktober lämnade vi en första delrapportering. Av den framgår att vissa otillbörliga handelsmetoder har blivit mindre vanliga, medan andra har blivit mer frekventa. Vi noterade också att fler känner till lagen, men att det finns en viss skepsis bland leverantörer att anmäla köparens bruk av otillbörliga handelsmetoder på grund

av rädsla för repressalier. Det tar vi på största allvar och konstaterar att vi bättre måste nå ut med att det är tryggt att vända sig till Konkurrensverket med sitt tips eller sin anmälan. Det är ett viktigt led i vårt arbete med att säkerställa en väl fungerande livsmedelskedja. Utvärderingen av LOH kommer vi att slutrapportera till regeringen 2025.

Min uppfattning är att Konkurrensverket är väl rustat att fullgöra sitt uppdrag. Med ökade ekonomiska resurser och nya befogenheter är förutsättningarna goda. Det extra tillskott Konkurrensverket tilldelades i vårändringsbudgeten för 2023, innebar att vi kunde stärka tillsynsverksamheten och samtidigt fortsätta bedriva arbetet med att utreda och analysera konkurrenssituationen på konsumentnära marknader. Med stöd av den utökade budget som riksdagen fattade beslut om från och med 2024, kommer vi ytterligare att kunna utveckla konkurrenstillsynen.

Samtidigt kommer de utökade befogenheter inom upphandlingstillsynen som riksdagen fattade beslut om i november 2023, och som började gälla den 1 januari 2024, innebära att vi också kan skärpa tillsynen över den offentliga upphandlingen. Det ligger i hela samhällets intresse att fler offentliga upphandlingar konkurrensutsätts.

Det är också välkommet att regeringen under året tillsatte en utredning om nya kompletterande regler på konkurrensområdet. Det ligger i linje med de pågående förändringar av konkurrensregelverket som sker i flera EU-länder, bland annat med anledning av digitaliseringen och framväxten av nya affärsmodeller. Även Konkurrensverket har länge sett ett behov av nya flexibla verktyg inom konkurrenstillsynen, precis som vi efter drygt tio år med reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet, KOS, ser behov av att reglerna förändras för att bli mer effektiva och ändamålsenliga. Under hösten gjorde vi därför en hemställan till regeringen med förslag om en översyn av KOS-regelverket.

Konkurrensverket är en växande myndighet med uppdrag som rör hela samhället. Med stöd av skickliga medarbetare, större ekonomiska resurser för konkurrenstillsynen och utökade befogenheter inom upphandlingstillsynen, ser vi nu fram emot nya och bättre förutsättningar att bedriva en effektiv och modern tillsynsverksamhet, såväl i kristider som under normala förhållanden. Till nytta för konsumenterna.

Rikard Jermsten
Generaldirektör

Konkurrensverkets uppdrag och vision

Konkurrensverket är Sveriges förvaltningsmyndighet för konkurrensfrågor. Vår uppgift är att verka för en effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna.

Konkurrensverket är också tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen. Vi arbetar för en effektiv offentlig upphandling till nytta för det allmänna och marknadens aktörer. En aktiv, tydlig och transparent tillsyn ska bidra till effektiva och korrekta upphandlingar.

Konkurrensverkets uppdrag omfattar även att utöva tillsyn över lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH. Tillsynen ska bidra till att säkerställa en ökad konkurrenskraft för aktörerna i den svenska livsmedelskedjan och en mer hållbar utveckling av den svenska livsmedelsproduktionen.

Vår ambition är att Konkurrensverket ska vara en professionell, kompetent, förtroendeingivande och effektiv myndighet, som bidrar till konsumentnytta genom arbetet med att säkerställa och utveckla konkurrensen i privat och offentlig verksamhet. Vår vision, som sammanfattar vårt uppdrag, är *Välfärd genom väl fungerande marknader*.

Konkurrensverkets uppdrag framgår av förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket och de årliga regleringsbrev. Konkurrensverket ska följa utvecklingen inom myndighetens ansvarsområden, uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens i offentlig och privat verksamhet och mot en effektiv offentlig upphandling, lämna förslag till konkurrensutsättning och till regelreformer samt samla in uppgifter för statistikändamål.

Utöver att bedriva tillsyn har Konkurrensverket i uppdrag att se till att de regelverk och rutiner myndigheten disponerar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag samt att stödja och utveckla forskningen inom de konkurrens- och upphandlingsrättsliga områdena. Konkurrensverket har också ett uppdrag att bedriva ett nationellt och internationellt samarbete inom myndighetens verksamhetsområden, bidra till utveckling och vid behov samverka med motsvarande myndigheter i andra länder.

Vi sprider information och ökar kunskapen om upphandling, konkurrens och om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. I uppgiften ingår att informera berörda aktörer om avgöranden, tillsyn och EU:s konkurrens- och upphandlingsregler. Konkurrensverket ska främja ett konkurrensinriktat synsätt och verka för en enhetlig tillämpning av de nationella upphandlingsreglerna. Vi ska sträva efter en effektiv samverkan med andra myndigheter och berörda aktörer. För att utveckla den offentliga upphandlingen ska Konkurrensverket samverka med Upphandlingsmyndigheten.

Under 2023 har Konkurrensverket i enlighet med instruktion och regleringsbrev för myndighetens verksamhetsområde arbetat med:

- tillsyn
- förbättringsåtgärder
- kunskapsspridning
- forskning
- internationellt arbete
- samverkan med andra myndigheter och aktörer
- analyser och insatser på uppdrag av regeringen.

Årsredovisningens disposition

Konkurrensverkets årsredovisning utgår från återrapporteringskrav i regleringsbrev och uppgifter enligt instruktion och är disponerad utifrån kraven i förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag, FÅB. Redovisningen rymmer avsnitt om styrning och uppföljning, resultatindikatorer med resultatredovisning för konkurrens- och upphandlingsområdena samt för tillsynsuppdraget avseende otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Utöver tillsynsutredningar belyser redovisningen analyser och insatser på uppdrag av regeringen, rapporter, remisser, myndighetens samverkan, forskning, internationellt arbete, kommunikation, organisation och kompetensförsörjning. Avslutningsvis följer fakta i korthet och finansiell redovisning.

Intern styrning och uppföljning

En betryggande intern styrning och kontroll syftar till att säkerställa att myndighetens arbete bedrivs i enlighet med de krav som följer av ansvaret för verksamheten. Detta innefattar bland annat att följa upp hur fattade beslut genomförs i organisationen, säkerställa att medarbetarna är väl förtrogna med målen, att arbetsförhållandena är goda och att de anställdas kompetens och erfarenhet tas tillvara. Det innefattar också en bedömning av risker, åtgärder utformade för att hantera riskerna samt uppföljning och utvärdering av åtgärderna i syfte att ständigt utveckla och förbättra verksamheten.

Under året har flera enheter genomfört krisövningar och uppdaterat kontinuitetsplaner för att förbättra förutsättningarna för en ändamålsenlig hantering av oförutsedda händelser som kan komma att påverka myndighetens verksamhet. Att ha en god beredskap för kriser är enligt Konkurrensverkets uppfattning en viktig del av en fungerande intern styrning och kontroll.

Konkurrensverket har utarbetat en övergripande struktur för hur intern styrning och kontroll ska ske kontinuerligt under året och på vilka sätt olika delar av myndigheten ska involveras och bidra (dnr 542/2023). Strukturen omfattar åtgärder på såväl ledningsnivå som enhetsnivå.

Konkurrensverket har sju mål, varav ett är övergripande och utgör grunden för en väl fungerande myndighetsverksamhet (dnr 52/2023). Målen är förankrade med medarbetarna i hela organisationen. Samtliga mål omfattar hela myndigheten och det finns ingen rangordning dem emellan, även om olika delar av verksamheten berörs i varierande grad av varje enskilt mål. Målen omsätts i mer konkreta aktivitetslistor och årsplaner i enheternas planering.

Resultatmätt som kopplar till målen följs upp varje år och redovisas för chefsgruppen innan en ny verksamhetsplan färdigställs. Medarbetarnas nöjdhet och arbetsförhållanden undersöker vi genom återkommande arbetsmiljöavstämningar och utvecklingssamtal. Vi genomför också årligen en medarbetarundersökning och en ledarskapsenkät.

Genomförda riskanalyser följs upp för att säkerställa att identifierade riskminimerande åtgärder har vidtagits. För enskilda ärenden och projekt följs bland annat nedlagd tid och kostnader. Kompetensutvecklingsinsatser utvärderas och insatsernas fördelning mellan olika enheter och medarbetare stäms av i chefsgruppen för att säkerställa gemensamma och effektiva prioriteringar. Prioriteringar som gjorts i tillsynen utvärderas löpande på chefsnivå i syfte att dra lärdomar kring eventuella behov av uppföljningar av ärenden eller uppdatering av prioriteringspolicyn. Projekt utvärderas utifrån en verksamhetsövergripande modell. Att fortlöpande följa upp verksamheten i enlighet med vår struktur för verksamhetsstyrning är en viktig del i arbetet att säkerställa kostnadseffektivitet.

En central bas för uppföljningen är de resultatindikatorer som används i årsredovisningen. De resultatmätt som vi har valt omfattar sådana aspekter som kan ge en indikation på kostnadseffektivitet och enkelhet från medborgares och företagsperspektiv. Exempelvis följer vi handläggningstider för avskrivna ärenden eftersom vi eftersträvar att tydligt prioritera de frågor som vi väljer att utreda, medan vi skyndsamt vill avsluta sådana utredningar som bedöms ha liten chans att nå önskat resultat. Syftet är dels att uppnå en effektiv resursanvändning internt, dels att tillsynsobjekt inte ska vara föremål för utredning hos Konkurrensverket onödigt länge. Vi arbetar också för att generellt korta handläggningstiderna i alla typer av utredningar, vilket förutom en effektiv tillsyn också kan innebära kostnadseffektivitet från tillsynsobjektens perspektiv. Om medborgare och företag upplever regelverk och rutiner som enkla, följer vi upp genom löpande dialog direkt med de aktörer som är föremål för tillsyn, men också genom ombudsträffar och webinarier. Vi har också genomfört en enkätundersökning bland allmänheten för att ta reda på kännedomen om de lagar vi utövar tillsyn över och vilken inställning respondenterna har till konkurrens, upphandling, otillbörliga handelsmetoder och Konkurrensverket.

Andra styr- och uppföljningsverktyg är ärendehanteringssystem, omvärlds- och mediebevakning samt ekonomi- och personaladministrativa system. Konkurrensverket anlitar Statens servicecenter för bland annat löneadministration och fakturahantering.

Uppföljning av Riksrevisionens granskning av Konkurrensverket 2019

Riksrevisionen granskade under 2018 och 2019 Konkurrensverkets förmåga till effektivt resursutnyttjande i tillsynsverksamheten. Fokus för granskningen var Konkurrensverkets prioriteringspolicy och tillsynsprocesser. Slutsatserna presenterades i granskningsrapporten *Konkurrensverkets tillsyn – förutsättningar för effektivt resursutnyttjande* (RiR 2019:26). Under hösten 2023 inledde Riksrevisionen en uppföljning av granskningen (dnr 673/2023). I samband med detta ombads Konkurrensverket redogöra för hur myndigheten har hanterat

rapporten från att den publicerades till i dag. Konkurrensverket har gjort detta och även beskrivit övrigt utvecklingsarbete som har genomförts under senare år. Riksrevisionens uppföljning kommer att slutföras i början av 2024.

Justerad organisation

Till följd av tillkommande medel först i vårändringsbudgeten, och därefter i form av en permanent anslagsökning, har Konkurrensverkets organisation justerats under året. Syftet har varit att hantera en växande organisation på ett ändamålsenligt sätt för att utveckla konkurrenstillsynen. Förändringarna har bland annat inneburit att ytterligare en enhet för konkurrenstillsyn skapades under 2023 och att förberedelser för att skapa ytterligare en ny enhet för konkurrenstillsyn samt en ny enhet för tips och bevakning genomfördes. Från och med 1 februari 2024 trädde organisationsjusteringen i kraft. Utgångspunkten har varit att bygga på befintlig organisationsstruktur, som har varit väl fungerande.

Strategiska satsningar under 2023

Med strategisk satsning avses ett område, en sakfråga eller en bransch som berör en stor del av Konkurrensverkets verksamhet och som vi bedömer bör uppmärksammas särskilt under en viss tidsperiod. En strategisk satsning omfattar intern kunskapsuppbyggnad och informations spridning till våra intressenter. Vanligen påverkar de strategiska satsningarna dock inte prioriteringen av enskilda tillsynsärenden, men ibland kan de sammanfalla med ett ökat behov av prioritering av tillsynsutredningar inom ett visst område (dnr 52/2023).

Konkurrensverkets strategiska satsningar under 2023 har varit hållbar utveckling och konkurrens i kristider. Dessa områden har valts eftersom de är aktuella och har en direkt påverkan på verksamheten (dnr 52/2023).

Utöver den verksamhetsinriktning som följer av målen och de strategiska satsningarna kan Konkurrensverkets resursfördelning internt även påverkas av eventuella regeringsuppdrag. Så har varit fallet 2023, eftersom regeringsuppdraget, som redovisas i avsnittet om analyser och insatser på uppdrag av regeringen, under året har involverat en stor del av organisationen.

Konkurrensverkets tillsynsverksamhet

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet för konkurrensreglerna, upphandlingsregelverken och lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Vårt tillsynsuppdrag syftar till väl fungerande marknader.

Konkurrens på marknaden gynnar konsumenterna. När företag konkurrerar med varandra pressas de att bli mer innovativa och effektiva. Detta skapar förutsättningar för högre kvalitet på varor, tjänster och nya produkter, samtidigt som priserna hålls nere.

Offentlig upphandling har en betydande inverkan på Sveriges ekonomi. Varje år upphandlas stora mängder varor och tjänster av offentliga aktörer. Enligt de senaste siffrorna uppgår värdet av de inköp som omfattas av upphandlingslagarna till 879 miljarder kronor årligen. Detta motsvarar drygt en sjättedel av Sveriges bruttonationalprodukt (BNP) till baspris (exklusive skatter och subventioner). Med anledning av det höga värdet har offentlig upphandling stor betydelse för samhällsekonomin.

En konkurrenskraftig svensk livsmedelskedja och en mer hållbar svensk livsmedelsproduktion är centrala för att skapa tillväxt, sysselsättning och bidra till en hållbar utveckling i hela landet.

Tillsynen över regelverken bedriver vi i form av utredningar, beslut och processer i domstol, samt kunskapsspridning genom kommunikativa insatser. Konkurrensverkets bedömning är att en effektiv tillsyn bör omfatta såväl sanktioner och andra ingripanden som förebyggande insatser, då dessa delar utgör viktiga komplement till varandra. Vi strävar därför efter att kombinera tillsyn och informationsspridning om regelverk och korrekt agerande för att få största möjliga effekt. Den forskningsverksamhet som Konkurrensverket initierar och finansierar är till exempel ett viktigt komplement till tillsynsverksamheten.

Fördelning av resurser mellan tillsynsområden

Grunden för resursallokeringen är regeringens och riksdagens årliga budgetbeslut. Dessutom beaktar myndighetsledningen omvärldsrelaterade, temporära behov av särskilda omprioriteringar mellan sakområdena. Med beaktande av det är utgångspunkten för fördelningen mellan verksamheterna – som tillhör olika utgiftsområden – att den sker i enlighet med den ursprungliga härledningen av medel som riksdagen har tillfört de olika tillsynsområdena. Det innebär bland annat att resursåtgången är störst för konkurrenstillsynen.

Utfallet av resursallokeringen 2023, räknat på den nedlagda tid som med en viss säkerhet går att härleda till ett specifikt tillsynsområde, visar en fördelning om cirka 78 procent konkurrenstillsyn, 16 procent upphandlingstillsyn och 6 procent tillsyn rörande otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan. Det är dock inte möjligt att ange den exakta medelsfördelningen mellan olika områden som inte är avgiftsfinansierade. Anledningen är att verksamheter som avser tillsynsområdena konkurrens och upphandling genom åren har närmat sig varandra på så sätt att flera rapporter, konferenser, tillsynsutredningar med mera omfattar såväl konkurrens- som upphandlingsfrågor. Det senaste tillkomna tillsynsområdet otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan har också flera kopplingar till de bägge

andra tillsynsområdena. Att fler beröringspunkter och tydligare samband mellan tillsynsområdena uppkommit genom åren är enligt Konkurrensverkets uppfattning både positivt och eftersträvansvärt.

Konkurrensverket har under 2023 också haft stort fokus på konkurrensrelaterade analyser som på olika sätt är kopplade till uppdrag från regeringen, i huvudsak rörande frågor som är relaterade till stora prisökningar. Den nedlagda tiden för dessa klassificeras inte till ett specifikt tillsynsområde i fördelningen ovan. Resultatet av detta arbete redovisas i avsnittet om analyser och insatser på uppdrag av regeringen.

Prioriteringar

Ett stort antal tips och klagomål lämnas till Konkurrensverket varje år och vi förfogar också över flera verktyg för att identifiera överträdelser på eget initiativ. Vi använder oss bland annat av mediabevakning och statistik från offentliga upphandlingar och andra öppna källor. Sammantaget kan vi alltså få indikationer på misstänkta överträdelser på flera sätt och vi har ett ansvar att använda våra resurser så effektivt som möjligt. Därför är det nödvändigt att prioritera mellan olika frågor. Urvalet av vad som ska utredas närmare gör vi utifrån en prioriteringspolicy där olika omständigheter viktas mot varandra (dnr 6/2022). I december publicerade vi ett utkast till uppdaterad prioriteringspolicy för synpunkter (dnr 814/2023).

Interna tidsfrister

För Konkurrensverkets tillsynsutredningar gäller interna tidsfrister. Syftet är delvis att säkerställa hög effektivitet med bibehållen kvalitet, men också att tydliggöra för aktörer hur tillsynsutredningen kommer att gå till i det specifika fallet. Målet är att ett slutligt beslut ska fattas inom en viss tidsram från det att myndigheten har genomfört den första externa utredningsåtgärden mot den part som är föremål för utredning. Hur lång tid det tar att fatta ett slutligt beslut beror bland annat på ärendets komplexitet och om utredningen i sig är svår genomförd. Konkurrensverket strävar dock alltid efter att utreda ärendena så skyndsamt som möjligt, utan att göra avkall på kvaliteten i utredningen.

För konkurrenstillsynen gäller en tidsfrist om 14 till 23 månader från första externa utredningsåtgärd gentemot part till slutligt beslut. För upphandlingstillsynen gäller en tidsfrist om maximalt 8 månader från första externa utredningsåtgärd gentemot part till slutligt beslut.¹ För tillsynsutredningar av förbuden mot otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan införde Konkurrensverket från årsskiftet 2022/2023 en tidsfrist om 8 till 12 månader (dnr 743/2022).

För de utredningar som påbörjats efter att tidsfristerna infördes har de flesta (88 procent) inom konkurrenstillsynen kunnat slutföras inom 23 månader. Motsvarande siffra för upphandlingstillsynen är 82 procent inom den interna fristen om 8 månader. Otillbörliga handelsmetoder är ett relativt nytt tillsynsuppdrag för Konkurrensverket och tidsfristerna infördes först i januari 2023. För de utredningar som påbörjats efter den tidpunkten har samtliga avslutats inom den utsatta tiden på 12 månader.

¹ Tidsfrister för konkurrens- och upphandlingstillsynen infördes i december 2020 (dnr 743/2022).

Konkurrensverkets hittillsvarande erfarenhet på chefsnivå är att ändamålsenliga tidsfrister bidrar till bättre styrning i form av tydligare prioriteringar och avgränsningar. Det förväntas i sin tur medföra positiva konsekvenser i form av tydligare uppdrag och bättre arbetsmiljö för alla som arbetar i tillsynsutredningarna, samtidigt som fristerna ska leda till förkortade handläggningstider och ökad effektivitet i verksamheten som helhet (dnr 743/2022).

Resultatindikatorer för tillsynsverksamheten

Externa visselblåsningar

Konkurrensverket har enligt förordningen (2021:949) om skydd för personer som rapporterar om missförhållanden i uppgift att genom en extern så kallad visselblåsarfunktion ta emot, följa upp och lämna återkoppling på rapporter om missförhållanden inom områdena konkurrens och offentlig upphandling. Om någon i ett arbetsrelaterat sammanhang upptäcker en överträdelse inom områdena konkurrens och offentlig upphandling kan det rapporteras till Konkurrensverket i enlighet med lagen (2021:890) om skydd för person som rapporterar om missförhållanden, det vill säga den så kallade visselblåsarlagen, vilken samtidigt ger den rapporterade personen ett skydd mot repressalier. Överträdelsen kan till exempel handla om en felaktig direktupphandling, ett otillåtet prissamarbete eller avtalsvillkor som skadar konkurrensen. Visselblåsarfunktionen ersätter inte Konkurrensverkets ordinarie kanal för tips och klagomål. Under 2023 har elva visselblåsningar inkommit i den externa kanalen.² Samtliga rör upphandlingsområdet. På basis av visselblåsningarna har fyra tillsynsärenden öppnats.³ År 2022 inkom totalt två visselblåsningar i den externa kanalen (dnr 598/2022 och 769/2022). Båda rörde upphandlingsområdet och resulterade i ett tillsynsärende (dnr 617/2023).

Konkurrensverket kan också få kännedom om misstänkta överträdelser på andra sätt än genom visselblåsningar. Varje år inkommer ett stort antal tips, klagomål och frågor till myndigheten. Vi kan också identifiera misstänkta överträdelser själva genom omvärldsbevakning och medieanalys. Att tipsare vet hur de kan nå oss och att vi själva har kunskap och förmåga att proaktivt hitta misstänkta överträdelser har betydelse för verksamhetens resultat. Utöver visselblåsningar är dock det exakta inflödet svårt att följa på ett ändamålsenligt sätt. En anledning är att medieanalys, även om den kan visa på trender som föranleder att myndigheten startar en utredning, är svår att kvantifiera. En annan anledning är att frågor som ställs till myndigheten inte behöver utgöra indikationer på överträdelser. Dessutom är ett beslut om att prioritera att inleda en utredning inte sällan resultatet av en sammanvägd bedömning av flera informationskällor. I analysen av vårt resultat följer vi därför enbart upp antalet visselblåsningar.

² Dnr 263/2023, dnr 358/2023, dnr 481/2023, dnr 507/2023, dnr 680/2023, dnr 683/2023, dnr 756/2023, dnr 784/2023, dnr 792/2023, dnr 806/2023 och dnr 841/2023.

³ Dnr 674/2023, dnr 715/2023, dnr 757/2023 och dnr 799/2023.

Ställningstaganden

En resultatindikator som rör alla Konkurrensverkets tillsynsområden är antalet meddelade ställningstaganden. Ställningstaganden innehåller en redogörelse för Konkurrensverkets uppfattning i rättsliga frågor. Syftet med ett ställningstagande kan till exempel vara att ge klargöranden i hur myndigheten bedömer en viss fråga där lagregler och rättspraxis inte ger uttömmande vägledning. Ställningstagandena beslutas av generaldirektören och är styrande för Konkurrensverkets verksamhet. Vi presenterar rättsläget och redovisar vår bedömning av hur vi ser på vissa frågor. Detta ska bidra till en förutsebarhet om hur Konkurrensverket bedömer en rättsfråga i tillsynsverksamheten.

I Konkurrensverkets bedömning av om ett ställningstagande är ett lämpligt sätt att adressera en frågeställning väger vi bland annat in om det går att formulera en fråga som vi kan besvara, om det saknas tillräckligt tydlig vägledning sedan tidigare i exempelvis praxis, samt om ett ställningstagande skulle bidra till att göra det lättare att följa lagstiftningen. Under 2023 har Konkurrensverket totalt meddelat tre ställningstaganden. Dessa beskrivs under det tillsynsområde de tillhör, två gäller tillsyn över otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter och ett avser upphandlingstillsynen.

Tabell 1 Ställningstaganden

Ställningstaganden	2023	2022	2021	2020
Konkurrenstillsyn	0	0	1	0
Upphandlingstillsyn	1	1	0	0
Otillbörliga handelsmetoder	2	2	1	N/A ⁴

Övriga resultatindikatorer relaterade till tillsynsverksamheten

I följande avsnitt redogör vi för Konkurrensverkets insatser under året avseende konkurrens- och upphandlingstillsynen samt tillsynen över otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Vi resonerar också om tillsynens resultat utifrån de av våra övriga resultatindikatorer som, utöver externa visserblåsningar och ställningstaganden, är direkt kopplade till tillsynen, det vill säga:

- antalet och andelen ärenden som lett till beslut om konkurrensskadeavgift, fastställande av att en överträdelse har skett eller avskrivningsbeslut med hänsyn till förändrat beteende, beslut om åläggande/åtagande enligt konkurrensregelverket och stämmningsansökan avseende konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet
- antalet ansökningar om upphandlingsskadeavgift, tillsynsbeslut på upphandlingsområdet eller avskrivningsbeslut med hänsyn till förändrat beteende
- antalet förelägganden att upphöra med en otillbörlig handelsmetod eller beslut om sanktionsavgift vad gäller otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter
- antalet ärenden om utredningsskadeavgift
- antalet nya registreringar, förelägganden och beslut om registrerade annonsdatabaser

⁴ Ej applicerbart för 2020 gällande otillbörliga handelsmetoder då lagstiftningen infördes 2021.

- antalet koncentrationer Konkurrensverket har prövat och hur många av dessa som har nått fas 2 – särskild undersökning, andelen beslut om att förbjuda koncentrationer, koncentrationsanmälningar som dras tillbaka under handläggningen i fas 2 samt beslut att godkänna koncentrationer med åtaganden eller beslut om åläggande att genomföra vissa åtgärder
- antal och andel olika utfall i domstol där Konkurrensverket väckt talan och där beslut i ärenden har överklagats
- median och genomsnittlig handläggningstid från registrering till beslut, i avskrivna ärenden inom tillsynen
- median och genomsnittlig handläggningstid från registrering till beslut, i ärenden som inte skrivs av inom tillsynen.

Konkurrens

Konkurrensverket ansvarar för tillsynen enligt konkurrenslagen (2008:579) och artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget, avseende svenska förhållanden. Konkurrenslagen innehåller två centrala förbudsbestämmelser: förbud mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag och förbud mot missbruk av dominerande ställning. Utöver de centrala förbuden innehåller konkurrenslagen även regler som gäller för staten, kommuner och regioner angående konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Lagen innehåller även regler om kontroll av företagskoncentrationer.

Konkurrensverket ska också fullgöra de uppgifter som följer av konkurrensförordningen (2021:87) och av lagen (2021:79) om ömsesidigt bistånd med delgivning och indrivning på konkurrensområdet samt förordningen (2021:88) om ömsesidigt bistånd med delgivning och indrivning på konkurrensområdet.

Konkurrenstillsynens resultat

De indikatorer som Konkurrensverket har valt för att analysera resultatet av konkurrenstillsynen ska underlätta bedömningen av om vår tillsyn är effektiv. En effektiv tillsyn omfattar bland annat träffsäkra prioriteringar och väl avvägda och effektiva utredningsmetoder. Det måste också finnas ett reellt hot om sanktioner för att konkurrenslagen ska ha en avhållande effekt.

Konkurrensverket eftersträvar att öka antalet ingripanden och även att se en högre andel av de ärenden vi prioriterar leda till ingripande eller ändrat beteende, eftersom det visar att vår tillsyn har bidragit till att åtgärda ett konkurrensproblem. Genom ett ingripande förtydligas även hur lagen ska tillämpas. Effekten av varje utredning är därmed enligt Konkurrensverkets bedömning större än det enskilda ärendet, då det bidrar till att fler lagöverträdelser undviks. Att framhålla i sammanhanget är att utförligt motiverade beslut om att avsluta en utredning utan ingripande sannolikt också bidrar till en ökad regelefterlevnad, eftersom aktörerna även genom dessa ges vägledning i hur reglerna ska tillämpas.

Vår bedömning är att utredningar som avslutas med beslut om konkurrensskadeavgift, fastställande att en överträdelse skett, stämningsansökan, beslut om åläggande/åtagande eller avskrivningsbeslut med hänsyn till förändrat beteende, är resultatet av en väl avvägd prioritering. Antalet och andelen konkurrenstillsynsutredningar som avslutas på något av dessa sätt är därför viktiga mått, som Konkurrensverket följer över tid.

Under 2023 har Konkurrensverket fattat 11 beslut som tillhör någon av dessa kategorier. Det utgör 85 procent av de totalt 13 ärenden som prioriterats för mer ingående utredning och som avslutats under 2023. År 2022 var motsvarande siffra 3 av 5 beslut, det vill säga 60 procent. År 2021 uppgick andelen till 2 av 8 beslut. Såväl det totala antalet beslut som andelen beslut som har bidragit till att åtgärda ett konkurrensproblem har därmed ökat markant under 2023, vilket är positivt och tyder på att våra prioriteringar har varit väl avvägda.

Tabell 2 Beslut inom konkurrenstillsynen

	2023		2022		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Beslut	13		5		8		9	
Utredningar som bidragit till att åtgärda ett konkurrensproblem	11	85 %	3	60 %	2	25 %	4	44 %
<i>Varav avslutat med hänsyn till förändrat beteende</i>	6	55 %	1	33 %	2	100 %	0	0 %
<i>Varav avslutat med ingripande</i>	5 ⁵	45 %	2 ⁶	67 %	0	0 %	4	100 %
Avskrivna	2	15 %	2	40 %	6	75 %	5	56 %

Ytterligare en resultatindikator som Konkurrensverket har valt är antalet ärenden om utredningsskadeavgift, då måttet kan ge en indikation på hur effektivt tillsynsutredningarnas informationsinhämtning kan bedrivas. Under 2023 har vi avslutat ett ärende avseende utredningsskadeavgift utan ingripande (dnr 223/2023).⁷ Om ärenden avslutas med ingripande eller avskrivning är enligt Konkurrensverket inte avgörande för bedömningen av denna indikator. Aktörer som blir föremål för en tillsynsutredning kan antas väga in risken och därför medverka till en effektiv informationsinhämtning, utan att beslut om utredningsskadeavgift är nödvändiga. Det är därför svårt att fullt ut värdera den påverkan som risken för att drabbas av utredningsskadeavgift kan ha.

⁵ År 2023 avsåg två ingripanden beslut om konkurrensskadeavgift (dnr 718/2021, 122/2021) och tre åtaganden (dnr 111/2020, 248/2020, 706/2019).

⁶ År 2022 avsåg samtliga ingripanden beslut om konkurrensskadeavgift (dnr 569/2020, 121/2021).

⁷ År 2023 avslutades ytterligare ett utredningsskadeavgiftsärende (dnr 547/2023). Det lades till handlingarna utan att ett avskrivningsbeslut upprättades.

Tabell 3 Utredningsskadeavgift

	2023		2022		2021		2020 ⁸	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Antal ärenden om utredningsskadeavgift	1 ⁹		1		0		N/A	N/A
<i>Varav beslut om avgift</i>	0	0 %	0	0 %	0	0 %	N/A	N/A
<i>Varav avskrivna</i>	1	100 %	1	100 %	0	0 %	N/A	N/A

Samtidigt som Konkurrensverket eftersträvar att öka antalet beslut och ingripanden i konkurrenstillsynen, har ambitionen varit att handläggningstiderna ska bli kortare, i synnerhet för utredningar som inte resulterar i någon form av ingripande. Resurserna kan på så sätt användas där de gör bäst nytta. Ytterligare en resultatindikator som vi har valt är därför utvecklingen av handläggningstider, såväl i utredningar som avslutas med ingripande, avskrivning med hänsyn till förändrat beteende, som andra avskrivningar.

Handläggningstiderna för de utredningar som prioriterats för mer ingående utredning och avslutats med ingripande har i genomsnitt ökat från 720 dagar 2022 till 1 119 dagar 2023. Medianen har under samma period ökat från 720 till 1 243 dagar. År 2021 avslutades inget ärende med ingripande. Att de genomsnittliga handläggningstiderna har ökat markant jämfört med 2022 beror på att fyra omfattande tillsynsutredningar avslutades under 2023 (dnr 706/2019, 111/2020, 248/2020 och 122/2021). Utredningarna rörde komplexa frågor. Samtliga bedrevs också delvis under coronapandemin, något som försvårade genomförandet av vissa utredningsåtgärder och medförde längre tidsåtgång. Konkurrensverket framförde med anledning av detta redan i årsredovisningen för 2022 att tre av utredningarna skulle komma att negativt påverka 2023 års handläggningstider. Två av utredningarna rörde vertikala avtal som tillsammans skapade så kallade kumulativa effekter på marknaden, vilket innebar att utredningen av förfarandenas effekter på konkurrensen var omfattande (dnr 706/2019 och 248/2020).

Företagen i tre av ärendena föreslog åtaganden i sena skeden av utredningen (dnr 706/2019, 111/2020 och 248/2020). Även det påverkade handläggningstiderna, särskilt eftersom de föreslagna åtagandena dessutom förändrades över tid. I det fjärde ärendet tog uppstarts-skedet lång tid då Konkurrensverket beslutade att inleda brett med samma projektgrupp, men med fyra olika utredningar baserade på fyra olika tips och med olika motparter. Syftet med upplägget var att utveckla praxis rörande vertikal prisstyrning och öka Konkurrensverkets aktivitet inom detta område (dnr 122/2021). Efter en tid kunde tre av utredningarna avslutas (dnr 156/2021, 763/2020 och 508/2020) och projektet kunde fokusera på att utreda enbart en misstänkt överträdelse.

Antalet konkurrenstillsynsärenden som avslutas varje år är få och en jämförelse lämpar sig därför bättre över en något längre tidsperiod. Att handläggningstiden i vissa utredningar blir längre på grund av utveckling av rättspraxis eller utredningsmetodik anser Konkurrensverket kan vara motiverat och utgöra resultatet av en ändamålsenlig prioritering. Trots detta ser vi allvarligt på långa handläggningstider och kommer noggrant att följa utvecklingen i de ärenden som pågår för att motverka långa genomsnittliga handläggningstider. Vi kan samtidigt konstatera att de flesta av de ärenden som med anledning av pandemin behövde

⁸ Ej applicerbart för 2020 eftersom bestämmelserna om utredningsskadeavgift infördes 2021.

⁹ År 2023 avslutades ytterligare ett utredningsskadeavgiftsärende (dnr 547/2023). Det lades till handlingarna utan att ett avskrivningsbeslut upprättades.

skjuta upp utredningsåtgärder nu är slutförda, samt att tre av de utredningar som bidrog till längre handläggningstider under 2023 startades innan vi införde interna tidsfrister i konkurrenstillsynen. Tidsfristerna möjliggör enligt Konkurrensverkets bedömning en stramare styrning och större fokus i utredningarna, något som underlättar arbetet att korta handläggningstiderna.

Även vad gäller avskrivna ärenden har utredningstiden ökat. Handläggningstiden för avskrivna ärenden med hänsyn till förändrat beteende var i genomsnitt 473 dagar 2023, att jämföra med 150 dagar 2022. Medianen uppgick till 508 dagar 2023 i jämförelse med 150 dagar 2022. Handläggningstiden för avskrivna ärenden utan åtgärd uppgick till 687 dagar, motsvarande siffra för 2022 var 376 dagar. Det är flera utredningar under året som har bidragit till att handläggningstiden har ökat för dessa ärenden. Ett exempel är ärendet där en platsundersökning behövde skjutas upp på grund av pandemin (dnr 365/2021). I ett annat ärende begränsades utredningen under flera månader då vi väntade på ett interimistiskt avgörande i domstol (dnr 348/2021). I ett tredje ärende pågick ett initiativ hos en annan myndighet och Konkurrensverket ville säkerställa att initiativet kunde avhjälpa de konkurrensproblem vi hade identifierat på marknaden i sin helhet, innan tillsynsärendet skrevs av (dnr 363/2021). Även om det i flera fall alltså finns förklaringar till den längre tidsåtgången kommer Konkurrensverket fortsätta att noggrant följa utvecklingen beträffande avskrivningsärenden och vidta åtgärder för att motverka långa handläggningstider.

Tabell 4 Handläggningstid i dagar

	2023		2022		2021		2020	
	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median
Avslutats med ingripande	1 119	1 243	720	720	0	0	913	961
Avskrivning med hänsyn till förändrat beteende	473	508	150	150	340	340	0	0
Avskrivning	687	687	376	376	581	407	566	551

En effektiv koncentrationsprövning bidrar till en väl fungerande konkurrens på marknaden och är viktig för samhällsekonomin. Antalet företagskoncentrationer som Konkurrensverket har prövat och hur många av dessa som har resulterat i särskild undersökning, det vill säga fördjupade utredningar i fas 2, ser vi som en viktig indikator när en bedömning ska göras av tillsynens resultat.

Ytterligare en indikator för resultatredovisningen är antalet företagskoncentrationer som Konkurrensverket har förbjudit eller som myndigheten har godkänt med åtagande, eftersom Konkurrensverket då har förhindrat förvärv, som på ett påtagligt sätt skulle ha hämmat förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens.

Även de företagskoncentrationer som har dragits tillbaka i fas 2, fasen för särskild undersökning, anser vi är en indikator eftersom ett sådant tillbakadragande uttryckligen sker eller kan antas ske till följd av Konkurrensverkets prövning. Dessa olika typer av avslut bedömer vi är utredningar där Konkurrensverket har bidragit till att skydda eller förstärka konkurrensen på marknaden.

Under året har Konkurrensverket prövat 85 företagskoncentrationer, varav 83 avslutades i fas 1. Ett ärende i fas 1 avslutades med åtaganden. Två utredningar omfattade fas 2-prövningar, särskild undersökning, som avslutades under året. I ett av dessa ärenden drogs anmälan tillbaka¹⁰ och det andra ärendet lämnades utan åtgärd¹¹. I totalt 83 av de 85 ärendena lämnades företagskoncentrationerna utan åtgärd, eftersom Konkurrensverkets utredning inte gav stöd för att koncentrationerna påtagligt skulle hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens.

Tabell 5 Antal ärenden avseende företagskoncentrationer

	2023		2022		2021		2020 ¹²	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Totalt antal ärenden avslutade i fas 1	83	98 %	115	98 %	135	97 %	73	99 %
<i>Varav beslut om att godkänna koncentrationer med åtagande i fas 1</i>	1	1 %	0	0 %	0	0 %	1	1 %
Totalt antal ärenden avslutade i fas 2	2	2 %	2	2 %	4	3 %	1	1 %
<i>Varav anmälningar som dragits tillbaka i fas 2</i>	1	50 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
<i>Varav beslut i fas 2 om att lämna utan åtgärd efter åtaganden</i>	0	0 %	0	0 %	2	50 %	0	0 %
<i>Varav beslut i fas 2 om förbud eller ingripande</i>	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
<i>Varav beslut i fas 2 om att lämna utan åtgärd</i>	1	50 %	2	100 %	2	50 %	1	100 %

Den genomsnittliga handläggningstiden för koncentrationsärenden uppgick till 17 arbetsdagar under året, vilket är i nivå med 2022. För så kallade fas 1-ärenden uppgick den genomsnittliga handläggningstiden till 15 arbetsdagar, vilket är en liten minskning jämfört med 2022 då tiden var 16 arbetsdagar. För särskild undersökning, så kallade fas 2-ärenden var den genomsnittliga handläggningstiden 136 kalenderdagar 2023, vilket är en ökning i jämförelse med 2022, då det genomsnittliga antalet kalenderdagar var 128 dagar.¹³ Vi kan dock konstatera att handläggningstiderna generellt ligger på en jämn och låg nivå, även mot de lagstadgade tidsfristerna¹⁴, vilket Konkurrensverket ser som positivt. Det är vår bedömning att vi har en effektiv handläggning av företagskoncentrationsanmälningar där det är naturligt med viss variation i handläggningstiderna mellan år, då ärendenas komplexitet skiljer sig åt.

¹⁰ Dnr 594/2022.

¹¹ Dnr 392/2023.

¹² I Konkurrensverkets årsredovisning för 2022 rapporterades felaktigt att vi under 2020 i fas 2 fattat 1 beslut om att lämna en företagskoncentration utan åtgärd efter åtagande och 0 beslut om att lämna en företagskoncentration utan åtgärd.

¹³ Den genomsnittliga handläggningstiden mäts i olika enheter beroende på om ärendet avslutats i fas 1, arbetsdagar, eller fas 2, kalenderdagar. Val av enhet för mätning av genomsnittlig handläggningstid följer utefter de lagstadgade tidsfristerna som framgår av konkurrenslagen (2008:579).

¹⁴ 25 arbetsdagar för så kallade fas 1-ärenden och tre månader för så kallade fas 2-ärenden.

Den något ökade handläggningstiden för fas 2-ärenden under 2023, kan förklaras av att båda utredningarna var så långt framskridna att Konkurrensverket skickade utkast till beslut till parterna innan utredningarna kunde avslutas. Tidigare år har det förekommit att vissa av ärendena i fas 2 har kunnat avslutas i tidigare skeden än så, eftersom utredningen inte har bekräftat de farhågor som Konkurrensverket har haft med den anmälda företagskoncentrationen.

Tabell 6 Genomsnittlig handläggningstid¹⁵

	2023	2022	2021	2020
Arbetsdagar fas 1	15	16	14	16
Kalenderdagar fas 2	136	128	114	132
Arbetsdagar totalt	17	17	16	17

Antal och andel olika utfall i domstol där Konkurrensverket väckt talan eller där beslut i ärenden har överklagats är ytterligare en resultatindikator som vi har valt, då en viktig del av myndighetens uppdrag är att bidra till utveckling av praxis och ge vägledning till marknadens aktörer hur de ska agera i enlighet med gällande rätt.

Under året har det kommit ett domstolsavgörande som rört en prövning i sak av ett beslut inom konkurrenstillsynen. Därutöver har en domstolsprocess avslutats utan prövning eftersom överklagandet återkallades. Båda avgörandena rörde ärenden i vilka Konkurrensverket fattat beslut om konkurrensskadeavgift för konkurrensbegränsande samarbeten.

Interimistiska beslut är en annan resultatindikator som Konkurrensverket har valt eftersom de påverkar tidsåtgången i utredningarna och innebär en viktig vägledning till marknadens aktörer. Under 2023 har Konkurrensverket inte fattat några sådana beslut.

Tabell 7 Domstolsavgöranden i konkurrensärenden

	2023		2022		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Domar	1		2		1		3	
<i>Varav KKV:s beslut upprätthålls/bifall till KKV:s talan</i>	1	100 %	2	100 %	1	100 %	2	67 %
<i>Varav KKV:s beslut upprätthålls/delvis bifall till KKV:s talan</i>	0	0 %	0	0 %	0	0 %	0	0 %
<i>Varav KKV:s beslut undanröjs/ej bifall till KKV:s talan</i>	0	0 %	0	0 %	0	0 %	1	33 %

¹⁵ Den genomsnittliga handläggningstiden mäts i olika enheter beroende på om ärendet avslutats i fas 1, arbetsdagar, eller fas 2, kalenderdagar. Val av enhet för mätning av genomsnittlig handläggningstid följer utefter de lagstadgade tidsfristerna som gäller enligt konkurrenslagen (2008:579).

Exempel på konkurrenstillsynsutredningar 2023

Avslutade utredningar

I juni 2023 avslutade Konkurrensverket en utredning om hur Samhall prissatte sina städuppdrag i ett antal livsmedelsbutiker (dnr 628/2021). De preliminära resultaten av utredningen indikerade en tydlig underprissättning. Trots detta avslutade Konkurrensverket utredningen, bland annat eftersom begränsningar i gällande regelverk inte gjorde det ändamålsenligt för Konkurrensverket att ingripa.

I juli 2023 godtog Konkurrensverket ett åtagande från ett flygbolag som innebar att en utredning av vertikal prisstyrning, som inleddes 2020, kunde avslutas (dnr 111/2020). Misstanken rörde avtalsvillkor som begränsade onlineresebyråers möjligheter att marknadsföra rabatter till kunder som söker efter flygresor på internet. Åtagandet innebär att onlineresebyråer fortsättningsvis får marknadsföra rabatterade priser på flygresor, något som de tidigare var förhindrade att göra enligt krav från flygbolaget. Åtagandet gäller i fem år, oavsett vilken kanal eller plattform en onlineresebyrå använder för marknadsföring av flygbiljetter. Konkurrensverkets beslut är förenat med ett vite om 100 miljoner kronor.

Konkurrensverket fattade i juli 2023 också ett beslut om konkurrensskadeavgift avseende marknaden för tempererade vägtransporter (dnr 718/2021). Två företag bröt mot förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete när de avtalade om att dela upp kunder inom vissa län mellan sig. Syftet var att dela upp marknaden. Konkurrensverket beslutade att det ena företaget skulle betala 7 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift. Det andra företaget anmälde överträdelsen till Konkurrensverket och fick därför eftergift från konkurrensskadeavgift.

Samma månad avslutades också en utredning som rörde ett misstänkt konkurrensbegränsande avtal mellan konkurrenter på brödmarknaden (dnr 365/2021). Utredningen inleddes 2021 och har bland annat omfattat platsundersökningar och förhör. Analysen gav dock inte stöd för att en överträdelse av konkurrenslagen hade skett och Konkurrensverket avslutade därför utredningen.

I oktober 2023 avslutade Konkurrensverket två ärenden (dnr 706/2019 och 248/2020) som inleddes efter att Konkurrensverket mottagit ett klagomål som rörde två bryggeriföretags avtal för starkölsförsäljning till hotell, restauranger och caféer. Den preliminära slutsatsen av utredningen var att företagens krav på kunders individuella volymåtaganden, och andra villkor som förmådde kunder att i hög utsträckning koncentrera sina inköp till sin huvudleverantör, tillsammans hade en utestängande effekt. Villkoren bedömdes bland annat leda till att en betydande andel av kunderna på marknaden valde att begränsa sina inköp från andra leverantörer. Efter att företagen bland annat åtagit sig att fastställa enskilda kunders volymåtaganden på ett sådant sätt att de får utrymme att ta in starköl även från andra leverantörer, och att öka kunders möjligheter att sälja fatöl från konkurrerande leverantörer, avslutade Konkurrensverket utredningen. Åtagandena gäller i sex år och är förenade med vite, som kan dömas ut om företagen inte följer sina åtaganden.

Konkurrensverket avslutade i november 2023 en utredning avseende konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet inom avfallshantering (dnr 315/2022). Konkurrensverkets utredning visade att ett kommunalt avfallsbolags prissättning i olika led av avfallskedjan riskerade att begränsa konkurrensen från privata företag. För att åtgärda de konkurrensproblem som Konkurrensverket hade identifierat genomförde företaget ett antal åtgärder som syftar till att säkerställa konkurrensneutralitet vid försäljningen av varor och tjänster.

Enligt Konkurrensverket var åtgärderna tillräckliga för att inte fortsätta att granska företagets beteende enligt konkurrenslagens bestämmelser om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet.

Konkurrensverket avslutade under 2023 också ett ärende (dnr 363/2021) avseende rangeringstjänster på järnväg. Rangeringstjänster används för att koppla ihop och isär tåg för godstransport, och utförs i Sverige bara av ett statsägt företag, som också bedriver godstransport på järnväg. Konkurrensverket inledde en utredning till följd av ett klagomål från ett annat järnvägsföretag som önskade få tillgång till rangeringstjänster för att kunna utföra godstransporttjänster. Utredningen grundades på en misstanke om missbruk av dominans och om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet. Konkurrensverket utredde förutsättningarna för att erbjuda rangeringstjänster i Sverige, och hur det påverkar möjligheterna att konkurrera på godstransportmarknaden. Under ärendets gång lanserade Trafikverket ett nytt initiativ som innebär att myndigheten själv påtar sig rollen som tjänsteleverantör för delar av tjänsten. Konkurrensverket bedömde att initiativet skapar förutsättningar för en konkurrensneutral tillgång till rangeringstjänster, och avslutade därför sin utredning.

I december 2023 fattade Konkurrensverket ett beslut om konkurrensskadeavgift avseende en leverantör av VVS-produkter för en otillåten prisstyrning av återförsäljare (dnr 122/2021 och 345/2021). Enligt Konkurrensverket bröt leverantören mot förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete genom att begränsa två återförsäljares möjligheter att själva bestämma priset på leverantörens produkter, på så sätt att återförsäljarna inte skulle marknadsföra och sälja produkterna över internet till ett pris som understeg en viss prisnivå. Konkurrensverket beslutade att leverantören skulle betala 16,9 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift.¹⁶

Konkurrensverket har även avslutat en utredning av ett misstänkt missbruk av dominerande ställning på marknaden för abonnemangstjänster för digitala böcker (dnr 817/2022). Det misstänkta förfarandet rörde att en vertikalt integrerad aktör ställde upp leveransvillkor till en konkurrent nedströms som eventuellt var oskäligen. Ärendet prioriterades eftersom Konkurrensverket såg potentiella risker för utestängning i flera marknadsled i en bransch som redan är koncentrerad. Utredningen har bland annat i form av möten, förhör och ålägganden omfattat kontakter med part och andra marknadsaktörer som är verksamma i olika led av marknaden. Konkurrensverket beslutade i december 2023 att avsluta granskningen med hänvisning till ändrat beteende och att företaget och konkurrenten återupptagit förhandlingar.

I december 2023 avslutade Konkurrensverket också en utredning angående ett misstänkt missbruk av dominerande ställning gällande tillgång, och villkoren för sådan tillgång, till aktieägardata (dnr 668/2022). Utredningen rörde dels prissättningen av vissa produkter, där kostnadsbilden för produkterna var beroende av det framtida försäljningsutfallet. Den rörde också en uppsägning av ett avtal, men där företaget fortsatte att leverera produkten i fråga. Under utredningens gång gjorde det misstänkta företaget en del förändringar. Detta innebar sammantaget att Konkurrensverket inte fann skäl att fortsätta utredningen.

¹⁶ Beslutet har överklagats och är 2024 föremål för domstolsprövning (dnr 10/2024).

Pågående utredningar

Två pågående utredningar gäller fjärrvärmemarknaden (dnr 642/2023 och 294/2023). I december 2022 och i början av 2023 mottog Konkurrensverket flera klagomål mot fjärrvärmebolag. De klagande anser att fjärrvärmebolagen har gjort sig skyldiga till oskäligen ändringar i avtalsvillkoren och oskäligen prissättning i strid med konkurrenslagen. Klagomålen utreds i två ärenden med olika fjärrvärmebolag som parter. Utredningarna avser potentiellt missbruk av dominerande ställning i form av överprissättning.

En annan pågående utredning rör en misstänkt samordning mellan konkurrenter avseende priser på marknaden för drivmedel, vilket kan utgöra en överträdelse av konkurrenslagens förbud mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag (dnr 382/2023). Utredningen har hittills omfattat bland annat ålägganden att inkomma med uppgifter.

En utredning rör att konkurrerande mäklarkedjor misstänks ha samordnat sig kring marknadsföring av bostadsobjekt, vilket kan utgöra en överträdelse av konkurrenslagens förbud mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag (dnr 602/2022). Utredningen har hittills omfattat bland annat ålägganden att inkomma med uppgifter.

Ytterligare en pågående utredning handlar om försäkringsmedicinsk rådgivning (dnr 91/2023). Misstanken rör vertikala begränsningar i form av exklusivavtal, som ingåtts mellan en plattform för medicinska rådgivningstjänster och ett antal medicinska rådgivare. Konkurrensverket utreder om exklusivavtalen begränsar förutsättningarna för konkurrerande plattformar att utöva ett effektivt konkurrenstryck. Utredningen har under 2023 omfattat bland annat ålägganden till företaget som vi utreder och andra aktörer att inkomma med uppgifter och en enkät till ett stort antal medicinska rådgivare.

En annan pågående utredning rör misstänkta horisontella samarbeten mellan företag, i detta fall digitala vårdgivare, vilka kan utgöra överträdelser av förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete (dnr 288/2022). Utredningen har hittills omfattat bland annat insamling av information genom förhör, ålägganden och möten med berörda företag samt analys av underlag.

Konkurrensverket inledde under 2023 också en utredning av misstänkta horisontella samarbeten inom bärbranschen (dnr 586/2023). Utredningen har hittills omfattat platsundersökningar och förhör. Den finska konkurrensmyndigheten utförde samtidigt inspektioner i Finland hos företag aktiva inom samma bransch. Platsundersökningarna i Sverige och Finland har delvis genomförts i samarbete mellan de två nationella konkurrensmyndigheterna.

Företagskoncentrationer

Konkurrensverket utredde i slutet av 2022 och i början av 2023 ett förvärv rörande digitala prenumerationstjänster för magasin och tidningar (dnr 786/2022). Under utredningen framkom farhågor från konkurrenter, bland annat om att det förvärvande företaget efter koncentrationen skulle ha möjlighet att premiера sina egna titlar. Konkurrensverket informerade parterna om farhågorna och att Konkurrensverket preliminärt inte kunde utesluta att förvärvet skulle kunna leda till negativa effekter på konkurrensen. Kort därefter inkom parterna med ett frivilligt åtagande i syfte att undanröja farhågorna och därmed undvika en särskild undersökning av förvärvet. Konkurrensverket beslutade därefter att, med beaktande av åtagandet, lämna förvärvet utan åtgärd. Beslutet är förenat med ett vite om 150 miljoner kronor, som kan dömas ut om parterna inte efterlever åtagandet.

Under den senare halvan av 2023 genomförde Konkurrensverket en särskild undersökning av en företagskoncentration inom branschen för industriella saneringstjänster (dnr 392/2023). Konkurrensverket bedömde preliminärt att de samgående företagen skulle få stor marknadsmakt i delar av norra Sverige. Samtidigt fanns vissa oklarheter i Konkurrensverkets utredning. Med hänsyn till den lagstadgade frist som Konkurrensverket hade att förhålla sig till, fanns inte möjlighet att vidta ytterligare utredningsåtgärder. Eftersom utredningen inte med tillräcklig styrka talade för att koncentrationen var ägnad att påtagligt hämma förekomsten eller utvecklingen av en effektiv konkurrens, lämnades koncentrationen utan åtgärd.

Domstolsprövningar 2023

Här följer en sammanställning av de mål och ärenden där Patent- och marknadsdomstolarna har fattat beslut under 2023.

I slutet av 2022 blev två av Konkurrensverkets beslut om konkurrensskadeavgift för konkurrensbegränsande samarbeten, överklagade till domstol.

Det ena beslutet rörde två företag i taxibranschen. Enligt beslutet skulle företagen betala en konkurrensskadeavgift om sammanlagt 1 550 000 kronor för ett otillåtet samarbete i samband med en upphandling (dnr 569/2020 och 736/2022). Konkurrensverkets beslut överklagades av båda parter, men Patent- och marknadsdomstolen, PMD, gjorde samma bedömning som Konkurrensverket och avslog överklagandena i februari 2023 (mål nr PMÄ 17109-22).

Det andra beslutet gällde två företag i saneringsbranschen, som brutit mot förbudet mot konkurrensbegränsande samarbete genom att dela upp tjänster på marknaden mellan sig, i syfte att undvika att konkurrera med varandra (dnr 121/2021 och 846/2022.) Enligt beslutet skulle det ena företaget betala cirka 1,2 miljoner kronor i konkurrensskadeavgift, medan det andra företaget fick eftergift från konkurrensskadeavgift eftersom det hade anmält överträdelsen till Konkurrensverket. Konkurrensverkets avgiftsbeslut överklagades till PMD, men efter att företaget återkallat överklagandet, skrev PMD av ärendet i april 2023. Det överklagade beslutet stod därmed fast (mål nr PMÄ 19173-22).

Tabell 8 Beslut och domar i domstol 2023 – konkurrenslagen

Konkurrensverket	Patent- och marknadsdomstolen, PMD	Patent- och marknadsöverdomstolen, PMÖD
<p>Taxi Beställningscentral i Ulricehamn kommun AB och Väner Taxi AB 2022-10-20 (Dnr 569/2020, 736/2022)</p> <p>Beslut om konkurrensskadeavgift uppgående till 300 000 kronor respektive 1 250 000 kronor för konkurrensbegränsande samarbete inför en upphandling.</p>	<p>2023-02-16 (PMÄ 17109-22)</p> <p>Båda företagen överklagade Konkurrensverkets beslut till PMD. PMD avslog överklagandena vilket innebar att Konkurrensverkets beslut om konkurrensskadeavgift stod fast.</p>	Ingen prövning.
<p>Sopkärlstvätt i Malmö AB 2022-12-01 (Dnr 121/2021, 846/2022)</p> <p>Beslut om konkurrensskadeavgift uppgående till 1 219 000 kronor för konkurrensbegränsande samarbete, avtal om att inte konkurrera med ett annat företag.</p>	<p>2023-04-17 (PMÄ 19173-22)</p> <p>Företaget överklagade Konkurrensverkets beslut till PMD, men återkallade därefter överklagandet. PMD skrev av ärendet, vilket innebar att Konkurrensverkets beslut om konkurrensskadeavgift stod fast.</p>	Ingen prövning.

Näringsförbud

Konkurrensverket ska enligt instruktionen underrätta Ekobrottsmyndigheten och Åklagarmyndigheten innan ansökan om näringsförbud. Under 2023 har Konkurrensverket inte ansökt om att någon näringsidkare ska meddelas näringsförbud.

Transparenslagen

Konkurrensverket ansvarar för att utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen (2005:590) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m., transparenslagen. Lagen understödjer tillämpningen av statsstödsreglerna och ställer krav på redovisning i framför allt offentligt ägd eller offentligt finansierad verksamhet (så kallad öppen och separat redovisning).

I december 2023 avslutade Konkurrensverket en utredning som inleddes i november 2022 efter ett tips om en misstänkt överträdelse av transparenslagen (dnr 753/2022). Ärendet gällde frågan om sex offentliga företag i samma kommun uppfyllde ett krav på revisorsgranskning, som följer av transparenslagen.

Utredningen visade att ett av företagen hade korrekta rutiner på plats, medan två företag åtog sig att införa granskningsrutiner. Det kunde även antas att de övriga tre företagens revisorer framöver skulle genomföra en revisorsgranskning. Det fanns därför inte skäl att fortsätta granska om företagen efterlevde sina skyldigheter enligt transparenslagen.

Konkurrensverket ska varje år upprätta och skicka en förteckning till EU-kommissionen över alla offentligt ägda företag inom tillverkningsindustrin i Sverige som omsätter minst 250 miljoner euro. Konkurrensverket har hittills bedömt att det inte finns något sådant företag i Sverige. Situationen 2023 var oförändrad och Konkurrensverket har meddelat det till EU-kommissionen och Regeringskansliet (dnr 191/2023).

Övervakning av bokningssystem för civil luftfart

Konkurrensverket har i uppdrag att medverka i EU:s övervakning av datoriserade bokningssystem inom civil luftfart.¹⁷ Konkurrensverket har under 2023 inte tagit emot några klagomål från lufttrafikföretag om att de diskrimineras av ett bokningssystem i tredje land.

Konkurrensverket har inte heller fått information från EU-kommissionen om något pågående ärende som rör denna förordning.

Konkurrensverkets mötesarrangemang inom konkurrensområdet

I april bjöd Konkurrensverket in ombud med erfarenhet av konkurrenstillsyn till en ombudsträff för att ge en statusuppdatering kring tillsynsarbetet efter implementering av nya verktyg i konkurrenstillsynen och diskutera frågor avseende myndighetens tillsynsarbete inom konkurrensområdet. För ombud med intresse och erfarenhet av företagskoncentrationer anordnades ytterligare en träff, i september. På agendan stod bland annat diskussion om förhandskontakter och Konkurrensverkets initiala överväganden avseende översynen av föreskrifter för anmälan om företagskoncentrationer.

För att belysa centrala ämnen inom konkurrensområdet har Konkurrensverket i anslutning till arrangemanget *European Competition Day* i maj, även i egen regi arrangerat en internationell konferens med temat *The Pros and Cons of Fighting Inflation with Competition Policy*.

Konkurrensverkets medarbetare har också medverkat i internationella sammanhang, bland annat den 16 november vid *EU CAP Network Forum on Best Practices in the Agri-Food Supply Chain "Farm to Fork Forum"* där Konkurrensverkets medarbetare höll en inledande presentation om ämnet "Food inflation: experiences from Member States".

Den 22 november medverkade Konkurrensverkets chefsjurist vid konferensen *Advanced EU Competition Law* i Bryssel och redogjorde där för den processuella utvecklingen i Sverige och EU, bland annat samarbetet inom ECN och översynen av förordning 1/2003 samt utredningsmetoder i ljuset av den digitala utvecklingen.

Offentlig upphandling

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet för den offentliga upphandlingen. Vi bedriver en bred upphandlingstillsyn över överträdelser av upphandlingsregelverket och valfrihetslagarna. I uppdraget ingår även att utöva tillsyn över upphandling av kollektivtrafik, som regleras av lagen (2010:1065) om kollektivtrafik.

Utöver ovan nämnda tillsynsuppdrag är Konkurrensverket också registermyndighet enligt lagen (2019:668) om upphandlingsstatistik, LUS, vilket innebär att Konkurrensverket ska ta emot ansökningar om registrering av annonsdatabaser, pröva om de uppfyller kraven för att registreras samt utöva tillsyn över de registrerade annonsdatabaserna.

¹⁷ 3 § första stycket 7 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

Upphandlingstillsynens resultat

Konkurrensverkets beslut, ställningstaganden och den domstolspraxis som följer av myndighetens utredningar utgör konkreta resultat av tillsynen. Vi strävar efter att vara tydliga och vägledande. Såväl upphandlande myndigheter som leverantörer och andra aktörer har under året fått flera angelägna svar och klargöranden till följd av Konkurrensverkets verksamhet. Konkurrensverkets avgöranden i sakfrågor har även en förebyggande effekt eftersom de vägleder upphandlande myndigheter hur de ska agera enligt gällande rätt. Effekten av varje utredning är därmed enligt Konkurrensverkets bedömning större än resultatet av det enskilda ärendet, då det bidrar till att fler lagöverträdelser undviks. Genom vår tillsyn bidrar vi på detta sätt till en effektiv offentlig upphandling. Att framhålla i sammanhanget är att motiverade beslut om att avsluta en utredning utan ingripande sannolikt också bidrar till en ökad regelefterlevnad, eftersom aktörerna även genom dessa ges vägledning hur reglerna ska tillämpas.

Vi har i Konkurrensverkets omvärldsbevakning och tipshantering inte registrerat några frågor kring tillämpning av lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Vi har därför inte prioriterat tillsyn av dessa områden.

Ytterligare ett tillsynsområde där Konkurrensverket på grund av avsaknad av registrerade frågor inte haft anledning att utreda några eventuella överträdelser under 2023 är kollektivtrafik, som regleras av lagen (2010:1065) om kollektivtrafik.

De indikatorer som Konkurrensverket har valt för att analysera resultatet av upphandlingstillsynen ska underlätta bedömningen av om myndighetens tillsyn är effektiv. Konkurrensverket eftersträvar att öka antalet ingripanden och även se en högre andel av de ärenden som prioriterats leda till ingripande eller ändrat beteende. Det måste också finnas ett reellt hot om sanktioner för att tillsynen ska ha en avhållande effekt.

Konkurrensverket anser att ärenden som avslutas med ett tillsynsbeslut eller en ansökan om upphandlingsskadeavgift har bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem. Detsamma gäller avskrivningsbeslut med hänsyn till ändrat beteende. Antalet och andelen upphandlingstillsynsutredningar som avslutas på något av dessa sätt är därför en resultatindikator som Konkurrensverket har valt att följa över tid.

Under 2023 har Konkurrensverket fattat 114 beslut inom upphandlingstillsynen, varav 48 tillhör någon av dessa kategorier. Det totala antalet beslut har därmed ökat, från 88 beslut 2022. Andelen utredningar som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem uppvisar en marginell ökning, från 47 beslut 2022 till 48 stycken 2023. Sett över en längre tid har dock andelen ökat markant, från 25 respektive 24 beslut 2020 och 2021 till nuvarande nivå. Antalet ansökningar om upphandlingsskadeavgift har ökat från 18 till 31, medan antalet tillsynsbeslut har minskat från 25 till 16 jämfört med 2022.

Anledningen till att antalet tillsynsbeslut var högt 2022 var ett projekt, som syftade till att verka för en korrekt och enhetlig tillämpning av informationsansvaret enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem, LOV, som innefattade ett stort antal ärenden. En stor del berodde även på flera tillsynsbeslut som en följd av en och samma utredning, men med olika parter (dnr 135–148/2019 och 532–545/2022). Jämfört med 2020 och 2021 har antalet tillsynsbeslut under 2023 i stället ökat.

Tabell 9 Beslut inom upphandlingstillsynen¹⁸

	2023		2022 ¹⁹		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Beslut	114 ²⁰		88 ²¹		60		55	
Utredningar som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem	48	42 %	47	53 %	24	40 %	25	45 %
<i>Varav tillsynsbeslut</i>	16	33 %	25	53 %	3	13 %	1	4 %
<i>Varav ansökan om upphandlingsskadeavgift</i>	31	65 %	18	38 %	18	75 %	21	84 %
<i>Varav avskrivning med hänsyn till förändrat beteende</i>	1	2 %	4	9 %	3	13 %	3	12 %
Avskrivna	66	58 %	41	47 %	36	60 %	30	55 %

Samtidigt som Konkurrensverket eftersträvar att öka antalet beslut och ingripanden är ambitionen att handläggningstiderna ska kortas, i synnerhet för utredningar som inte resulterar i någon form av ingripande. På så sätt kan Konkurrensverket använda resurserna där de gör bäst nytta. Ytterligare en resultatindikator som vi har valt är därför utvecklingen av handläggningstider, i såväl utredningar som avslutas med någon av de ovan angivna åtgärderna, som i ärenden som avslutas utan åtgärd. Både median och genomsnittlig tid följs upp.

Vi kan konstatera att den genomsnittliga handläggningstiden för de utredningar som avslutats med tillsynsbeslut eller ansökan om upphandlingsskadeavgift har minskat jämfört med föregående år, medan medianen ligger kvar på samma nivå. Eftersom 2022 uppvisade ett mycket högt medelvärde, på grund av en omfattande tillsynsutredning med flera motparter som avslutades det året, kan dock en jämförelse över längre tid ge en mer rättvisande bild av handläggningstidernas utveckling. 2023 års genomsnittliga handläggningstid 336 dagar ligger vid en sådan jämförelse något högre än tidigare år. Vi kan konstatera att det framför allt är fyra omfattande och komplexa utredningar, vilka handlades gemensamt, som förlängt handläggningstiderna under 2023 (dnr 467–469/2020 och 758/2020). Om dessa fyra utredningar räknas bort, uppgår den genomsnittliga handläggningstiden under 2023 till 266 dagar.

Viss variation mellan år är enligt Konkurrensverkets uppfattning naturlig då ärendenas komplexitet skiljer sig åt. Som en följd av detta uppkommer tidvis ärenden med längre handläggningstid, men om jämförelsen i stället görs med medianen de senaste fyra åren håller sig handläggningstiden på en jämn nivå.

¹⁸ Konkurrensverket utövar även tillsyn enligt lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, men ärenden enligt den lagen redovisas inte i statistiken.

¹⁹ I årsredovisningen för 2022 redovisades felaktigt antal beslut (86), samt antal (39) och andel (45 procent) avskrivningar, och andel (55 procent) utredningar som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem. Det som uppges i nuvarande tabell är det korrekta.

²⁰ I dessa 114 inkluderas ett antal ärenden som berör samma sakfråga men som avser olika parter. Dessa ärenden rör både tillsynsbeslut och ansökan om upphandlingsskadeavgift. Om dessa ärenden skulle räknas ihop till ett ärende per sakfråga blir antalet beslut 96, antal utredningar som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem blir 30 och andelen 31 procent, varav tillsynsbeslut 8 och andelen 27 procent, samt ansökan om upphandlingsskadeavgift 21 och andelen 70 procent.

²¹ I dessa 88 inkluderas 14 ärenden som berör samma sakfråga men som avser olika parter. Samtliga dessa ärenden rör tillsynsbeslut. Om dessa 14 ärenden skulle räknas som ett ärende blir antal beslut 75, antal utredningar som bidragit till att åtgärda ett upphandlingsproblem blir 34 och andelen 45 procent, varav tillsynsbeslut 12 och andelen 35 procent.

Den genomsnittliga handläggningstiden för avskrivna ärenden har ökat från 2022 års nivå samtidigt som medianen har ökat marginellt, detta kan delvis förklaras av tre komplexa utredningar som avslutades under 2023. I ett fall behövde Konkurrensverket förelägga tillsynsobjektet att lämna ut vissa handlingar som var viktiga för utredningen. Föreläggandet blev överklagat först till förvaltningsrätten och därefter till kammarrätten. Utredningen kunde inte bedrivas under överklagandeprocessen och i väntan på att få ut de begärda handlingarna (dnr 607/2021).

De andra två utredningarna rörde byggtreprenader och omfattade vissa svåra gränsdragningsfrågor (dnr 372/2022 och 374/2022). Bland annat var frågan om preskriptionstidpunkt oklar mot bakgrund av en kammarrättsdom, som tog upp frågan om vid vilken tidpunkt ett villkorat avtal kan anses bindande (dnr 551/2021, Kammarrätten i Sundsvalls dom i mål nr 1044-22). I jämförelse med 2020 och 2021 har både den genomsnittliga handläggningstiden och medianen minskat.

Tabell 10 Handläggningstid i dagar

	2023		2022 ²²		2021		2020	
	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median
Avslutats med ingripande	336 ²³	266	573 ²⁴	266	271	297	333	283
Avskrivning med hänsyn till förändrat beteende	37	37	143	159	200	63	125	28
Avskrivning	146	104	113	91	284	191	199	128

Antal och andel olika utfall i domstol där Konkurrensverket väckt talan eller där beslut i ärenden har överklagats är ytterligare en resultatindikator som vi har valt, då en viktig del av vårt uppdrag är att bidra till utveckling av praxis och ge vägledning till upphandlande myndigheter och enheter om hur de ska agera i enlighet med gällande rätt. Under året har domstolarna meddelat 28 domar i 27 ärenden, att jämföra med 15 domar 2022. Andelen bifall är 82 procent, vilket är en lägre andel än 2021 och 2022.

²² I årsredovisningen för 2022 redovisades felaktig handläggningstid (medel 109 och median 89) för avskrivningar. Det som uppges i nuvarande tabell är det korrekta.

²³ Ett antal ärenden rör samma sakfråga men som avser både tillsynsbeslut och ansökan om upphandlingsskadeavgift ställda till olika parter. Om dessa räknas ihop till ett ärende per sakfråga blir medel 312 dagar och median 266 dagar.

²⁴ 14 ärenden som rör samma sakfråga men som avser tillsynsbeslut ställda till olika parter. Om dessa räknas som ett ärende så ändras medel till 285 dagar och median till 230 dagar.

Tabell 11 Domstolsavgöranden i upphandlingsärenden – upphandlingsskadeavgift

	2023		2022		2021		2020	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Domar	28		15		31		36	
<i>Varav bifall</i>	23 ²⁵	82 %	14	93 %	29	94 %	16	44 %
<i>Varav delvis bifall</i>	2	7 %	1	7 %	2	6 %	3	8 %
<i>Varav ej bifall</i>	3 ²⁶	11 %	0	0 %	0	0 %	17 ²⁷	47 %

Exempel på upphandlingsutredningar under 2023

Under 2023 har Konkurrensverket haft extra fokus på frågor som rör ändringar av avtal, otillåtna direktupphandlingar och byggentreprenader.

Ett exempel på ett ärende som rör både ändringar av avtal och byggentreprenader är en utredning som avsåg Askersunds kommuns avtal med en upphandlad leverantör om ny- och ombyggnation av skolbyggnader (dnr 65/2023). När kommunen strax efter att upphandlingen avslutats fattade beslut om en ny skolorganisation uppstod ett behov av att även bygga en ny idrottshall. Kommunen ingick då ett avtal med samma leverantör som tidigare hade anlåtits för ny- och ombyggnation av skolbyggnader. Avtalet annonserades inte enligt upphandlingsreglerna. Kommunen ansåg att avtalet inte behövde annonseras eftersom det omfattades av LOU:s regler om ändring av kontrakt på grund av kompletterande beställningar och oförutsebara omständigheter. Konkurrensverket ansåg att ändringsreglerna inte kunde tillämpas på det ingångna avtalet och att det var fråga om en otillåten direktupphandling. Konkurrensverket ansökte därför om upphandlingsskadeavgift (dnr 640/2023). Förvaltningsrätten i Karlstad hade vid årsskiftet 2023/24 ännu inte avgjort målet.

Ett exempel på ärenden som rör ändringar av avtal är Konkurrensverkets utredningar av Regionerna Örebro, Blekinge, Sörmland, Västerbotten, Västernorrland, Dalarna, Halland, Gävleborg och Norrbottens tidigare upphandlade kontrakt om vårdinformationssystem med tillhörande driftstjänst (dnr 441/2023, 697–704/2023). Konkurrensverket ansåg att ändringsreglerna inte kunde tillämpas på de ingångna avtalen och att det var fråga om otillåtna direktupphandlingar. Konkurrensverket ansökte därför om upphandlingsskadeavgift (dnr 883–891/2023). Förvaltningsrätterna hade vid årsskiftet 2023/24 ännu inte avgjort målen.

Andra exempel som rör ändringar av avtal och som har utretts parallellt, var utredningarna av AB Upplands-Brohus respektive Upplands-Bro Kommunfastigheter AB:s gemensamma upphandling avseende yttre markskötsel (dnr 113/2023 och 475/2023). Konkurrensverket bedömde att förutsättningarna för att använda ett förhandlat förfarande utan föregående

²⁵ Fem av domstolsutfallen 2023 härrör från två separata sakfrågor. Om dessa domar räknas som en dom per sakfråga blir resultatet för 2023 i stället 80 procent bifall, 8 procent delvis bifall och 12 procent ej bifall.

²⁶ Två av domarna avser ett och samma ärende (Dnr 427/2022).

²⁷ 16 av domarna 2020 härrörde från samma underliggande domstolsprövning som föranledde obligatoriska ansökningar, vilket får som konsekvens att resultatet blir missvisande. Om de 16 domarna räknas som en blir resultatet för 2020 i stället 76 procent bifall och 14 procent delvis bifall, då minskar även antalet domar till 21. Jämförelsen med 2021 innebär då en ökning både i antalet domar och andelen bifall.

annonsering inte var uppfyllda och att avtalet därmed utgjorde en otillåten direktupphandling. Konkurrensverket ansökte därför hos Förvaltningsrätten i Stockholm om att Upplands-Brohus och Upplands-Bro Kommunfastigheter skulle betala upphandlingsskadeavgift (dnr 796/2023 och 797/2023). Bolagen medgav yrkande om upphandlingsskadeavgift (mål nr 22485-23) och förvaltningsrätten biföll Konkurrensverkets ansökan den 14 december 2023.

Ett exempel på ett ärende som prioriterades på allmänpreventiv grund, då det kunde vara fråga om en otillåten direktupphandling, var Region Uppsalas inköp av julklapp till regionens anställda (dnr 31/2023). Regionen fattade beslut om att ingå avtal med en leverantör av presentkort. Presentkortet kunde de anställda i regionen sedan lösa in via en internetportal, för att där växla dem mot presentkort hos valfritt företag. Enligt Region Uppsala var upphandlingen endast en fråga om en förmedling av en värdehandling, som de anställda i regionen kunde välja att lösa in eller inte. Värdet av presentkortet omfattades därför inte av upphandlingen, enligt regionen. Konkurrensverket ansåg att både förmedlingsavgiften och värdet av presentkortet ingick i upphandlingen. Att genomföra en direktupphandling var inte möjligt enligt gällande regler. Konkurrensverket ansökte därför om upphandlingsskadeavgift (dnr 693/2023). Förvaltningsrätten i Uppsala hade vid årsskiftet 2023/24 ännu inte avgjort målet.

Ytterligare ett ärende som hanterades inom ramen för Konkurrensverkets fokus på otillåtna direktupphandlingar är Konkurrensverkets utredning som avsåg Region Västernorrlands tjänstekoncession för drift av restaurang och café på Sundsvalls sjukhus (dnr 626/2022). Det saknades enligt Konkurrensverket förutsättningar att ingå avtalet utan annonsering. Enligt Konkurrensverket utgjorde avtalet därmed en otillåten direktupphandling enligt lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner. Konkurrensverket ansökte därför om att Region Västernorrland skulle betala upphandlingsskadeavgift (dnr 296/2023). Förvaltningsrätten i Härnösand hade vid årsskiftet 2023/24 ännu inte avgjort målet.

Ett annat exempel inom ramen för Konkurrensverkets fokus på otillåtna direktupphandlingar är Konkurrensverkets utredning avseende Polismyndigheten, som handlade om löpande köp av medicinska tjänster utan ett giltigt ramavtal sedan 2018 (dnr 615/2022). Polismyndighetens inställning var att köpen utgjorde enskilda händelsestyrda inköp som inte skulle räknas samman och att värdet därmed inte övergick direktupphandlingsgränsen. Konkurrensverket bedömde att köpen utgjorde köp av regelbundet återkommande tjänster och att dessa skulle räknas samman vid beräkningen av värdet av upphandlingen. Enligt Konkurrensverkets bedömning uppgick avtalens uppskattade värde till belopp över direktupphandlingsgränsen och borde därmed ha föregåtts av en annonserad upphandling. Konkurrensverket ansökte därför om upphandlingsskadeavgift (dnr 469/2023). Förvaltningsrätten i Stockholm biföll ansökan den 18 december 2023 (mål nr 13683-23).

Ytterligare ett exempel på otillåtna direktupphandlingar var en utredning som slutfördes under 2023 och som rörde Region Västernorrlands inköp av kassettlaserskrivare (dnr 661/2022). Regionen gjorde under Konkurrensverkets utredning gällande att undantaget för tekniska skäl i 6 kap. 14 § LOU var tillämpligt. Till stöd för detta uppgav regionen bland annat att en behovs- och marknadsanalys genomförts och att inga andra skrivare hade den efterfrågade funktionaliteten och dimensionerna för anvisad plats i verksamhetens lokaler. Enligt Konkurrensverkets bedömning hade regionens marknadsanalys inte visat att konkurrens saknades med anledning av tekniska skäl. Konkurrensverket ansökte därför om upphandlingsskadeavgift (dnr 357/2023). Förvaltningsrätten i Härnösand biföll ansökan.

Konkurrensverket har under året även genomfört en granskning av Region Skånes anskaffning av psykoterapitjänster genom regionens valfrihetssystem. Konkurrensverket konstaterade att regionen inte tillhandahållit ett ickevalsalternativ, vilket strider mot lagen (2008:962) om valfrihetssystem, LOV. Utredningen resulterade i ett tillsynsbeslut, där Konkurrensverket riktade kritik mot regionen (dnr 291/2023).

Tillsynsbeslut och ansökningar om upphandlingsskadeavgift

Tabellerna i avsnittet visar årets tillsynsbeslut avseende offentlig upphandling och lagen om valfrihetssystem, LOV. Därefter redovisas Konkurrensverkets ansökningar om upphandlingsskadeavgift under 2023.

Tillsynsbeslut 2023 – offentlig upphandling och lagen om valfrihetssystem

Tabell 12 Tillsynsbeslut – offentlig upphandling och lagen om valfrihetssystem

Part	Beslut	Laga kraft/ pågående
Universeum AB Dnr 467–469/2020 Stiftelsen Korsvägen Dnr 758/2020	<i>2023-09-18</i> Stiftelsen Korsvägen och dess helägda dotterbolag Universeum AB är sådana offentligt styrda organ som enligt LOU och LUK ska jämsättas med en upphandlande myndighet vid tillämpning av nämnda lagar. Universeum AB har brutit mot upphandlingsregelverket genom att inte tillämpa reglerna om annonsering i LOU respektive LUK, genom att under 2020 ingå kontrakt om dels drift av restaurangverksamhet, dels byggtreprenad. Konkurrensverket förutsätter att Stiftelsen Korsvägen och Universeum AB säkerställer att framtida anskaffningar sker i enlighet med upphandlingsregelverket.	Laga kraft
Hjo kommun Dnr 712/2021	<i>2023-05-05</i> Hjo kommun har agerat i strid med 19 kap. 6 § och 12 kap. 14–16 §§ LOU, genom att inte annonsera och dokumentera sina inköp av entreprenadarbeten under 2021. Eftersom förutsättningar för detta saknades, utgör det en otillåten direktupphandling. Hjo kommun förtjänar kritik för sitt agerande.	Laga kraft
Västerås kommun Dnr 57/2022	<i>2023-05-11</i> Västerås kommun har agerat i strid med 19 kap. 36 § LOU, genom att inte annonsera sina köp av läkarkonsulttjänster till elevhälsan under 2021. Eftersom förutsättningar för detta saknades, utgör det en otillåten direktupphandling. Västerås kommun förtjänar kritik för sitt agerande.	Laga kraft
Stockholms läns sjukvårdsområde Dnr 120/2022	<i>2023-11-27</i> Stockholms läns sjukvårdsområde har agerat i strid med LOU genom att inte säkerställa att de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § LOU och annonseringsskyldigheten i 10 kap. 1 § LOU efterlevdes vid genomförandet av Region Stockholms tillfälliga gemensamma upphandling avseende bemanningstjänster inom hälso- och sjukvården (SLL1912) som ägde rum i december 2021. Stockholms läns sjukvårdsområde förtjänar kritik för sitt agerande.	Laga kraft

Konkurrensverkets årsredovisning 2023

Part	Beslut	Laga kraft/ pågående
Karolinska universitetssjukhuset Dnr 121/2022	2023-11-27 Karolinska universitetssjukhuset har agerat i strid med LOU genom att inte säkerställa att de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § LOU och annonseringsskyldigheten i 10 kap. 1 § LOU efterlevdes vid genomförandet av Region Stockholms tillfälliga gemensamma upphandling avseende bemanningstjänster inom hälso- och sjukvården (SLL1912) som ägde rum i december 2021. Karolinska universitetssjukhuset förtjänar kritik för sitt agerande.	Laga kraft
Södersjukhuset AB Dnr 122/2022	2023-11-27 Södersjukhuset AB har agerat i strid med LOU genom att inte säkerställa att de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § LOU och annonseringsskyldigheten i 10 kap. 1 § LOU efterlevdes vid genomförandet av Region Stockholms tillfälliga gemensamma upphandling avseende bemanningstjänster inom hälso- och sjukvården (SLL1912) som ägde rum i december 2021. Södersjukhuset AB förtjänar kritik för sitt agerande.	Laga kraft
Danderyds Sjukhus AB Dnr 124/2022	2023-11-27 Danderyds Sjukhus AB har agerat i strid med LOU genom att inte säkerställa att de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § LOU och annonseringsskyldigheten i 10 kap. 1 § LOU efterlevdes vid genomförandet av Region Stockholms tillfälliga gemensamma upphandling avseende bemanningstjänster inom hälso- och sjukvården (SLL1912) som ägde rum i december 2021. Danderyds Sjukhus AB förtjänar kritik för sitt agerande.	Laga kraft
Tiohundra AB Dnr 125/2022	2023-11-27 Tiohundra AB har agerat i strid med LOU genom att inte säkerställa att de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § LOU och annonseringsskyldigheten i 10 kap. 1 § LOU efterlevdes vid genomförandet av Region Stockholms tillfälliga gemensamma upphandling avseende bemanningstjänster inom hälso- och sjukvården (SLL1912) som ägde rum i december 2021. Tiohundra AB förtjänar kritik för sitt agerande.	Laga kraft
Upplands-Bro kommun Dnr 432/2022	2023-04-20 Upplands-Bro kommun har agerat i strid med 10 kap. 1 § LOU genom att genomföra ändring av upphandlingen av ombyggnation av Granhammarsvägen utan att först genomföra en annonserad upphandling och 12 kap. 14 § LOU genom att inte dokumentera upphandlingen som genomförts. Upplands-Bro kommun förtjänar kritik för sitt agerande.	Laga kraft
Timrå kommun Dnr 522/2022	2023-05-30 Timrå kommun har brutit mot 10 kap. 1 § LOU genom att ingå ett avtal med Sundsvalls kommun gällande upphandlingstjänster utan föregående annonsering. Då förutsättningarna för detta saknades, utgör det en otillåten direktupphandling. Timrå kommun förtjänar kritik för sitt agerande.	Laga kraft
Tranås kommun Dnr 71/2023	2023-09-15 Konkurrensverket har granskat Tranås kommuns anskaffning av kommunikationstjänster under 2022 och funnit brister som avsett dels en felaktig tillämpning av undantaget för intern upphandling i 3 kap. 12 § LOU vad gäller kontrollkriteriet, dels avsaknad av dokumentation avseende de aktuella anskaffningarna. Tranås kommun förtjänar kritik för sitt agerande.	Laga kraft

Part	Beslut	Laga kraft/ pågående
Region Skåne Dnr 291/2023	2023-12-05 Region Skåne har agerat i strid med LOV när de inte erbjuder ett ickevalsalternativ i sitt valfrihetssystem för psykoterapi. Region Skåne förtjänar kritik för sitt agerande.	Laga kraft
S:t Eriks Ögonsjukhus AB Dnr 427/2023	2023-11-27 S:t Eriks Ögonsjukhus AB har agerat i strid med LOU genom att inte säkerställa att de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § LOU och annonseringsskyldigheten i 10 kap. 1 § LOU efterlevdes vid genomförandet av Region Stockholms tillfälliga gemensamma upphandling avseende bemanningstjänster inom hälso- och sjukvården. S:t Eriks Ögonsjukhus AB förtjänar kritik för sitt agerande.	Laga kraft

Ansökningar om upphandlingsskadeavgift 2023

Tabell 13 Ansökan om upphandlingsskadeavgift – egna initiativ

Motpart/upphandlande myndighet	Yrkad upphandlings- skadeavgift	Skäl
Mölnåls kommun Dnr 239/2023	220 000 kr	Otillåten direktupphandling
Stockholms läns sjukvårdsområde Dnr 262/2023	770 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Västernorrland Dnr 296/2023	700 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Västernorrland Dnr 357/2023	210 000 kr	Otillåten direktupphandling
Skellefteå kommun Dnr 374/2023	280 000 kr	Otillåten direktupphandling
Polismyndigheten Dnr 469/2023	1 200 000 kr	Otillåten direktupphandling
Askersunds kommun Dnr 640/2023	3 200 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Uppsala Dnr 693/2023	600 000 kr	Otillåten direktupphandling
Skellefteå Kraft Dnr 775/2023	1 200 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Örebro Dnr 780/2023	370 000 kr	Otillåten direktupphandling
Karolinska universitetssjukhuset Dnr 783/2023	550 000 kr	Otillåten direktupphandling
AB Upplands-Brohus Dnr 796/2023	125 000 kr	Otillåten direktupphandling
Upplands-Bro Kommunfastigheter AB Dnr 797/2023	125 000 kr	Otillåten direktupphandling
Kalmar Hamn AB Dnr 801/2023	260 000 kr	Otillåten direktupphandling
Tolkförmedling Väst Dnr 805/2023	350 000 kr	Otillåten direktupphandling
Trafiknämnden inom Region Stockholm Dnr 876/2023	10 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Örebro län Dnr 883/2023	10 000 000 kr	Otillåten direktupphandling

Motpart/upphandlande myndighet	Yrkad upphandlings-skadeavgift	Skäl
Region Blekinge Dnr 884/2023	10 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Dalarna Dnr 885/2023	10 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Halland Dnr 886/2023	10 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Gävleborg Dnr 887/2023	10 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Norrbotten Dnr 888/2023	10 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Sörmland Dnr 889/2023	10 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Västerbotten Dnr 890/2023	10 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Region Västernorrland Dnr 891/2023	10 000 000 kr	Otillåten direktupphandling
Naturvårdsverket Dnr 892/2023	6 700 000 kr	Otillåten direktupphandling

Tabell 14 Ansökan om upphandlingsskadeavgift – obligatoriska

Motpart/upphandlande myndighet	Yrkad upphandlings-skadeavgift	Skäl
Specialpedagogiska skolmyndigheten Dnr 233/2023	110 000 kr	Avtal som fått bestå av tvingande hänsyn
Region Östergötland Dnr 406/2023	45 000 kr	Avtal som fått bestå av tvingande hänsyn
Region Jönköping Dnr 407/2023	20 000 kr	Avtal som fått bestå av tvingande hänsyn
Region Kalmar Dnr 408/2023	15 000 kr	Avtal som fått bestå av tvingande hänsyn
Region Jämtland Härjedalen Dnr 577/2023	50 000 kr	Avtal som fått bestå av tvingande hänsyn

Domstolsprövningar 2023 – upphandlingsskadeavgift och tillsynsbeslut

Flera av Konkurrensverkets ärenden avseende ansökningar om upphandlingsskadeavgift och tillsynsbeslut har under året avgjorts av domstolarna. Ett antal av dessa ärenden är föremål för fortsatt prövning. Vi belyser här ett urval av de domar som domstolarna meddelat 2023. Årets pågående och avslutade domstolsprövningar redovisas därefter i tabell.

Under året har flera överklagade tillsynsbeslut resulterat i ställningstaganden i domstol. Dessa har inte enbart handlat om upphandlingsrättsliga, utan även rört processuella frågor.

Den 24 februari förklarade Kammarrätten i Stockholm, i motsats till Förvaltningsrätten i Stockholm, att Konkurrensverkets tillsynsbeslut mot Karlshamns kommun (dnr 256/2020) inte innebar ett förbud och visade målet åter till förvaltningsrätten för prövning i sak (dnr 9/2022, mål nr 6849-22). Den 4 oktober avtog förvaltningsrätten efter återförvisning Karlshamns kommuns överklagande (mål nr 3621-23). Domen rör tillämpningen av det så kallade verksamhetskriteriet i reglerna för intern upphandling.

I två senare domar har samma kammarrätt, Kammarrätten i Stockholm, dock bedömt att Konkurrensverkets tillsynsbeslut i ärenden avseende Domstolsverket (dnr 502/2020) och Sysav (dnr 135–148/2019) inte varit överklagbara, domar den 17 april 2023 (dnr 788/2021, mål nr 803-23) respektive den 20 juni 2023 (dnr 532–545/2022, mål nr 1379-23). Den senare domen har överklagats till Högsta förvaltningsdomstolen som meddelat prövningstillstånd den 20 november 2023 (mål nr 4543-23). Ärendet, som prövats i sak av Förvaltningsrätten i Stockholm den 13 februari 2023 (mål nr 15741-22), avser även det reglerna om intern upphandling.

Högsta förvaltningsdomstolen har även meddelat prövningstillstånd i ett mål om upphandlingskadeavgift avseende Polismyndigheten (dnr 358/2022, mål nr 2752-23). Den fråga i målet som har lett till att Högsta förvaltningsdomstolen meddelat prövningstillstånd är om vissa ändringar i ersättningsvillkoren i ett ramavtal utgör en otillåten direktupphandling därför att ändringarna innebär att ramavtalets övergripande karaktär ändras.

I ett par avgöranden har domstolarna avslagit eller avvisat Konkurrensverkets ansökningar om upphandlingskadeavgift. I ett ärende avseende Bodens kommun angående otillåten direktupphandling av byggtreprenad (dnr 551/2021) fann Kammarrätten i Sundsvall den 18 april 2023 att Konkurrensverkets ansökan kommit in efter preskriptionstidens utgång och ansökan avvisades som för sent inkommen (mål nr 1044-22). Högsta förvaltningsdomstolen meddelade inte prövningstillstånd (mål nr 2867-23).

I ett annat ärende (dnr 427/2022) ansåg Förvaltningsrätten i Stockholm den 18 april 2023 att det, med hänsyn till de omständigheter som förelåg vid tidpunkten för den otillåtna direktupphandlingen, fick anses ha förelegat en sådan undantagssituation för MediCarrier AB, som motiverade att upphandlingsavgiften skulle efterges (mål nr 12157-22). Ansökan avslogs därmed. Konkurrensverket överklagade domen till Kammarrätten i Stockholm som den 8 december 2023 bedömde att det var fråga om ett ringa fall och avslog överklagandet (mål nr 2912-23). Detta ärende liksom ett ärende avseende Region Stockholm (dnr 773/2022), som även det överklagats av Konkurrensverket till Kammarrätten i Stockholm (mål nr 3866-23, Förvaltningsrätten i Stockholms dom den 31 maj 2023 i mål nr 23387-22), belyser frågor kring sanktionsavgiftens storlek och tolkningen av omfattning eller möjlighet till eftergift på grund av synnerliga skäl.

Tabell 15 Beslut och domar i domstol 2023 – upphandlingskadeavgift

Konkurrensverkets ansökan och motpart/ upphandlande myndighet	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen	Laga kraft/ pågående*
Bodens kommun 2021-09-10 Dnr 551/2021 Yrkat belopp 7 000 000 kr	2022-03-30 (Förvaltningsrätten i Luleå mål nr 1638-21) Bifall.	2023-04-18 (Kammarrätten i Sundsvall mål nr 1044-22) Upphäver förvaltningsrättens dom och avvisar ansökan.	2023-06-16 (Högsta förvaltningsdomstolens beslut i mål nr 2867-23) Ej prövningstillstånd.	Laga kraft
Skånetrafiken 2021-11-12 Dnr 700/2021 Yrkat belopp 7 000 000 kr	2022-09-30 (Förvaltningsrätten i Malmö mål nr 12823-21) Bifall.	2022-11-18 (Kammarrätten i Göteborg mål nr 5127-22) Ej prövningstillstånd.	2023-07-04 (Högsta förvaltningsdomstolens beslut i mål nr 7147-22) Ej prövningstillstånd.	Laga kraft

Konkurrensverkets årsredovisning 2023

Konkurrensverkets ansökan och motpart/ upphandlande myndighet	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen	Laga kraft/ pågående*
Västmanlands tingsrätt 2021-12-03 Dnr 733/2021 Yrkat belopp 80 000 kr	2022-04-27 (Förvaltningsrätten i Uppsala mål nr 7906-21) Bifall.	2023-02-16 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 3095-22) Avslår överklagandet.		Laga kraft
Polismyndigheten 2022-05-11 Dnr 358/2022 Yrkat belopp 1 200 000 kr	2022-12-01 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 9813-22) Bifall.	2023-04-13 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 7456-22) Avslår överklagandet.	2023-09-12 (Högsta förvaltningsdomstolens beslut i mål nr 2752-23) Prövningstillstånd meddelat.	Pågående
Sundbybergs kommun 2022-06-09 Dnr 422/2022 Yrkat belopp 750 000 kr	2023-02-07 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 11928-22) Bifall.			Laga kraft
MediCarrier AB 2022-06-13 Dnr 427/2022 Yrkat belopp 5 000 000 kr	2023-04-18 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 12157-22) Avslår ansökan.	2023-12-08 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 2912-23) Avslår överklagandet.		Laga kraft
Region Värmland 2022-06-21 Dnr 453/2022 Yrkat belopp 1 290 000 kr	2023-06-21 (Förvaltningsrätten i Karlstad mål nr 2785-22) Bifall.	2023-11-01 (Kammarrätten i Göteborg mål nr 4393-23) Ej prövningstillstånd.		Laga kraft
Uddevalla kommun 2022-06-22 Dnr 457/2022 Yrkat belopp 50 000 kr	2023-03-28 (Förvaltningsrätten i Göteborg mål nr 7019-22) Bifall.			Laga kraft
Skånetrafiken 2022-06-22 Dnr 463/2022 Yrkat belopp 400 000 kr	2023-02-02 (Förvaltningsrätten i Malmö mål nr 7039-22) Bifall.			Laga kraft
Skånetrafiken 2022-06-22 Dnr 464/2022 Yrkat belopp 600 000 kr	2023-02-02 (Förvaltningsrätten i Malmö mål nr 7051-22) Bifall.			Laga kraft
Tyresö kommun 2022-09-29 Dnr 650/2022 Yrkat belopp 450 000 kr	2023-09-18 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 19352-22) Delvis bifall.	2023-10-31 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 5994-23) Prövningstillstånd meddelat.		Pågående
SRV Återvinning AB 2022-11-03 Dnr 724/2022 Yrkat belopp 1 800 000 kr	2023-09-12 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 21691-22) Bifall.			Laga kraft

Konkurrensverkets ansökan och motpart/ upphandlande myndighet	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen	Laga kraft/ pågående*
Västra Götalandsregionen 2022-10-07 Dnr 728/2022 Yrkat belopp 620 000 kr	2023-01-18 (Förvaltningsrätten i Göteborg mål nr 12383-22) Bifall.			Laga kraft
Region Stockholm 2022-11-29 Dnr 773/2022 Yrkat belopp 10 000 000 kr	2023-05-31 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 23387-22) Delvis bifall.	2023-08-17 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 3866-23) Prövningstillstånd meddelat.		Pågående
Region Jämtland Härjedalen 2022-12-06 Dnr 788/2022 Yrkat belopp 650 000 kr	2023-04-21 (Förvaltningsrätten i Härnösand mål nr 4600-22) Bifall.			Laga kraft
Region Skåne 2022-12-15 Dnr 806/2022 Yrkat belopp 250 000 kr	2023-04-13 (Förvaltningsrätten i Malmö mål nr 13715-22) Bifall.			Laga kraft
Specialpedagogiska skolmyndigheten 2023-03-24 Dnr 233/2023 Yrkat belopp 110 000 kr	2023-09-12 (Förvaltningsrätten i Härnösand mål nr 1151-23) Bifall.			Laga kraft
Mölnåls kommun 2023-03-28 Dnr 239/2023 Yrkat belopp 220 000 kr	2023-05-08 (Förvaltningsrätten i Göteborg mål nr 3600-23) Bifall.			Laga kraft
Stockholms läns sjukvårdsområde 2023-04-06 Dnr 262/2023 Yrkat belopp 770 000 kr	2023-06-29 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 7356-23) Bifall.			Laga kraft
Region Västernorrland 2023-05-22 Dnr 357/2023 Yrkat belopp 210 000 kr	2023-08-29 (Förvaltningsrätten i Härnösand mål nr 1810-23) Bifall.			Laga kraft
Skellefteå kommun 2023-05-29 Dnr 374/2023 Yrkat belopp 280 000 kr	2023-12-04 (Förvaltningsrätten i Umeå mål nr 876-23) Bifall.			Pågående
Region Östergötland 2023-06-12 Dnr 406/2023 Yrkat belopp 45 000 kr	2023-08-07 (Förvaltningsrätten i Linköping mål nr 4602-23) Bifall.			Laga kraft

Konkurrensverkets årsredovisning 2023

Konkurrensverkets ansökan och motpart/ upphandlande myndighet	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen	Laga kraft/ pågående*
Region Jönköping 2023-06-12 Dnr 407/2023 Yrkat belopp 20 000 kr	2023-08-07 (Förvaltningsrätten i Linköping mål nr 4644-23) Bifall.			Laga kraft
Region Kalmar 2023-06-12 Dnr 408/2023 Yrkat belopp 15 000 kr	2023-08-07 (Förvaltningsrätten i Linköping mål nr 4647-23) Bifall.			Laga kraft
Polismyndigheten 2023-07-04 Dnr 469/2023 Yrkat belopp 1 200 000 kr	2023-12-18 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 13683-23) Bifall.			Laga kraft
AB Upplands-Brohus 2023-11-23 Dnr 796/2023 Yrkat belopp 125 000 kr	2023-12-14 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 22489-23) Bifall.			Laga kraft
Upplands-Bro Kommunfastigheter AB 2023-11-23 Dnr 797/2023 Yrkat belopp 125 000 kr	2023-12-14 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 22485-23) Bifall.			Laga kraft
Kalmar Hamn AB 2023-11-24 Dnr 801/2023 Yrkat belopp 260 000 kr	2023-12-19 (Förvaltningsrätten i Växjö mål nr 4226-23) Bifall.			Laga kraft

* Per den 31 december 2023 om inget annat anges.

Tabell 16 Beslut och domar i domstol 2023 – överklagade tillsynsbeslut

Konkurrensverket	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen	Laga kraft/ pågående*
Burlövs kommun m.fl. (Sysav) 2022-07-05 Dnr 135–148/2019, 532–545/2022 I olika tillsynsbeslut riktar Konkurrensverket kritik mot Burlövs kommun m.fl. Tillsynsbesluten överklagades.	2023-02-13 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 15741-22) Överklagandet avslås.	2023-06-20 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 1379-23) Upphäver förvaltningsrättens dom. Tillsynsbeslutet är inte överklagbart.	2023-11-20 (Högsta förvaltningsdomstolens beslut i mål nr 4543-23) Prövningstillstånd meddelat.	Pågående

Konkurrensverket	Förvaltningsrätten	Kammarrätten	Högsta förvaltningsdomstolen	Laga kraft/pågående*
Domstolsverket 2021-12-16 Dnr 502/2020, 788/2021 I ett tillsynsbeslut riktar Konkurrensverket kritik mot Domstolsverket. Tillsynsbeslutet överklagades.	2023-01-30 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 35322-21) Överklagandet avslås.	2023-04-17 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 803-23) Upphäver förvaltningsrättens dom. Tillsynsbeslutet är inte överklagbart.		Laga kraft
Karlshamns kommun 2021-12-16 Dnr 256/2020, 9/2022 I ett tillsynsbeslut riktar Konkurrensverket kritik mot Karlshamns kommun. Tillsynsbeslutet överklagades.	2022-10-27 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 351-22) Konkurrensverkets beslut upphävs. Domen överklagades till Kammarrätten i Stockholm. 2023-10-04 (Förvaltningsrätten i Stockholm mål nr 3621-23) Överklagandet avslås efter ny prövning.	2023-02-24 (Kammarrätten i Stockholm mål nr 6849-22) Förvaltningsrättens dom (mål nr 351-22) upphävs och målet visas åter för prövning i sak.		Laga kraft

* Per den 31 december 2023 om inget annat anges.

Enligt instruktionen ska Konkurrensverket årligen överlämna kopior till Regeringskansliet av domar och slutliga beslut som gäller tillämpningen av 20 kap. 14 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, 20 kap. 14 § lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna och 16 kap. 14 § lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner. Konkurrensverket har under 2023 i enlighet med uppdraget översänt två domar till Regeringskansliet (dnr 858/2023).

Ställningstaganden

Konkurrensverket har under 2023 meddelat ett ställningstagande inom det upphandlingsrättsliga området, Ställningstagande 2023:3, i vilket Konkurrensverket bedömer att ändringsbestämmelserna i lag (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU, inte kan tillämpas för att ändra avtal som ingåtts genom otillåten direktupphandling.

Analys i korthet

Konkurrensverket har under 2023, som del i det proaktiva tillsynsarbetet, publicerat tre analyser i korthet inom upphandlingsområdet: *Offentlig upphandling – konkurrens i kristider* (Analys i korthet 2023:3), *Granskning av frivilliga förhandsinsyner – Konkurrensverkets granskning av annonser om frivillig förhandsinsyn under 2022* (Analys i korthet 2023:8) och *Annonsering om ändringar av kontrakt och ramavtal* (Analys i korthet 2023:14).

Konkurrensverkets mötesarrangemang inom upphandlingsområdet

Den 31 maj 2023 anordnade Konkurrensverket en konferens om upphandlingstillsyn. Mötet riktade sig till intressentgrupper i kontakt med Konkurrensverkets tillsynsarbete inom upphandling. På agendan stod bland annat en redogörelse för Konkurrensverkets tillsynsarbete och information om pågående och avslutade domstolsprocesser avseende upphandlings-skadeavgift och överklagade tillsynsbeslut. Programmet innehöll även en paneldiskussion om hyresundantaget och angränsande frågor.

Även arbetet inom EU-kommissionens nätverk för prövningsorgan i första instans, The Network of First Instance Review Bodies on Public Procurement, FIRB, presenterades.

För att belysa Konkurrensverkets arbete inom upphandlingstillsyn och kommande lagändringar på området fanns Konkurrensverket under 2023 bland annat representerat på Upphandlingskonferensen, Upphandlingsforum och Upphandlingsrättsdagen. Medarbetare har även föreläst på Stockholms universitets utbildning vid enheten för journalistik, medier och kommunikation, JMK, på temat "Att granska offentlig upphandling".

För att informera om och få synpunkter på Konkurrensverkets upphandlingstillsyn har Konkurrensverket också arrangerat en ombudsträff.

Konkurrens i offentlig upphandling

Upphandlingslagstiftningen är en förfarandelagstiftning som ska säkerställa bland annat objektivitet. Regelverket skapar en ram för konkurrensutsättning och rättvis konkurrens. Ramen ger förutsättningar för effektiva offentliga inköp och skyddar mot korruption. En viktig förutsättning för att upphandlingsregelverket ska fungera effektivt är en väl fungerande konkurrens.

Alla de val som upphandlande myndigheter gör vid en upphandling regleras inte direkt av lagstiftningen. När den upphandlande myndigheten nyttjar sitt handlingsutrymme kan konkurrensen i upphandlingen påverkas, exempelvis vid val av förfarande, användningen av dialog, val av standarder, mallar, krav och ersättnings- och utvärderingsmodeller. En effektiv konkurrens kan leda till både lägre kostnader och ett inköp som på bästa sätt verkar för att uppfylla samhälleliga mål.

Konkurrensverket arbetar regelmässigt med att öka kunskapen hos upphandlande myndigheter om betydelsen av en väl fungerande konkurrens för den offentliga upphandlingen. Det är viktigt att det finns en medvetenhet om behovet av att nyttja konkurrensen som regelverket syftar till att skapa.

I syfte att medvetandegöra behovet av att nyttja konkurrensen har Konkurrensverket anordnat en föreläsning för upphandlande myndigheter om att främja konkurrens i upphandlingar. Föreläsningen riktades till beslutsfattare och offentliga inköpare och belyste hur man som inköpare kan motverka osund konkurrens. Konkurrensverket upplyste bland annat om under vilka förutsättningar bolag får samarbeta i upphandlingar och när det är förbjudet. Mötesdeltagarna fick också ta del av en redogörelse över upphandlingstillsynen under året och Konkurrensverkets arbete med ärenden och fokusområden.

Under 2023 framhöll Konkurrensverket på temat korruption och osund konkurrens även konkurrensens betydelse i offentlig upphandling, genom föredrag hos Polismyndigheten och medverkan vid en konferens om mutor, korruption och otillåten påverkan.

Förutsättningar för små och medelstora företag att delta i offentliga upphandlingar

Den offentliga upphandlingen kan bidra till bättre förutsättningar för små och medelstora företag att träda in och växa på olika marknader. Det finns olika faktorer som kan försvåra för leverantörer att lämna anbud i offentliga upphandlingar. Dessa faktorer gör det ofta särskilt svårt för små och nyetablerade företag.

Förutom att i kontakt med upphandlande myndigheter och enheter kontinuerligt framhålla konkurrensens roll i samhället och varje enskild upphandlings betydelse, har Konkurrensverket under 2023 även i samband med anföranden framhållit betydelsen av att underlätta för små och medelstora företag att lämna anbud i upphandlingar.

Registrering och tillsyn av annonsdatabaser – avgiftsfinansierad verksamhet

Konkurrensverket är registermyndighet enligt lagen (2019:668) om upphandlingsstatistik, LUS. I uppgiften ingår att ta emot ansökningar om registrering av annonsdatabaser och pröva om de uppfyller kraven för att registreras samt utöva tillsyn över de registrerade annonsdatabaserna.

Under 2023 har det avregistrerats en annonsdatabas på eget initiativ av den registrerade parten (dnr 275/2023). Totalt finns det nu fem registrerade annonsdatabaser i annonsdatabasregistret.

Konkurrensverket har under året genom en egeninitierad kontroll hämtat in uppgifter från Bolagsverket och Skatteverket avseende de fem registrerade annonsdatabaserna (dnr 551–555/2023). Under året har Konkurrensverket även hanterat ett tips avseende sökfunktionen i en annonsdatabas (dnr 176/2023). Konkurrensverket har också hanterat ett klagomål avseende en annonsdatabas lämplighet att bedriva verksamhet (dnr 561/2023).

Tabell 17 Annonssdatabaser

	2023	2022	2021	2020
Ingående balans	6	5	5	0
Antal ansökningar	0	1	0	5
Avslag	0	0	0	0
Nya registreringar	0	1	0	5
Avregistreringar	1	0	0	0
Utgående balans	5	6	5	5
Förelägganden	0	0	0	0

Enligt förordningen (2020:332) om upphandlingsstatistik får Konkurrensverket ta ut en ansökningsavgift motsvarande avgiftsklass 7 enligt 10 § avgiftsförordningen (1992:191), vilket motsvarar 10 700 kronor. Konkurrensverket får ta ut en årlig registeravgift om 22 500 kronor av den som driver en registrerad annonsdatabas. Under 2023 medförde det avgiftsintäkter om totalt 135 000 kronor, samtliga intäkter härstammar från sex registeravgifter.

Under 2023 redovisade Konkurrensverket kostnader om 136 000 kronor²⁸ som uppkomna från arbetet som registermyndighet, vilket resulterar i ett negativt utfall om drygt 1 000 kronor för året. Med ett ingående ackumulerat underskott om drygt 382 000 kronor innebär det ett utgående ackumulerat underskott om drygt 383 000 kronor för den avgiftsfinansierade verksamheten relaterad till uppdraget som registermyndighet. Från och med 1 januari 2024 höjs avgiftsnivåerna avseende både ansökningsavgift och registeravgift.²⁹ De ökade avgiftsnivåerna skapar förutsättningar för balans i verksamheten.

Tabell 18 Avgiftsfinansierad verksamhet (tkr)³⁰

	+/- t.o.m 2021	+/- 2022	Int. 2023	Kost. 2023	+/- 2023	Ack. +/- utgå. 2023
Ansöknings- och registeravgift, avgifter (SFS 2020:332)	-261	-121	135	-136	-1	-383
Beräknad budget för avgiftsbelagd verksamhet där intäkterna disponeras	-260	-102	113	-215	-102	-464
Differens mot budget	-1	-19	22	79	101	81

Otillbörliga handelsmetoder

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet enligt lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter, LOH. Lagen syftar till att skydda leverantörer i livsmedelskedjan mot köparens otillbörliga handelsmetoder. Lagen, som trädde i kraft den 1 november 2021, ska bidra till en ökad konkurrenskraft för aktörerna i den svenska livsmedelskedjan och bidra till en mer hållbar utveckling av den svenska livsmedelsproduktionen.

Under året har en bred genomlysning av livsmedelskedjan legat i fokus för arbetet. Ett annat fokusområde har varit Konkurrensverkets uppdrag att utvärdera LOH, där en delutvärdering återrapporterades till regeringen den 1 november 2023 (dnr 478/2023).

Tillsynens resultat

De indikatorer som Konkurrensverket har valt för att analysera resultatet av tillsynen avseende otillbörliga handelsmetoder ska underlätta bedömningen av om tillsynen är effektiv.

En effektiv tillsyn omfattar bland annat att Konkurrensverket utreder rätt ärenden på ett ändamålsenligt sätt och använder väl avvägda utredningsmetoder. Det måste också finnas ett reellt hot om sanktioner för att lagen om otillbörliga handelsmetoder ska ha en avhållande effekt. Ett ingripande i form av ett föreläggande att upphöra med en otillbörlig

²⁸ Under 2023 genomförde Konkurrensverket tillsyn av fem registrerade annonsdatabaser. Den sjätte annonsdatabasen betalade den årliga registeravgiften under 2023, men med anledning av återkallelse av registrering på begäran av den som drev annonsdatabasen blev databasen aldrig föremål för tillsyn (275/2023). Därmed finns det en redovisad intäkt men ingen redovisad kostnad för den sjätte annonsdatabasen.

²⁹ Förordning (2023:544) om ändring i förordningen (2020:332) om upphandlingsstatistik.

³⁰ Under 2023 genomförde Konkurrensverket tillsyn av fem registrerade annonsdatabaser. Den sjätte annonsdatabasen betalade den årliga registeravgiften under 2023, men med anledning av återkallelse av registrering på begäran av den som drev annonsdatabasen blev databasen aldrig föremål för tillsyn (275/2023). Därmed finns det en redovisad intäkt men ingen redovisad kostnad för den sjätte annonsdatabasen.

handelsmetod eller ett beslut om sanktionsavgift medför att en otillbörlig handelsmetod undanröjs i det enskilda fallet. Genom ett ingripande förtydligas även hur lagen ska tillämpas och det blir därmed tydligare för livsmedelskedjans aktörer vad som gäller enligt LOH och vad som kan bli resultat av att lagstiftningen inte följs. Effekten av det enskilda tillsyns-ärendet är därmed, enligt Konkurrensverkets bedömning, att fler lagöverträdelser undviks.

Även avskrivningsbeslut med hänsyn till ändrat beteende får som effekt att bruket av otillbörliga handelsmetoder minskar. Antalet och andelen utredningar som avslutas med ingripande eller avskrivning med hänsyn till ändrat beteende är därför en resultatindikator som vi har valt att följa över tid. Under 2023 har Konkurrensverket fattat tolv beslut enligt LOH. Fem beslut tillhör någon av dessa kategorier, varav två var de första besluten om sanktionsavgift enligt LOH. År 2022 var det sju av nio utredningar som hörde till någon av de utpekade kategorierna, det vill säga en högre andel än 2023. Jämförelsen är dock mer relevant sedd över en längre tid. Dessutom rörde det sig under 2022 inte om sanktionsbeslut, utan enbart om avskrivningar med hänsyn till ändrat beteende.

Antalet avskrivna ärenden har ökat sedan 2022 både i antal och andel. Att framhålla i sammanhanget är att utförligt motiverade beslut om att avsluta en utredning utan ingripande och utan ändrat beteende sannolikt också bidrar till en ökad regelefterlevnad, eftersom aktörerna även genom dessa ges vägledning i hur reglerna ska tillämpas.

Tabell 19 Beslut enligt lagen om otillbörliga handelsmetoder

	2023		2022		2021		2020 ³¹	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Beslut	12		9		1		N/A	
Utredning som bidragit till att åtgärda ett LOH-problem	5	42 %	7	78 %	0	0 %	N/A	N/A
<i>Varav avskrivning med hänsyn till förändrat beteende</i>	3	60 %	7	100 %	0	0 %	N/A	N/A
<i>Varav avslutat med ingripande</i>	2	40 %	0	0 %	0	0 %	N/A	N/A
Avskrivna	7	58 %	2	22 %	1	100 %	N/A	N/A

Samtidigt som Konkurrensverket eftersträvar ett högt antal beslut och ingripanden i tillsynsverksamheten, har vi som ambition att handläggningstiderna ska vara korta, i synnerhet för utredningar som inte resulterar i någon form av ingripande. På så sätt kan vi använda resurserna där de gör bäst nytta.

Ytterligare en resultatindikator som vi har valt är därför utvecklingen av handläggningstider, såväl i utredningar som avslutas med någon av de ovan utpekade åtgärderna, som i ärenden som avslutas utan åtgärd. Både median och genomsnittlig tid följs upp.

Handläggningstiderna för avskrivna ärenden har ökat från 86 dagar 2022 till 468 dagar 2023. En anledning till ökningen är att flera av de mer komplicerade utredningar som påbörjades under 2022 har avslutats först under 2023. De ärenden som avslutades under 2022 var typiskt sett av enklare karaktär jämfört med de avslutade ärendena 2023.

³¹ Ej applicerbart då lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter infördes 2021.

En av de utredningar som avslutades 2023 (dnr 16/2022) handlade om hur LOH ska tillämpas på blandade kontrakt, som innehåller både ett tydligt tjänsteinslag och livsmedel. I ärendet fanns flera svåra gränsdragningsfrågor som inte har några tydliga svar i lagens förarbeten eller rättspraxis, bland annat om LOH:s räckvidd. I ärendet klarade Konkurrensverket vilka typer av avtal som vi anser ska omfattas av LOH, vilket är en komplicerad uppgift när det rör sig om en relativt ny lagstiftning.

Tre andra utredningar som avslutats under året (dnr 273/2022, 282/2022 och 376/2022) har rört flera frågeställningar om hur LOH ska tillämpas på praktiska frågor som varit handelsbruk under längre tid. Samtliga tre ärenden har varit baserade på relativt knapphändiga tips. I dessa ärenden, som påbörjades nära inpå att LOH trädde i kraft den 1 november 2021, har Konkurrensverket även gjort vägledande uttalanden om hur LOH ska tolkas och tillämpas. Dessa faktorer har sammantaget medfört längre handläggningstider.

Tabell 20 Handläggningstid i dagar

	2023		2022		2021		2020 ³²	
	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median	Medel	Median
Avslutats med ingripande	544	544	0	0	0	0	N/A	N/A
Skrivits av med hänsyn till förändrat beteende	271	286	99	75	0	0	N/A	N/A
Avskrivna ärenden	468	542	86	86	44	44	N/A	N/A

Exempel på tillsynsutredningar avseende otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan

Konkurrensverket har under året slutfört två utredningar som resulterat i beslut om sanktionsavgift. Båda ärendena har rört förbudet mot sena betalningar. I det ena ärendet beslutades om en sanktionsavgift om 5 miljoner kronor för en köpare av frukt och grönt (dnr 774/2021). I det andra ärendet beslutades det om en sanktionsavgift om 250 000 kronor för en köpare av bland annat potatis och rotfrukter (dnr 672/2022). Ärendena om sanktionsavgift indikerar framför allt vilka effekter en överträdelse av förbudet mot sena betalningar kan få och hur en beräkning av sanktionsavgift ska ske.³³

Konkurrensverket har även gett generell vägledning i flera ärenden som avslutats utan ingripande. I ett ärende som rörde en köpare av gräsfrö (dnr 3/2022) gav Konkurrensverket vägledning i hur undantagsregeln i 8 § LOH från förbudet mot sena betalningar i 5 § första stycket 1 LOH ska tillämpas. Ärendet visar hur så kallade värdefördelningsklausuler kan användas för att jämna ut risken mellan primärproducenter och deras köpare vad gäller produkter som endast skördas en gång per år, exempelvis gräsfrö för utsädesändamål.

Konkurrensverket har också utrett om en sen avbeställning av ett julbord som Polismyndigheten gjorde i december 2021 strider mot LOH. Utifrån vad som framkom av utredningen kunde Konkurrensverket konstatera att det aktuella avtalet inte omfattades av lagens tillämpningsområde. Beställningen av julbord och det efterföljande avtalet innehöll både

³² Ej applicerbart då lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter infördes 2021.

³³ Beslutet i ett av ärendena (dnr 774/2021) har överklagats (dnr 776/2023) och handläggs 2024 i Förvaltningsrätten i Stockholm, mål nr 22281-23.

tjänsteinslag som tillhandahållande av lokaler och service, och livsmedelsinslag i form av själva maten på julbordet. Mot denna bakgrund avslutades granskningen utan åtgärd. I avskrivningsbeslutet gjorde Konkurrensverket generella uttalanden om vilka typer av avtal som omfattas av LOH vid blandade köp. I detta fall konstaterade Konkurrensverket att inslaget av jordbruks- och livsmedelsprodukter inte utgjorde den övervägande delen av innehållet i avtalet, varför det aktuella avtalet inte omfattades av LOH. Därigenom var inte heller förbudet mot sena avbeställningar eller någon annan bestämmelse i LOH tillämplbara (dnr 16/2022).

I två ärenden (dnr 578/2022 och 739/2022) som avslutats utan ingripande har Konkurrensverket gett vägledning i hur förbudet mot ensidiga ändringar i 5 § första stycket 3 LOH ska tillämpas. I båda ärendena förtydligar Konkurrensverket att bestämmelsen tar sikte på en ensidig förändring av villkoren i ett befintligt avtal, det vill säga att ett avtal måste ändras ensidigt av köparen, för att vara förbjudet.

Ytterligare en utredning (dnr 273/2022), som avslutades under året, gällde om en dagligvarukedja bröt mot LOH genom att ta betalt för försämring och förlust som uppstår i köparens lokaler efter att den köprättsliga risken gått över till köparen. Ärendet påbörjades efter att Konkurrensverket fått ett anonymt tips. I utredningen granskade Konkurrensverket dagligvarukedjans villkor och rutiner för reklamationer för delar av kedjans verksamhet.

Utifrån vad som framkom i utredningen avslutade Konkurrensverket ärendet utan ingripande. I denna bedömning vägde vi bland annat in att dagligvarukedjan gör en individuell bedömning av vilka reklamationer som ska tas vidare till leverantörer och endast skickar krav på ersättning om defekten anses bero på leverantören.

I en annan utredning (dnr 282/2022) granskade Konkurrensverket frågan om en dagligvarukedjas modell för leverantörsfinansiering av marknadsföring kunde strida mot förbudet i 12 § första stycket 4 LOH om att kräva betalning av leverantören för marknadsföring. Ärendet är det första avslutade ärendet som rör tillämpningen av bestämmelserna i den så kallade gråa listan, det vill säga handelsmetoder som är tillåtna om köparen och leverantörer avtalat om dem klart och tydligt på förhand. Konkurrensverket avslutade utredningen utan ingripande.

Konkurrensverket gav även i en utredning (dnr 376/2022) vägledning i hur bestämmelsen i 12 § andra stycket LOH ska tolkas och tillämpas. Ärendet avslutades utan ingripande. Konkurrensverket gjorde i ärendet principiella uttalanden om hur köpare och säljare ska komma överens om kostnadsdelningar för bland annat rabatter.

Ställningstaganden

Konkurrensverket har under 2023 publicerat två ställningstaganden som belyser hur förbudet mot sena betalningar i 5 § första stycket 1 LOH, ska tolkas. Ställningstagandena har gällt dels tidpunkten för när en köpare kan anses ha betalat (Ställningstagande 2023:1), dels vad som händer om en betalningsperiods sista dag löper ut på en lördag, söndag eller annan helgdag (Ställningstagande 2023:2).

Tabell 21 Ställningstaganden om LOH under 2023

<p>Ställningstagande 2023:1 – om när en köpare anses ha betalat inom 30 dagar (dnr 763/2022)</p>	<p>Konkurrensverket har fått frågor om hur 5 § första stycket 1 LOH ska tolkas, närmare bestämt om regeln innebär ett krav på att leverantören ska ha mottagit betalning senast dag 30 efter den tidpunkt som anges i 6 eller 7 § LOH eller om det är tillräckligt att köparen har lämnat ett betalningsuppdrag till en betalningsförmedlare vid denna tidpunkt. Frågan har ställts mot bakgrund av bland annat att det kan förekomma extra överföringsdagar i samband med vissa transaktioner, särskilt vad gäller internationella betalningar.</p> <p>Enligt Konkurrensverkets bedömning innebär bestämmelsen att betalningen senast under dag 30 ska vara leverantören eller den leverantören anvisar till handa.</p>
<p>Ställningstagande 2023:2 – om betalningsperioder som löper ut på en lördag, söndag eller annan helgdag (dnr 620/2021)</p>	<p>Konkurrensverket har fått frågor om vad som händer om sista betaldag enligt LOH infaller på en lördag, söndag eller annan helgdag. En fråga har varit om den så kallade söndagsregeln, i lagen (1930:173) om lagstadgad tid, är tillämplig.</p> <p>Konkurrensverket konstaterar i ställningstagandet att lagen om lagstadgad tid och söndagsregeln inte är tillämpliga på betaltiderna enligt LOH. Anledningen till detta är att LOH:s tidsfrister, vilka följer av UTP-direktivet, styrs av Rådets förordning (EEG, Euratom) nr 1182/71 av den 3 juni 1971 om regler för bestämning av perioder, datum och frister. Vad som utgör en helgdag följer av lagen (1989:256) om allmänna helgdagar.</p> <p>Mot denna bakgrund förlängs tidsfristen för betalning till utgången av nästkommande arbetsdags sista timme, om den sista dagen i en betalningsperiod enligt 5 § första stycket 1 LOH infaller på en lördag, söndag eller annan helgdag. Med arbetsdag avses alla dagar utom lördagar, söndagar eller andra helgdagar, vilket innebär att begreppet har samma innebörd som vardag.</p>

Konkurrensverkets mötesarrangemang inom området otillbörliga handelsmetoder

Konkurrensverket har 2023 genomfört ett flertal insatser för kunskaps- och erfarenhetsutbyte gällande LOH. Vi har bland annat vid två tillfällen anordnat träffar, där representanter för primärproduktionen, livsmedelsindustrin och dagligvaruhandeln deltagit. Under året har Konkurrensverkets medarbetare även belyst frågor om otillbörliga handelsmetoder vid externa sammanhang, exempelvis vid Dagligvaruleverantörers förbunds, DLF:s, Marknadsforum den 24 maj, där bland annat företrädare för livsmedelsindustrin och dagligvaruhandeln deltog.

Konkurrensverket har under 2023 även anordnat digitala öppna hus för aktörer som vill lära sig mer om LOH. Sammanlagt har dessa digitala möten hållits vid 16 tillfällen. Ämnen som diskuterats har bland annat varit information om förbudet om sena betalningar, LOH:s räckvidd vad gäller avtal och produkter samt kommersiella repressalier. Vid sidan av de digitala öppna husen har Konkurrensverket även under året publicerat nio nyhetsbrev om frågor som rör området otillbörliga handelsmetoder.

På den internationella arenan har Konkurrensverket under 2023 medverkat i det europeiska samarbetet för tillsynsmyndigheter över otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan, *Unfair Trading Practices Enforcement Network*, UTPEN.

Den 9 november 2023, i anslutning till tvåårsdagen av LOH:s ikraftträdande, anordnade Konkurrensverket ett webinarium. Under webinariet redogjorde Konkurrensverket för återrapporteringen till regeringen inom ramen för regeringsuppdraget att utvärdera LOH. Representanter för primärproduktionen, livsmedelsindustrin och dagligvaruhandeln var inbjudna att medverka och fick under webinariet möjlighet att delge sin syn på regelverket och hur de upplevde att handelsmetoderna påverkats av LOH. Läs mer om utvärderingen av LOH i avsnittet om analyser och insatser på uppdrag av regeringen.

Analyser och insatser på uppdrag av regeringen

Avsnittet belyser analyser, insatser och Konkurrensverkets arbete med anledning av de uppdrag som framgår av myndighetens regleringsbrev för 2023. Vissa av uppdragen ska enligt regleringsbrevet redovisas i årsredovisningen, medan andra kommer att redovisas separat, och vid senare tidpunkter.

Analys av stora prisökningar inom vissa branscher

Mot bakgrund av stora prisökningar inom branscher där ökade kostnader och bristande konkurrens kan vara orsaker, fick Konkurrensverket i juni 2023 uppdraget att analysera konkurrenssituationen inom livsmedelskedjan och hur priserna har ökat i förhållande till kostnaderna inom bland annat dagligvaruhandeln. Uppdraget omfattade även att i samverkan med Konjunkturinstitutet identifiera andra branscher, där stora prisökningar kan vara ett tecken på bristande konkurrens, och vid behov lämna förslag på konkurrensfrämjande åtgärder.

Analys av livsmedelsbranschen

Konkurrensverket hade redan innan uppdraget till myndigheten påbörjat en bred genomlysning av livsmedelsbranschen inom ramen för den strategiska satsningen om konkurrens i kristider. Syftet med genomlysningen är att belysa hur livsmedelsbranschen fungerar i ljuset av de kraftiga prishöjningar på livsmedel som har skett under det senaste året och att identifiera behov av åtgärder.

Konkurrensverket har löpande presenterat slutsatser och iakttagelser av det pågående arbetet. Den första analysen, *Livsmedelskedjan* (Analys i korthet 2023:6), utgjorde starten på genomlysningen genom att den identifierade ett antal potentiella områden att utreda vidare. Genomlysningen har därefter resulterat i ytterligare analyser och kommunikationsinsatser.

I en analys av prisutvecklingen för ägg, *Konkurrensen i äggkedjan* (Analys i korthet 2023:9), har Konkurrensverket identifierat vissa mönster på hur kostnadskrisen påverkade konkurrensen i olika marknadssegment och olika led i livsmedelskedjan. Analysen visade att konsumentprisökningarna initialt berodde på överförda kostnader från ökade priser på foder och el i producentled, men att dessa prisökningar sedan spädades på av ökade marginaler i packeriled och i dagligvaruhandeln.

Konkurrensverket har i en annan analys, *Hinder för konkurrens i dagligvaru- och grossistledet* (Analys i korthet 2023:10) kartlagt hinder för att etablera en ny dagligvarubutik och för en existerande butik att byta kedjetillhörighet. I grossistledet identifierades indikationer på hinder vad gäller dagligvarubutikernas möjlighet att konkurrensutsätta dagligvarukedjornas grossistverksamheter genom att i större utsträckning använda sig av specialgrossister eller köpa direkt från leverantörerna. Konkurrensverket konstaterade även att det sedan tidigare koncentrerade dagligvaruledet koncentrerats ytterligare genom företagsförvärv de senaste åren. I analysen pekade Konkurrensverket även på de nuvarande koncentrationsreglerna som otillräckliga för att värna konkurrensen på redan koncentrerade marknader, såsom dagligvaruhandeln, och föreslog därför en skärpning av regelverket. Det handlar om att Konkurrensverket inte kan ingripa mot en företagskoncentration som exempelvis berör

en ort med enbart två butiker även om de efter koncentrationens genomförande skulle ingå i samma kedja, vilket skulle innebära att konsumenterna helt frånges valmöjlighet. En annan begränsning är att nuvarande prövning är begränsad till företagskoncentrationer där de berörda företagen tillsammans har en omsättning i Sverige över en miljard kronor.

Konkurrensverket har också genomfört en analys för att undersöka om det finns bristande konkurrens i primärproduktionsledet, *Konkurrensen i primärproduktionen* (Analys i korthet 2023:11). Konkurrensverket konstaterade att primärproducenterna har enskilt små eller inga möjligheter att påverka vare sig sina inköps- eller försäljningspriser. Det finns jämfört med andra delar i livsmedelskedjan många företag i primärproduktionsledet, och delmarknaderna är ofta fragmenterade. Undersökningen visade inte att det är konkurrensproblem i själva primärproduktionen som drivit upp priserna på livsmedel.

Konkurrensverket har kommunicerat om konkurrensen i livsmedelsbranschen och om riskerna med prissignalering. I ett poddavsnitt, *”Livsmedelsbranschen: Från producent till konsument”*, samtalade och beskrev företrädare från Konkurrensverket bakgrunden till de höga matpriserna och klargjorde vilka verktyg myndigheten har till sitt förfogande för att främja väl fungerande marknader. I ett annat poddavsnitt, *”Prata inte pris”*, pekades prissignalering ut som ett riskområde för företag i och med att offentliga uttalanden om kommande priser kan, oavsett om de är muntliga eller skriftliga, leda till en otillåten prissamordning mellan företag i strid med konkurrensreglerna.

Konkurrensverket har inom ramen för anslaget initierat och finansierat forskningsuppdrag som rör livsmedelsbranschen. Ett uppdrag ska kartlägga och analysera prishöjningarna primärt mellan industri och handel för att undersöka om priskonkurrensen eventuellt har ökat eller minskat (dnr 774/2022). Ett annat uppdrag ska undersöka livsmedelskedjornas användande av egna märkesvaror och hur detta påverkar konkurrensen (dnr 530/2023). Ytterligare ett uppdrag ska undersöka hur alternativa distributionsformer kommer till uttryck på den svenska livsmedelsmarknaden och redogöra för konkurrensaspekter utifrån ett producent- och ett konsumentperspektiv (dnr 580/2023).

Konkurrensverket kommer att fortsätta genomlysningen av livsmedelsbranschen under 2024.

Andra branscher där stora prisökningar kan vara ett tecken på bristande konkurrens

Konkurrensverket har också fått i uppdrag att i samverkan med Konjunkturinstitutet identifiera andra branscher där stora prisökningar kan vara tecken på bristande konkurrens och vid behov lämna förslag på konkurrensfrämjande åtgärder.

Konjunkturinstitutet har redovisat sin del av uppdraget i *Pris- och kostnadsutvecklingen 2019–2023: Analys med en prismodell* (Specialstudier, december 2023). Analysen härleder en teoretisk prisutveckling som följer av ökningen i olika kostnadskomponenter såsom insatsvaror och arbetskostnader under antagandet att företagens marginaler och produktionsmetoder inte ändras. Dessa prisestimater kan alltså tolkas som den förväntade ökningen i priser för olika varor och tjänster som beror på ökade kostnader, givet att konkurrensen på marknaderna inte förändrats.

Genom att jämföra dessa estimat med den faktiska utvecklingen går det att få en indikation på om prisutvecklingen varit väsentligt högre (eller lägre) än förväntat givet ökade kostnader. En sådan jämförelse bör enligt Konjunkturinstitutet tolkas försiktigt eftersom beräkningarna är gjorda på en relativt aggregerad nivå och bygger på ett antal förenklande antaganden. Exempelvis ingår inte prishöjningar som beror på en ökad efterfrågan i modellen, inte heller ingår ett minskat utbud orsakat av exogena faktorer.

Den huvudsakliga slutsatsen i Konjunkturinstitutets specialstudie är att konsumentpriserna enligt modellberäkningen totalt sett tycks ha ökat ungefär i linje med kostnaderna under den analyserade perioden, som sträcker sig från det första halvåret 2019 till det första halvåret 2023. Variationen är dock stor då vissa priser har ökat mer än de modellberäknade kostnaderna medan andra har ökat mindre. Efter samråd med Konjunkturinstitutet valde Konkurrensverket att närmare undersöka ett antal branscher som präglats av kraftiga prisökningar.

För varukategorierna Kemikalier och Läkemedel (C20–21) har de faktiska producentpriserna ökat under perioden med närmare 50 procent jämfört med de drygt 8 procent som förutsågs av modellen. I denna kategori sticker särskilt priserna för konstgödsel och sprängämnen ut, vilka sammanfaller med Rysslands angrepp mot Ukraina våren 2022. Utifrån vad som är känt från de olika störningarna i de globala försörjningskedjorna och handelsmönstren förefaller denna effekt i stort sett kunna förklaras av en ökad internationell efterfrågan i kombination med en minskning av utbudet på marknaden. Det saknas indikationer på att bristande konkurrens skulle förklara prisökningarna.

För varukategorierna Stål och Metaller (C24) är bilden likartad. Den faktiska ökningen av producentpriserna med drygt 60 procent är ungefär dubbelt så hög som den som följer av Konjunkturinstitutets prismodell. Även här förefaller ett bortfall av utbud i kombination med en stabil, eller till och med ökande, efterfrågan förklara huvuddelen av prisökningen. Det finns inga indikationer som kommit till Konkurrensverkets kännedom på att konkurrensen skulle vara bristfällig eller ha försämrats under perioden på ett sätt som skulle kunna förklara utvecklingen.

När det gäller Sjötransporter (H50), som innefattar såväl godstrafik som passagerartrafik, har producentpriserna ökat uppemot 90 procent jämfört med den drygt trettioprocentiga ökningen som framgår av Konjunkturinstitutets modell. En del av denna diskrepans kan ha ett samband med ökade finansiella kostnader för rederierna, modellen tar inte hänsyn till de ökade ränte- eller försäkringskostnaderna de senaste två åren. En större del har sannolikt ett samband med internationella efterfråge- och utbudsförhållanden. En viss del utgörs sannolikt även av de kraftiga höjningarna av biljettpiserna för Gotlandstrafiken under senare år. Det är därför angeläget att tjänstekoncessionen förändras efter det att nuvarande avtal löper ut 2027 i enlighet med det förslag som Trafikverket tidigare har lagt fram, vilket Konkurrensverket utvecklat i ett yttrande (dnr 606/2021). Konkurrensverket har i övrigt inte observerat några tecken på nya konkurrensproblem inom denna sektor. För utrikes flygtransporter har konsumentprisindex (KPI, COICOP-grupp 6311) närmast fördubblats sen 2020, det vill säga före pandemin. Sverige är inte ensamt om denna erfarenhet: stora prishöjningar har skett i samtliga EU-länder. Sverige ligger emellertid högt, endast Grekland och Italien uppvisar ännu högre prishöjningar än Sverige.

Enligt Konkurrensverkets bedömning finns flera förklaringar till detta. Försvagningen av den svenska kronan har haft betydelse, liksom även längre flygvägar till asiatiska destinationer till följd av kriget i Ukraina. Än större betydelse har sannolikt den ökade efterfrågan efter pandemin, som gett flygbolagen möjligheter att höja sina priser. Det framgår inte minst

av att andelen sålda flygstolar i relation till kapaciteten förefaller ha återgått till samma nivå som rådde före pandemin för några av de större flygbolagen som trafikerar Sverige. Eftersom kapaciteten i viss mån minskade under pandemin är det möjligt att en betydande del av de icke-kostnadsrelaterade prisökningarna inom utrikesflyget har ett samband med en kraftigt ökad efterfrågan i kombination med en viss tröghet hos flygbolagen att öka kapaciteten. Det kan därför finnas anledning att följa den fortsatta prisutvecklingen och eventuellt utreda behovet av konkurrensfrämjande åtgärder, exempelvis genom att se över förutsättningarna för nyinträde och expansion på denna marknad.

Konkurrensverket har även i sin tillsyn identifierat marknader som uppvisat indikationer på kraftiga prishöjningar och där det finns misstankar om överträdelser av konkurrenslagen.

Konkurrensverket inledde under 2023 en förstudie på marknaden för sär läkemedel med misstankar om överprissättning kopplat till missbruk av dominerande ställning (dnr 371/2023). Förstudien avser läkemedelsföretag vars existerande läkemedel fått sär läkemedelsstatus och som därefter har höjt priset på läkemedlet i fråga till oskäliga nivåer som inte står i relation till utvecklingskostnaderna. När ett läkemedel får status som sär läkemedel kan det företag som utvecklar läkemedlet få fördelar i form av bland annat lägre avgifter under framtagningsprocessen. När sär läkemedlet sedan har godkänts av Europeiska läkemedelsmyndigheten, EMA, får företaget marknadsexklusivitet för behandling av ett visst sjukdomstillstånd under en period av tio år. Prissättning av sär läkemedel har även uppmärksamats av andra konkurrensmyndigheter i EU som utrett frågor om överprissättning av sär läkemedel.

Konkurrensverket har i sin tillsyn även uppmärksammat fjärrvärmemarknaden. I slutet av 2022 och under 2023 inkom klagomål till Konkurrensverket riktade mot prishöjningar som ett flertal fjärrvärmeföretag nyligen genomfört. En tillsynsutredning rörande två företag inleddes för att ta ställning till om företagens prissättning av leverans av fjärrvärme utgör ett otillåtet exploaterande missbruk av dominerande ställning genom överprissättning (dnr 294/2023 och 642/2023).

Konkurrensverket föreslog tidigare under 2023 att frågan om att införa en reglering av fjärrvärmepriserna utreds på nytt (*Energimarknaden – konkurrens i kristider*, Analys i korthet 2023:7). Konkurrensverket har även publicerat en forskningsrapport som har utvärderat forskningen om marknadsmakt på den nordiska elmarknaden (Thomas Tangerås, *Konkurrensen på den nordiska elmarknaden – Vad säger den senaste forskningen?*, Uppdragsforskningsrapport 2023:7).

Analys av drivmedelspriser

Konkurrensverket har under 2023 haft i uppdrag att följa marknadsutvecklingen och analysera konkurrensen i drivmedelssektorn. Uppdraget omfattar särskilt en analys av prisbildningen i konsumentnära led på marknaden. Konkurrensverket ska lyfta fram områden där konkurrensen skulle kunna förbättras och lämna förslag på konkurrensfrämjande åtgärder.

En avstämning med Regeringskansliet (Klimat- och näringslivsdepartementet) skedde i enlighet med uppdraget i september 2023 och Konkurrensverket har under uppdragsperioden även haft löpande avstämningar med Konjunkturinstitutet.

Under 2023 har Konkurrensverket till följd av uppdraget inlett en rad analyser av marknaden. Med fokus på prisbildningen för bensin och diesel samt konkurrenssituationen på detaljnivå har Konkurrensverket bland annat studerat förekomsten av så kallad algoritmisk prissättning och analyserat hur den påverkar prisbildningen på marknaden (dnr 1/2023).

Drivmedelsbolag har inkommit med detaljerade uppgifter om aktuella och historiska priser vid enskilda drivmedelsstationer, om marginaler, kostnader och rabatter. Även varuförsörjningen i Sverige, där depåer och terminaler utgör viktiga noder i distributionen, har ingått i analysen. Konsumenternas sökbeteende och inställning till prisskillnader har analyserats med hjälp av ett externt marknadsundersökningsföretag.

Målsättningen är att analysarbetet 2023 ska ligga till grund för Konkurrensverkets samlade bedömning om konkurrenssituationen på drivmedelsmarknaden, vilket kommer att delges i en rapport planerad för publicering under första halvåret 2024.

Under senare delen av 2024 följer en slutrapport med redogörelse för analyserna och vilka konkurrensfrämjande åtgärder som Konkurrensverket bedömer som lämpliga att genomföra.

Utvärdering avseende lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder

Under 2023 har Konkurrensverket i egenskap av tillsynsmyndighet haft i uppdrag av regeringen att utvärdera LOH. Utvärderingsuppdraget ska rapporteras i två steg, dels en återrapportering två år efter att lagen trädde i kraft, den 1 november 2023, dels en slutrapportering efter fyra år, den 1 november 2025. Utifrån uppdraget ska utvärderingen ske med avseende på vilka konsekvenser som LOH fört med sig för varje led i jordbruks- och livsmedelskedjan samt hur villkoren på marknaden har ändrats.

Den 1 november 2023 redovisade Konkurrensverket den första delen av utvärderingen. Återrapporteringen till regeringen bestod av en rapport uppdelad i tre delar:

1. Utvecklingen av förekomsten av otillbörliga handelsmetoder. Konkurrensverket har analyserat resultat från två undersökningar som genomförts 2021 och 2022. Dessa har varit riktade till leverantörer och bestått av frågor om bland annat förekomsten av otillbörliga handelsmetoder samt kännedomen om LOH.
2. Marknadsaktörers synpunkter på lagstiftningen. Genom inkomna yttranden och intervjuer som genomförts med hjälp av ett externt företag har Konkurrensverket fått information om bland annat förslag på regeländringar samt vilken effekt lagen har haft enligt berörda marknadsaktörer.
3. Konkurrensverkets tillsynsverksamhet. I denna del finns en redogörelse för hur tillsynsverksamheten kommit till, på vilket sätt medarbetarna arbetat med ökad regelkännedom samt statistik över avslutade och pågående ärenden.

De iakttagelser som Konkurrensverket hittills gjort och bedömt vara mest relevanta att följa upp i det fortsatta arbetet med utvärderingen är att

- otillbörliga handelsmetoder generellt fortfarande förekommer i förhållandevis stor utsträckning
- det finns en skepsis mot att anmäla överträdelser
- det är oklart huruvida andelen lokala inköp har påverkats
- det har framförts att vissa större leverantörer fått en oproportionerligt förstärkt förhandlingsposition
- det, sett till syftet med lagstiftningen, framförts önskemål om regeländringar.

Konkurrensverket avser att följa upp dessa delar inför slutrapporteringen till regeringen den 1 november 2025. Ett särskilt fokus kommer att läggas på utvecklingen av förekomsten av otillbörliga handelsmetoder, hinder mot att anmäla överträdelser, om LOH medfört konsekvenser som står i strid med lagstiftningens syften och om det finns behov av regeländringar.

Informationsinsatser om konkurrensreglerna och konkurrensens betydelse

En del av det resurstillskott som för budgetåret 2023 tillfördes Konkurrensverket för en effektiv konkurrenstillsyn var, enligt det reviderade regleringsbrevet från den 22 juni 2023, avsett att användas till ökade informationsinsatser om konkurrensreglerna och konkurrensens betydelse. Konkurrensverket ska redovisa på vilket sätt myndigheten har ökat informationsinsatserna om konkurrensreglerna och konkurrensens betydelse.

Under året har Konkurrensverket till följd av uppdraget startat ett projekt med syfte att nå målgrupper som genom sitt arbete kan påverka eller påverkas av hur konkurrensreglerna efterlevs, men som i dag inte har någon djupare kännedom eller kunskap om konkurrensens betydelse (dnr 502/2023). Hit hör bland annat små och medelstora företag inom branscher med många konkurrensöverträdelser eller risk för konkurrensproblem, personer som är på väg att starta eget företag och gymnasiestudenter. En annan viktig målgrupp är personer som i sin yrkesroll vägleder företagare i frågor som rör företagandet. Det kan till exempel röra sig om redovisningsekonomer, kommunernas näringslivslotsar och rådgivare hos bransch- och intresseorganisationer.

Under hösten kontaktade Konkurrensverket kommunernas ansvariga för näringslivsverksamhet, vilka fick erbjudande om att bjuda in Konkurrensverket till träffar med det lokala näringslivet på temat konkurrens. Det resulterade i att flera kommuner visade intresse och bokade näringslivsträffar under våren 2024. Möjligheten att boka träffar fortsätter under 2024. Som del i kommunikationen inför träffarna publicerade vi filmen "Bjud in oss" på LinkedIn och på Konkurrensverkets webbplats. Vi har även erbjudit Företagarna och Almega att bjuda in oss till träffar med deras medlemsföretag, på både nationell och lokal nivå, samt de lokala handelskamrarna.

För att sprida kunskap om konkurrens och regelverket har Konkurrensverket besökt universiteten i bland annat Lund, Umeå, Karlskrona, Örebro och Stockholm. Vi har även deltagit i panelsamtal, föreläsningar och konferenser anordnade av branschorganisationer, företag och myndigheter, för att lyfta vikten av konkurrens. Exempel är ett anförande om marknaden för laddinfrastruktur på Installatörföretagens konferens i maj, möte i oktober med representanter för det lokala näringslivet i Mölndals kommun och Företagarna på temat "Näringslivet möts – varför är sund konkurrens viktigt?", en presentation för Svensk dagligvaruhandel i december samt en föreläsning om vart pengarna tar vägen i livsmedelskedjan på ett seminarium som Lantbrukarnas Riksförbund planerade och bjöd in till 2023 för genomförande i januari 2024.

Vi har producerat och publicerat filmer, poddavsnitt och texter där vi förklarar konkurrensregelverket kopplat till aktuella tillsynsärenden eller överträdelser. Exempel på det är en film där vi förklarar konkurrensproblem på fjärrvärmemarknaden och poddavsnittet "Prata inte pris" med fokus på prissignalering. Några av filmerna som har producerats under senhösten 2023 kommer att publiceras först våren 2024, då en kampanjwebb kommer att lanseras. Arbetet med att ta fram kampanjwebben slutfördes under senhösten 2023. En del av kampanjwebben kommer att innehålla utbildningsmaterial för gymnasieskolor.

För att öka kunskapen om konkurrensreglerna och konkurrensens betydelse har vi under året fortsatt arbetet med temasidor på Konkurrensverkets webbplats. Under 2023 har följande temasidor publicerats: Bostad och byggande, Genomlysning av livsmedelsbranschen, Vård och omsorg, Laddinfrastruktur, Finans och försäkring, Apotek och läkemedel samt Konkurrens och upphandling i kristider. Sedan tidigare finns även temasidan Digitala marknader. Innehållet på temasidorna uppdateras löpande, och marknadsförs bland annat via Konkurrensverkets nyhetsbrev.

Under året har vi publicerat ett antal analyser i korthet inom konkurrensområdet i syfte att belysa konkurrensens betydelse, bland annat om hur offentlig säljverksamhet kan orsaka konkurrensproblem och två analyser inom ramen för konkurrens i kristider, som beskriver hur en effektiv konkurrens kan bidra till snabbare återhämtning efter en samhällskris: *Samarbete mellan företag* (Analys i korthet 2023:12) och *Företagskoncentrationer* (Analys i korthet 2023:13).

Konkurrensverket har bidragit med text om konkurrens och konkurrensreglerna till webbplatsen [verksam.se](https://www.verksam.se), som vänder sig till personer som ska starta eller driver ett företag. Texterna publicerades av Verksam den 18 december 2023.

Arbetet med att öka informationsinsatserna om konkurrensreglerna och konkurrensens betydelse kommer att fortsätta under 2024 då mycket av det som har planerats och producerats under 2023 kommer att publiceras.

Sveriges ordförandeskap i EU 2023

Under året har Konkurrensverket bistått Regeringskansliet i uppdrag relaterat till Sveriges ordförandeskap i EU 2023.

I maj 2023 stod Konkurrensverket för innehåll och program under *European Competition Day*, ett konferensarrangemang inom ramen för det svenska ordförandeskapet i EU. Temat var *Konkurrens i kristider* och de tre paneldiskussionerna belyste frågor om den ökande

inflationen, det begränsade utbudet på energimarknaderna samt hållbarhet och miljö i konkurrenstillsynen.

Ett huvudspår för ämnet var vikten av effektiv konkurrens i tider av den kraftigt ökande inflation som följt i spåren av pandemin och kriget i Ukraina. Ett försvagat konjunkturläge och hög inflation har lett till att en rad olika politiska initiativ har tagits för att mildra effekterna av hushållens ökande levnadsomkostnader. Konferensens medverkande belyste också hur en väl fungerande konkurrens spelar en avgörande roll för att säkerställa att marknader är väl rustade att parera nya chocker, och underlätta en framtida återhämtning av ekonomin.

Delar av programmet direktsändes och fanns även i efterhand tillgängligt att se på det svenska ordförandeskapets webbplats.

Bland talarna återfanns bland annat Margrethe Vestager, verkställande vice ordförande för EU-kommissionen och kommissionär för konkurrensfrågor, Erik Thedéen, chef för Riksbanken, fyra generaldirektörer för europeiska konkurrensmyndigheter, representanter från näringslivet, internationella konsumentorganisationer och deltagare med anknytning till forskningen. Målgrupper för kommunikationen var bland andra EU-delegater, beslutsfattare och experter vid EU:s institutioner, svenska och utländska journalister, yrkesverksamma som arbetar med EU-relaterade frågor i Sverige och i andra EU-länder samt svensk allmänhet.

Kommunikationssekreteriatet för EU-ordförandeskapet 2023, Kom23, ansvarade för att samordna kommunikationen för det svenska ordförandeskapet.

Konkurrensverket förhöll sig i genomförandet till det övergripande syftet för ordförandeskapets kommunikation; att genom insatserna i samband med European Competition Day bidra till ett framgångsrikt svenskt ordförandeskap och skapa förtroende för Sverige som ordförande i EU:s ministerråd.

Övriga uppdrag enligt regleringsbrev

Konkurrensverket fick i december 2020 i uppdrag av regeringen att ta emot nyanlända arbetssökande för praktik. En redovisning om hur uppdraget genomförts och vilka resultat som nåtts gjordes till Statskontoret i april 2023 (dnr 725/2020).

Konkurrensverket fick i december 2020 i uppdrag av regeringen att ta emot personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga för praktik. En redovisning om uppdragets resultat skedde till Statskontoret i april 2023 (dnr 710/2020).

Konkurrensverket fick i september 2022 i uppdrag av regeringen att vidta energibesparingsåtgärder. Redovisning av uppdraget har till och med april 2023 skett månatligen till Statens energimyndighet.

Konkurrensverket fick i regleringsbrev för budgetår 2023 i uppdrag att redovisa prognoser för 2023–2026. Konkurrensverket har i enlighet med uppdraget redovisat prognoser den 6 februari, 25 april, 28 juli och 23 oktober. I samband med redovisningen den 28 juli lämnade Konkurrensverket även in en prognos för beställningsbemyndigandet (dnr 99/2023).

Rapporter

I Konkurrensverkets uppdrag ingår att uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens i offentlig och privat verksamhet och mot en effektiv offentlig upphandling samt lämna förslag till konkurrensutsättning och regelreformer. ³⁴ Vi ska även informera om rättstillämpningen på konkurrens- och upphandlingsområdena samt främja ett konkurrensinriktat synsätt och verka för en enhetlig tillämpning av de nationella upphandlingsreglerna. ³⁵ Ett viktigt verktyg i arbetet är våra rapporter, av vilka vi under 2023 publicerade nio stycken, varav sju uppdragsforskningsrapporter. Samtliga rapporter finns kostnadsfritt tillgängliga som pdf-filer på Konkurrensverkets webbplats.

Konkurrensverkets rapporter och analyser

Analysen i korthet

Utöver de analyser i korthet som redovisats i avsnittet om analyser och insatser på uppdrag av regeringen har Konkurrensverket kopplat till vår strategiska satsning Konkurrens i kristider dessutom under våren 2023 publicerat flera analyser i korthet avseende olika konsumentmarknader:

- *Drivmedelsmarknaden* (Analys i korthet 2023:1)
- *Finansmarknaden* (Analys i korthet 2023:2)
- *Offentlig upphandling* (Analys i korthet 2023:3)
- *Kraftiga prisökningar* (Analys i korthet 2023:4)
- *Offentligt privat* (Analys i korthet 2023:5)
- *Livsmedelskedjan* (Analys i korthet 2023:6)
- *Energimarknaden* (Analys i korthet 2023:7)
- *Samarbete mellan företag* (Analys i korthet 2023:12)
- *Företagskoncentrationer* (Analys i korthet 2023:13)

I juli sammanställdes samtliga analyser i satsningen i rapporten *Konkurrens och upphandling i kristider* (Rapport 2023:2).

Utöver analysen *Offentlig upphandling – konkurrens i kristider* (Analys i korthet 2023:3), har Konkurrensverket under 2023 publicerat två analyser i korthet inom upphandlingsområdet: *Granskning av frivilliga förhandsinsyner – Konkurrensverkets granskning av annonser om frivillig förhandsinsyn under 2022* (Analys i korthet 2023:8) och *Annonsering om ändringar av kontrakt och ramavtal* (Analys i korthet 2023:14).

³⁴ I november 2023 gjorde Konkurrensverket även en hemställan till regeringen med förslag om en översyn av reglerna om konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet, KOS.

³⁵ 4 § 1 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

Konkurrensverket har även publicerat tre analyser om arbetet med tillsyn av otillbörliga handelsmetoder: *På väg mot färre otillbörliga handelsmetoder? – Konkurrensverkets undersökningar 2021–2022* (Analys i korthet 2023:15), *Vad har hänt vid förhandlingsbordet? Undersökning av branschaktörernas syn på lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder* (Analys i korthet 2023:16) och *Konkurrensverkets tillsyn av otillbörliga handelsmetoder* (Analys i korthet 2023:17).

Rapporter

I april 2023 publicerade Konkurrensverket den rapport som årligen belyser myndighetens tillsynsarbete *Konkurrensverkets tillsynsverksamhet 2022* (Rapport 2023:1). Redogörelsen ger en samlad bild av Konkurrensverkets tillsynsarbete under 2022 och summerar även det första året med tillsyn över lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

I juli gav Konkurrensverket ut rapporten *Konkurrens och upphandling i kristider* (Rapport 2023:2), en sammanställning där flera analyser som löpande publicerats under våren 2023 ingår. Redogörelsen tar avstamp i tidigare rapporter, fallstudier och områden inom konkurrenstillsynen, som enligt Konkurrensverket är särskilt viktiga att belysa. Rapporten visar exempel på hur kriser kan påverka konkurrenssituationen på olika områden och syftar bland annat till att ge vägledning i hur aktörer kan agera för att säkra konkurrensen på lång sikt.

Rapporter till EU-kommissionen

I Konkurrensverkets uppdrag ingår att två gånger om året rapportera till EU-kommissionen om olika faktorer som kan ha betydelse för funktionssättet för det svenska detaljhandelsmonopolet för alkoholdrycker.³⁶ I den första rapporten, som överlämnades i juni, redogörs bland annat för status i de två pågående rättsprocesser som initierats av Systembolaget och rör företag som bedriver privat e-handel med alkoholdrycker. Konkurrensverket kommenterar även olika åtgärder som Systembolaget vidtar i sitt löpande hållbarhetsarbete. Den andra rapporten, som överlämnades i december, innehåller bland annat en redogörelse för Högsta domstolens dom i det så kallade Winefindermålet, som rör ett utländskt företags e-handelsförsäljning med leverans av alkoholdrycker till privatpersoner i Sverige (dnr 3/2023).

I enlighet med EU-direktivet om handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan lämnade Konkurrensverket en årlig tillsynsrapport till EU-kommissionen i mars 2023 (dnr 63/2023).

³⁶ 4 § 2 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

Resultat av rapport- och analysverksamheten

Konkurrensverkets rapporter utgör en viktig del i arbetet för att uppmärksamma hinder mot en effektiv konkurrens och mot en effektiv offentlig upphandling. Genom rapporterna kan vi också skapa uppmärksamhet kring problem som av olika skäl inte kan hanteras ändamålsenligt med ett enskilt ingripande i ett tillsynsärende. Den prioriteringspolicy som tillämpas för tillsynsverksamheten innebär att när vi bedömer att en fråga eller ett problem inte kan hanteras effektivt genom ett tillsynsärende kan vi i stället välja att påtala problemet på annat sätt, till exempel i en rapport. I vissa fall kan rapporterna bidra till ändrat beteende inom de branscher som har belysts och ibland innehåller de förslag till regeländringar som kan bidra till långsiktigt ändrade regleringar och bättre konkurrens.

Konkurrensverkets rapporter används återkommande som underlag och argument i debatten om behovet av konkurrens och effektiva upphandlingar. Även under 2023 finns flera exempel på att regeringen eller andra myndigheter uppmärksammat de problem som tagits upp i våra rapporter.

Hösten 2022 inledde Konkurrensverket en strategisk satsning på att belysa betydelsen av konkurrens i kristider, bland annat inom sektorer såsom livsmedel, finans och drivmedel. När analysen om livsmedelskedjan publicerades i april 2023 (Analys i korthet 2023:6) var debatten om höjda livsmedelspriser livlig, och rapporten bör ha bidragit till att riksdagsutskottet bjöd in Konkurrensverkets generaldirektör och att Konkurrensverket i juni fick ett regeringsuppdrag att belysa konkurrensen i livsmedelskedjan.

I *Finansmarknaden* (Analys i korthet 2023:2), en annan rapport inom ramen för ämnet konkurrens i kristider, påpekade Konkurrensverket att den svenska bolånemarknaden kännetecknas av hög koncentration och trögrörliga kunder. Det uppmärksammades av Finansinspektionen, som i oktober 2023 remitterade ett förslag om enklare och snabbare hantering av amorteringsunderlag som syftar till att sänka de administrativa trösklarna vid byte av bolåneföretag och därmed öka rörligheten och konkurrensen på bolånemarknaden. Enligt Konkurrensverkets bedömning bör ändringen ge önskvärda effekter och förbättra konkurrensen på bolånemarknaden (dnr 706/2023).

Konkurrensverkets rapporter kan också utgöra ett stöd i våra prioriteringar genom att bidra med kunskap om vissa marknader och identifiera förekomsten av konkurrensproblem som vi bör väga in i vår hantering av inkomna tips och klagomål. Arbetet med rapporter och analyser är en verksamhet som involverar flera olika enheter och på så sätt bidrar till att bygga upp och sprida kunskaper både inom myndigheten och till samhället.

Remisser

En viktig del av Konkurrensverkets arbete för att främja en effektiv konkurrens och en effektiv offentlig upphandling är att lämna synpunkter på betänkanden och promemorior med förslag från utredningar, Regeringskansliet och andra myndigheter. Konkurrensverket fokuserar framför allt på sådana förslag som kan påverka konkurrensen på olika marknader eller påverka förutsättningarna för en effektiv offentlig upphandling.

I yttranden eftersträvar vi att tydliggöra eventuella positiva eller negativa effekter av de åtgärder som föreslås, och i många fall kan våra yttranden bidra till att vissa förslag inte genomförs eller att de negativa konsekvenserna minskas genom att förslagen förbättras utifrån de aspekter vi bevakar. Minst lika viktigt är att tydliggöra eventuella effekter så att regering och riksdag ges möjlighet att väga positiva och negativa effekter mot varandra.

Under 2023 har Konkurrensverket besvarat 117 remisser från Regeringskansliet och 54 remisser från andra myndigheter.

Tabell 22 Besvarade remisser

	2023	2022	2021	2020
Regeringskansliet	117	111	145	115
Övriga myndigheter	54	51	38	48
Totalt	171	162	183	163

Exempel på yttranden under 2023

Förslag på ändringar i konkurrensregelverket

Konkurrensverket tillstyrkte i huvudsak de ändringar som föreslogs i promemorian *Nya bestämmelser i anslutning till konkurrensregelverket*, som bland annat innehöll en rad ändringar i konkurrensregelverket med anledning av två förordningar som antagits på EU-nivå. DMA-förordningen, som rör den digitala sektorn, ska säkerställa öppna och rättvisa marknader där det finns så kallade grindvakter, det vill säga företag som tillhandahåller centrala plattformstjänster. FSR-förordningen syftar till att hantera snedvridningar som uppstår när tredjeländer subventionerar företag som är verksamma på EU:s inre marknad.

Konkurrensverket välkomnade att myndigheten ges egna befogenheter att utreda vissa misstänkta överträdelser av DMA-förordningen, men lämnade också förslag på tillägg och förtydliganden, bland annat en reglering som gör det möjligt att besluta om utrednings-skadeavgift vid utredning av så kallade grindvakter enligt DMA-förordningen. I promemorian föreslogs också att Konkurrensverket ska vara kommissionens kontaktpunkt avseende FSR-förordningen (dnr 539/2023).

Civil beredskap

Under 2023 har flera yttranden berört förslag som handlar om att stärka samhällets beredskap mot olika typer av kriser. I ett yttrande över betänkandet *En modell för svensk försörjningsberedskap* (SOU 2023:50) menade Konkurrensverket att utredningens förslag i huvudsak var väl avvägda och ändamålsenliga, och välkomnade även att det i betänkandet betonas att nödvändiga tjänster och varor ska upphandlas regelenligt och på ett effektivt sätt. Konkurrensverket påpekade dock att upphandlingar inom ramen för försörjningsberedskapen kan innehålla delar som är säkerhetskänsliga och att det i betänkandet saknades ett resonemang om lagvalsreglerna vid blandade upphandlingar. Konkurrensverket menade därför att detta bör beaktas i det fortsatta lagstiftningsarbetet. I yttrandet erinrade Konkurrensverket om att verket tidigare i *Offentlig upphandling – konkurrens i kristider* (Analys i korthet 2023:3) konstaterat att det är viktigt att utformningen av upphandlingar och kravställningar för att klara ett läge med höjd beredskap, kris eller krig inte ger oproportionerliga effekter på marknaden och konkurrensen i ett normalläge. Konkurrensverket påpekade även att det fortsatta arbetet med försörjningsberedskap och den planerade nationella modellen för försörjningsberedskap bör beakta det europeiska försörjningsramverket för kristider (dnr 626/2023).

Konkurrensverket hade inga invändningar mot ett förslag om en ny lag som tillåter Livsmedelsverket att omfördela vattenreningskemikalier vid vissa allvarliga bristsituationer. Konkurrensverket underströk dock att ett statligt beslut om omfördelning är en mycket ingripande åtgärd som endast bör kunna vara aktuell när alla andra möjligheter är uttömda. Det är också angeläget att Livsmedelsverket har tillräckligt med information om vilka behov som finns och vilka kemikalier som finns tillgängliga innan sådana beslut fattas (dnr 274/2023).

I ett yttrande över rapporten *Framtidens kapacitetsmekanism för att säkerställa resurstillräcklighet på elmarknaden* befarade Konkurrensverket att Svenska kraftnäts förslag att ersätta effektreserven med en så kallad kapacitetsmarknad skulle kunna medföra ett antal potentiella incitaments- och konkurrensrisker. Konkurrensverket menade bland annat att en kapacitetsmarknad riskerar att leda till höga priser och strategisk undanhållning av produktionskapacitet på dagen före marknaden och att det är oklart om de potentiella positiva effekterna av en kapacitetsmarknad motiverar den ökade kostnaden för konsumenterna. Dessutom är det enligt Konkurrensverket oklart i vilken utsträckning förslaget i närtid skulle stimulera investeringar i tillförlitlig kraftproduktion. Konkurrensverket rekommenderade att det bör undersökas ytterligare om investeringarna kan stimuleras genom justeringar av den befintliga effektreserven, snarare än att införa en helt ny mekanism (dnr 356/2023).

Konkurrensverket hade inga invändningar mot Riksbankens förslag till avgränsningar av vilka företag som ska omfattas av föreskrifterna om civil beredskap för betalningar. Konkurrensverket menade dock att den krets av företag som är skyldiga att delta i Riksbankens beredskapsarbete bör utvidgas med försiktighet och att det bör övervägas om även företag som inte omfattas av föreskrifterna kan inkluderas i beredskapsarbetet (dnr 385/2023).

Hållbarhet

I yttrandet över betänkandet *Nya regler om hållbarhetsredovisning* (SOU 2023:35) avstyrkte Konkurrensverket förslaget om att inte tillåta oberoende kvalitetsgranskare av hållbarhetsrapporter. Konkurrensverket menade att förslaget att hållbarhetsrapporter ska granskas av auktoriserade revisorer kan leda till förstärkt kompetensbrist och koncentration på marknaden för revisionstjänster. Skulle däremot oberoende leverantörer tillåtas kvalitetsgranska hållbarhetsrapporter kan det i stället leda till ökat konkurrenstryck, lägre priser och förbättrade villkor (dnr 436/2023).

Konkurrensverket hade inga invändningar i sak mot förslaget om en enhetlig och förutsägbar reglering av formerna för kompensation vid utbyggnad av vindkraftverk. Konkurrensverket framhöll dock att den föreslagna regleringen bara omfattar vindkraft, vilket kan leda till oförutsedda och oönskade snedvridningar av konkurrensen mellan olika kraftslag, bland annat mellan existerande och framtida kraftslag som exempelvis småskalig kärnkraft (dnr 326/2023).

Betalningssystemet

I yttrandet över betänkandet *Staten och betalningarna* (SOU 2023:16) menade Konkurrensverket att det finns ett behov av att främja konkurrensen inom betalningssystemet. Konkurrensverket delade utredningens bedömning att det är angeläget att en statlig e-legitimation införs och att en sådan bör fokusera på grundidentifieringstjänster. Konkurrensverket hade inget att invända mot förslaget att ersättningar från statliga myndigheter till enskilda ska göras till den enskildes bankkonto eller, om myndigheten saknar uppgifter om bankkonto, via laddningsbara korttjänster. Konkurrensverket påpekade dock att detta kan komma att påverka de volymer av laddningsbara kort för utbetalningar som kan komma att efterfrågas av staten, och att det därför är viktigt att det genomförs en upphandlingsrättslig analys av det befintliga statliga ramavtalet för sådana tjänster. Konkurrensverket delade också utredningens bedömning att det inte bör införas någon generell skyldighet att ta emot kontant betalning, eftersom en sådan skyldighet skulle innebära betydande kostnader för företagen och kunna bidra till att onlinebaserade aktörer ges en kostnadsfördel gentemot aktörer med fysiska butiker (dnr 409/2023).

Likvärdiga förutsättningar offentligt – privat

I ett yttrande över betänkandet *Posttjänst för hela slanten – finansieringsmodeller för framtidens samhällsomfattande posttjänst* (SOU 2023:4) framhöll Konkurrensverket att behovet av finansiering bör utredas grundligt innan det införs en möjlighet att finansiera den samhällsomfattande posttjänsten genom statsstöd. Konkurrensverket menade också att förutsättningarna för en stärkt konkurrens inom postområdet skulle kunna skapas genom någon form av reglering avseende tillträde till Postnords infrastruktur, och konstaterade att frågan om tillträdesreglering ännu inte har utretts ordentligt i Sverige. Konkurrensverket menade att förslaget riskerar att påverka konkurrerande aktörers incitament att utveckla verksamheten eller nya aktörers incitament att träda in på marknaden. På längre sikt finns det också risk för att konkurrerande aktörer väljer att lämna marknaden. Konkurrensverket menade att upphandling är att föredra framför subventioner för att finansiera framtidens posttjänst, och tillstyrkte förslaget att det i postlagen kvarstår en möjlighet att upphandla hela eller delar av den samhällsomfattande posttjänsten (dnr 184/2023).

Konkurrensverket framhöll i ett yttrande att ett program med mål och riktlinjer som omfattar alla utförare kan bidra till att skapa bättre möjligheter för kommuner och regioner att bedriva ett strategiskt arbete med att följa upp och kontrollera sin verksamhet. Konkurrensverket instämde i att verksamheter som finansieras med kommunala medel som utgångspunkt bör omfattas av samma mål och riktlinjer som verksamheter i kommunens eller regionens egen regi (dnr 193/2023).

Offentlig upphandling

I ett yttrande över betänkandet *En samordnad registerkontroll för upphandlande myndigheter och enheter* (SOU 2023:43) menade Konkurrensverket att det är viktigt att konkurrensen i upphandlingar inte snedvrids av företag som inte betalar skatter och avgifter, som utnyttjar offentliga bidrag eller ersättningar på ett felaktigt sätt eller som på andra sätt inte tar sitt ansvar enligt lagar och regler. Konkurrensverket var därför mycket positivt till utredningens förslag om ett system för registerkontroll av leverantörer i offentliga upphandlingar och valfrihetssystem. Konkurrensverket konstaterade att det föreslagna systemet för leverantörskontroll på sikt kan utvecklas till ett effektivt verktyg för att motverka arbetslivskriminalitet, inte bara inom ramen för den offentliga upphandlingen, utan även på ett mer övergripande plan (dnr 595/2023).

I ett yttrande över betänkandet *Bolag och brott – några åtgärder mot oseriösa företag* (SOU 2023:34) tillstyrkte Konkurrensverket utredningens förslag att kriminalisera olovlig användning av juridiska personers identitetsuppgifter och att skärpa straffet vid brott mot målvaktsförbudet. Konkurrensverket påpekade dock att det föreslagna maxstraffet på två års fängelse innebär att domar för dessa brott inte kommer att kunna utgöra grund för utslutning vid offentliga upphandlingar (dnr 596/2023).

I ett yttrande över promemorian *Utökade möjligheter att besluta om undantag från lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet med hänsyn till Sveriges väsentliga säkerhetsintressen* avstyrkte Konkurrensverket ett förslag om utökade möjligheter för Försvarsmakten och Försvarets materielverk att besluta om undantag från lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet. Konkurrensverket menade att ett alltför omfattande undantag från upphandlingslagstiftningen utgör ett hinder för konkurrensen i EU och kan ha en negativ inverkan på försvarsindustrins konkurrenskraft, vilket i förlängningen kan leda till ökade kostnader och risk för korrupcion. Konkurrensverket ansåg därför att undantag från upphandlingslagstiftningen med hänsyn till Sveriges väsentliga säkerhetsintressen bör prövas av regeringen (dnr 842/2022).

I ett yttrande över promemorian *Effektiv och behovsbaserad digital vård* (Ds 2023:27) påpekade Konkurrensverket att den så kallade utomlänsersättningen innebär att privata digitala vårdtjänster ges rätt till ersättning utan att det finns ett avtal med den region som ska betala. Bristen på avtal innebär bland annat att regionerna varken kan påverka innehållet i de digitala tjänsterna eller systematiskt följa upp de tjänster som utförs. Konkurrensverket instämde därför i utredningens bedömning att SKR:s rekommendation om utomlänsersättning bör ses över eller avskaffas helt (dnr 590/2023).

På liknande sätt tillstyrkte Konkurrensverket förslag i promemorian *Uppdrag att möjliggöra bättre tillgång till hälso- och sjukvård i hela landet genom främjande av etablering i glesbygd* om att avskaffa lagen om läkarvårdersättning och lagen om ersättning för fysioterapi. Konkurrensverket konstaterade att systemet med den nationella taxan leder till att vissa privata aktörer har rätt till offentlig finansiering utan konkurrensutsättning, och menade att det därför är välkommet att dessa system upphör (dnr 484/2023).

Övriga uppdrag enligt Konkurrensverkets instruktion

Yttrande enligt lagen om elektronisk kommunikation

Konkurrensverket har i uppdrag att på begäran av Post- och telestyrelsen, PTS, lämna skriftligt yttrande om beslutsutkast enligt förordningen (2003:396) om elektronisk kommunikation. Konkurrensverket har under 2023 inte mottagit några sådana beslutsutkast.

Yttrande i frågor om EU:s hamntjänstförordning

Konkurrensverket har i uppdrag att på begäran av Transportstyrelsen lämna yttrande i frågor om EU:s hamntjänstförordning.³⁷ Konkurrensverket har under 2023 inte mottagit någon sådan begäran.

Remissernas resultat

Syftet med remisser är i första hand att förse Regeringskansliet, och andra myndigheter som bett Konkurrensverket att yttra sig, med synpunkter på de förslag som lämnas som kan tjäna som beslutsunderlag om och i så fall hur de aktuella förslagen bör genomföras. Att lämna remissyttranden är således en viktig möjlighet för Konkurrensverket att utföra myndighetens uppdrag att verka för effektiv konkurrens och en effektiv offentlig upphandling. Samtidigt innebär remissyttrandena en möjlighet att informera en bredare krets om effekter av eventuell ny reglering och om vikten av konkurrens och effektiv upphandling. Innehållet i remissvaren kommuniceras därför genom publicering på Konkurrensverkets webbplats, som nyheter, pressmeddelanden och via nyhetsbrev. Konkurrensverkets remissyttranden syftar också till att ge andra myndigheter goda förutsättningar att inom ramen för sina ansvarsområden kunna beakta bland annat konkurrens- och upphandlingsaspekter på ett ändamålsenligt sätt.

Ett exempel på att Konkurrensverkets yttranden bidragit till att påverka utformningen av en lagstiftning är regeringens proposition *Auktorisationssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och digital post* (prop. 2023/24:6), som innebär att lagen (2013:311) om valfrihets-system för elektronisk identifiering, eLOV, ersätts av en ny lag om auktorisationssystem för sådana tjänster som även omfattar digital post.

Eftersom den nya lagen om auktorisationssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering och för digital post inte har någon koppling till upphandlings- eller valfrihetslagstiftningarna, och inte heller till något annat regelverk som Konkurrensverket utövar tillsyn över, menade Konkurrensverket i sitt remissyttrande att det inte finns något som talar för att verket ska vara tillsynsmyndighet över den nya lagen, vilket föreslogs i den pro-

³⁷ 4 § 3 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

memoria som föregick propositionen. Konkurrensverket påpekade också att det i promemorian inte utvecklades närmare vad den föreslagna tillsynen skulle innebära eller vad den ska syfta till. Konkurrensverket ifrågasatte därför om det finns behov av tillsyn enligt den nya lagen, och menade att detta borde övervägas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.³⁸ Den nya lagen innehåller inga bestämmelser om tillsyn, det vill säga i enlighet med vad Konkurrensverket förordade.

³⁸ Konkurrensverkets yttrande över promemorian *Auktorisationssystem för elektronisk identifiering och för digital post*, I2020/03269, dnr 728/2020.

Samverkan

Flera myndigheter och kommittéer samverkar och samråder med Konkurrensverket i särskilda frågor som anges i till exempel lag, regleringsbrev eller direktiv. Här beskrivs ett urval av de olika samråd, samverkan och samarbeten som skett under 2023. Konkurrensverket har i uppdrag att samverka med Upphandlingsmyndigheten för att utveckla den offentliga upphandlingen och att samråda med de myndigheter och andra berörda aktörer som berörs av våra åtgärdsförslag.³⁹

Samverkan med Upphandlingsmyndigheten

Konkurrensverket och Upphandlingsmyndigheten, UHM, samverkar bland annat vad gäller frågor om statistik. Fram till och med 2021 publicerade Konkurrensverket och UHM den årliga gemensamma rapporten *Statistik om offentliga upphandlingar*. Under 2022 tog UHM över ansvaret för sammanställning av statistiken. Konkurrensverket har under 2023 bistått i arbetet med att ta fram den statistik som finns publicerad på UHM:s webbplats. Konkurrensverket har även haft en dialog med UHM om möjligheterna att ta del av myndighetens statistikdatabas.

Konkurrensverket har i övrigt haft en dialog med UHM inför analysen om upphandling i kristider och även kring yttranden inom upphandlingsområdet.

Samverkan mot osund konkurrens och korruption

Konkurrensverket har medverkat i Statskontorets myndighetsnätverk mot korruption där medarbetare representerat Konkurrensverket vid nätverksträffar i maj och oktober 2023. Det statliga myndighetsnätverket mot korruption syftar till att utgöra en plattform för lärande och erfarenhetsutbyte. Stort fokus har varit diskussion inför slutrapport och förslag på åtgärder i Statskontorets rapport 2019:104 *Myndighetsnätverket mot korruption – redovisning av uppdraget*.

Konkurrensverket tar även del i den så kallade Stora branschgruppen, som arbetar för lösningar som ska leda till ökad konkurrensneutralitet mellan företag i Sverige. Gruppen består av representanter från arbetstagar- och arbetsgivarorganisationer, bransch- och intresseorganisationer och myndigheter, vilka tillsammans verkar genom att informera vid seminarier och träffar riktade till beslutsfattare. Målet med arbetet är att motverka fusk och brottslighet.

³⁹ 10 § förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

Samverkan med Konsumentverket och Integritetsskyddsmyndigheten

Konkurrensverket, Konsumentverket och Integritetsskyddsmyndigheten, IMY, har sedan tidigare år haft en dialog med fokus på digitaliseringens möjligheter och utmaningar. Myndigheterna har utbytt kunskap och erfarenheter om regelutvecklingen på EU-nivå, digitaliseringen av marknader och vad användningen av data innebär för respektive ansvarsområde. Under 2023 har Konkurrensverket och IMY haft bilaterala kontakter föranledda av ett konkurrensrättsligt ärende, men har även diskuterat samarbete mer generellt.

Samverkan med Myndigheten för digital förvaltning, Integritetsskyddsmyndigheten och Patent- och registreringsverket

Konkurrensverkets uppdrag och arbetsområden har många beröringspunkter med Myndigheten för digital förvaltning, Digg, Integritetsskyddsmyndigheten, IMY, och Patent- och registreringsverket, PRV, och flera av de samhällsutmaningar vi ser är gemensamma. Mot bakgrund av Utbildningsdepartementets inbjudan att inkomma med synpunkter inför arbetet med den kommande forskningspolitiska propositionen utarbetade myndigheterna en gemensam skrivelse som förespråkade insatser relaterade till tre angelägna forskningsområden: säkerhetsfrågor i relation till sårbarheter i ett hållbart digitalt samhälle, digitaliseringens påverkan på befolkningen och marknadens funktionssätt samt förvaltningspolitiska analyser för effektivare nyttiggörande av forskning och utveckling i samhället.

Inspektionen för strategiska produkter

Lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar trädde i kraft den 1 december 2023 och syftar till att hindra utländska direktinvesteringar i svensk skyddsvärd verksamhet som kan inverka skadligt på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Inspektionen för strategiska produkter, ISP, är utsedd till granskningsmyndighet.

Enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar och i tillhörande förordning (2023:624) är ett antal myndigheter skyldiga att lämna uppgifter till ISP vid granskning och Konkurrensverket är en sådan uppgiftsskyldig myndighet.

Konkurrensverket har haft kontakter med företrädare för ISP för att dela med sig av kunskap och erfarenheter kring processer och rutiner vid prövning av företagskoncentrationer. Vid kontakterna har också lämpliga samverkansformer diskuterats och hur Konkurrensverket kan bidra för att underlätta för ISP i deras ärenden inom ramen för utländska direktinvesteringar.

Europeiska och nationella tillsynsmyndigheter

Konkurrensverket har i uppdrag att medverka i övervakningen enligt EU:s förordning om grossistmarknaderna för energi, den så kallade REMIT-förordningen.⁴⁰ I denna övervakning av energimarknaderna för el och naturgas kan samverkan ske mellan Energimarknadsinspektionen och andra europeiska och nationella tillsynsmyndigheter. Konkurrensverket har inte varit delaktigt i någon sådan tillsynssamverkan under 2023.

Medverkan i offentliga utredningar

Konkurrensverkets medarbetare har under 2023 ingått som experter i ett antal offentliga utredningar:

- Postfinansieringsutredningen (I 2020:03) (dnr 619/2020)
- Betalningsutredningen (Fi 2020:12) (dnr 172/2021)
- Leverantörskontrollutredningen (Fi 2022:08) (dnr 630/2022)
- Utredningen om en ny livsmedelsberedskap (N 2022:02) (dnr 639/2022)
- Utredningen om åtgärder mot otillåten påverkan och korruption (Ju 2022:15) (dnr 764/2022), medverkan fram till januari 2023 på grund av avslutad utredning
- Utredningen om stärkt konkurrenskraft för livsmedelsproducenter och ett starkt djurskydd (LI 2023:01) (dnr 240/2023)
- Utredningen om genomförande av EU-direktivet om stärkt tillämpning av principen om lika lön för kvinnor och män för lika eller likvärdigt arbete genom insyn i lönesättningen och efterlevnadsmekanismer (A 2023:02) (dnr 574/2023).
- Utredningen om nya konkurrensverktyg för väl fungerande marknader (KN 2023:03).

Medverkan i andra myndigheters regeringsuppdrag

Konkurrensverkets medarbetare har under året medverkat i följande myndigheters uppdrag av regeringen:

- Jordbruksverkets uppdrag att utvärdera livsmedelsstrategin (dnr 185/2018)
- Statskontorets uppdrag att främja arbetet mot korruption i den offentliga förvaltningen (dnr 754/2020)
- Livsmedelsverkets och Jordbruksverkets uppdrag att öka förutsättningarna för att hantera bristsituationer i livsmedelskedjan (dnr 758/2021)
- Myndigheten för press, radio och tv:s uppdrag om vidareändningsplikt och framhävande av innehåll av allmänt intresse (dnr 660/2022)

⁴⁰ 4 § 6 förordningen (2007:1117) med instruktion för Konkurrensverket.

- Svenska kraftnäts uppdrag om hantering av nyanslutningar och utökade abonnemang (dnr 775/2022)
- Konsumentverkets uppdrag att främja konsumenters prismedvetenhet och rörlighet inom dagligvaruhandeln
- Statskontorets uppdrag att utreda och föreslå ett samlat stöd i statsstödsfrågor (dnr 532/2023)
- Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket, Läkemedelsverket och E-hälsomyndighetens uppdrag att utforma ett system med beredskapsapotek.

Referensgrupper och andra organ

Konkurrensverket har även deltagit i ett antal referensgrupper och mer eller mindre permanenta organ för samarbete mellan myndigheter och andra aktörer, bland annat:

- Spelmarknadsrådet vid Spelinspektionen (dnr 514/2019)
- Statskontorets referensgrupp om kommunal samverkan (dnr 442/2022)
- Finansdepartementets referensgrupp om noteringsakten (dnr 159/2023)
- Rådgivande kommitténs arbetsgrupp för statistikfrågor inom offentlig upphandling (dnr 189/2023)
- Finansdepartementets referensgrupp om ramverk för tillgång till finansiella data (FiDA) (dnr 567/2023)
- Riksbankens betalningsråd (dnr 709/2023)
- Socialdepartementets EU-samråd angående förslag till EU-direktiv och förordning om humanläkemedel (dnr 800/2023).

Resultat av samverkan

Att det finns en fungerande konkurrens på en marknad beror ofta i hög grad på olika sektorsspecifika regler och förhållanden. Det är därför viktigt att de myndigheter som ansvarar för utformning och tillsyn av regler inom sina respektive områden beaktar hur deras ageranden påverkar företag och konkurrensen på den aktuella marknaden. Konkurrensverkets medarbetare träffar därför företrädare för andra myndigheter i olika sammanhang för att resonera om frågor som rör konkurrensen på olika områden. Ibland sker utbytet genom formella yttranden, men oftast genom olika typer av referensgrupper och direkta möten. Dessa former av samverkan kan bidra till större förståelse för hur olika regelverk fungerar och vilka effekter som kan uppstå.

Ett konkret resultat av samverkan under 2023 är den gemensamma skrivelse mot bakgrund av Utbildningsdepartementets inbjudan att inkomma med synpunkter inför arbetet med den kommande forskningspolitiska propositionen som Konkurrensverket utarbetade tillsammans med Myndigheten för digital förvaltning, Digg, Integritetsskyddsmyndigheten, IMY och Patent- och registreringsverket, PRV. Tack vare samverkan kunde vi förmedla en mer

heltäckande bild av centrala frågeställningar och förespråka insatser som relateras till tre angelägna forskningsområden, det vill säga säkerhetsfrågor i relation till sårbarheter i ett hållbart digitalt samhälle, digitaliseringens påverkan på befolkningen och marknadens funktionssätt samt förvaltningspolitiska analyser för effektivare nyttiggörande av forskning och utveckling i samhället.

Att myndigheter samverkar har många goda effekter, både på kort och lång sikt. Genom att utbyta information och kunskap utvecklas medarbetarnas kompetens samtidigt som de bidrar till andra aktörers kompetensutveckling avseende konkurrens- och upphandlingsfrågor. Inte sällan kan utformningen och konsekvenserna av konkreta förslag diskuteras i ett tidigt skede, vilket enligt Konkurrensverkets erfarenhet förbättrar förutsättningarna att bedriva en effektiv verksamhet på längre sikt, och ökar chansen att de som vi samverkar med uppmärksammar konkurrens- och upphandlingsrelaterade aspekter i sin egen verksamhet.

Forskning

Ny kunskap om hur marknader fungerar är viktigt i arbetet för en effektiv konkurrens.

Konkurrensverket har till uppgift att stimulera forskning inom konkurrens- och upphandlingsområdena. En betydande uppgift på forskningsområdet är att stödja projekt, och för det ändamålet har myndigheten under 2023 haft ett särskilt anslag om 10,8 miljoner kronor. Forskningsanslaget ska bidra till forskning inom både konkurrens- och upphandlingsområdena och möjliggör finansiering av olika forskningsprojekt på högskolor och universitet, egeninitierad uppdragsforskning, seminarier och en uppsatstävling för studenter.

Pågående projekt som har fått forskningsmedel beviljade 2023

Under 2023 fick Konkurrensverket 28 ansökningar.⁴¹ Av dessa ansökningar hade 20 ansökningar en man som huvudsökande och 8 ansökningar en kvinna som huvudsökande. Av de totalt 28 ansökningarna beviljade Konkurrensverket 2,9 miljoner kronor till 6 nya projekt 2023 varav 3 projekt inom konkurrensforskning och 3 inom upphandlingsforskning. Av de 6 nya projekten som 2023 tilldelades medel hade 3 en man och 3 en kvinna som huvudsökande.

Konkurrensverket bistod med finansiering om drygt 5,4 miljoner kronor till 7 pågående projekt för 2023. Av de pågående projekt som fick forskningsmedel utbetalat var det 5 projekt som hade en man som huvudsökande.

Tabell 23 Ansökningar och beviljade forskningsprojekt

År	2023	2022	2021	2020	2019
Ansökningar	28	27	39	0	50
Kvinna	8	10	7	0	14
Man	20	17	32	0	36
Beviljade					
Kvinna	3	2	0	0	1
Man	3	4	5	0	8
Utbetalda medel nya (mnkr)					5,5
Kvinna	1,8	1,8	0	0	0,8
Man	1,1	2,3	4,3	0	4,7
Utbetalda medel pågående (mnkr)					5,6
Kvinna	2	0	0	0,7	0,9
Man	3,4	4,2	4,4	6,4	4,7

⁴¹ Av de 28 ansökningarna var 19 med konkurrensinriktning, 5 med upphandlingsinriktning och 4 av ansökningarna klassificerades som både upphandlings- och konkurrensforskning.

Pågående forskningsprojekt

Pågående konkurrensrelaterad forskning⁴²

- Anna Tzanaki, *Competition Compliance Programmes: A Comparative Law & Economics Analysis* (dnr 444/2022).
- Magnus Strand, *Konkurrensvinster bortom harmoniseringen: En komparativ europeisk studie* (dnr 415/2023).
- Maksym Khomenko, *Optimal Design and Regulations in Healthcare* (dnr 455/2021).
- Marcel Garz, *Competition, multimarket contact, and quality of local newspaper coverage* (dnr 445/2022).
- Matilda Orth, *Priser, marginaler och konkurrens på livsmedelsmarknaden i tider av osäkerhet* (dnr 417/2023).
- Niklas Rudholm, *Hur påverkar algoritmprissättning sannolikheten för prissamordningar?* (dnr 443/2022).
- Petri Kuoppamäki, *Nordic Competition Law Conference in Helsinki 2023* (dnr 413/2023).
- Richard Friberg, *Minikurser konkurrensforskning* (dnr 371/2016).
- Vladimir Bastidas, *Platform envelopment in the online pharmacy industry: an effects-based approach* (dnr 454/2021).
- Xavier Groussot, *The Application and Impact of the EU Charter of Fundamental Rights in Competition Law, the Digital Single Market and Sweden* (dnr 453/2021).

Pågående upphandlingsrelaterad forskning

- David Granlund, *Prissamordningars bildande och sammanbrott* (dnr 414/2023).
- Gunnar Alexandersson, *Regleringsluckor på upphandlade marknader* (dnr 447/2022).
- Hanna Lindström, *Att skapa attraktiva upphandlingar – strategiska verktyg för fler anbudsgivare* (dnr 416/2023).
- Lina Maria Ellegård, *Competition and private ownership in home care and primary healthcare* (dnr 418/2023).
- Paula Blomqvist, *Välfärdsmarknader i hemtjänsten: hur väljer brukarna?* (dnr 448/2022).

⁴² För den pågående konkurrensrelaterade forskningen har inte dnr 455/2021 och 371/2016 finansierats 2023.

Avslutad upphandlingsrelaterad forskning 2023⁴³

- Stefan Olsson, *Värdering av upphandling – redovisningens betydelse för upphandlingsreglerna* (dnr 385/2018).
- Ulf Vannebäck, *Koncessioner i allmänhetens tjänst – Statsstödsrättsliga och upphandlingsrättsliga utmaningar* (dnr 403/2019).

Uppdragsforskning

Konkurrensverket initierar och finansierar forskningsuppdrag där det finns ett behov av att undersöka eller belysa specifika frågor inom konkurrens- och upphandlingsområdena. Uppdragen tilldelas forskare med hög sakkunskap gällande frågeställningen. Till varje uppdrag knyts en referensgrupp som har till syfte att kvalitetssäkra studien. Referensgrupperna består av personer med särskild kompetens inom det aktuella ämnesområdet.

För 2023 anslogs totalt drygt 2,1 miljoner kronor till uppdragsforskning. Rapporterna publiceras i en särskild rapportserie för uppdragsforskning. Här följer en översikt avseende 2023 års publicerade och pågående rapporter.

Publicerade och pågående uppdragsforskningsrapporter om konkurrens

- Christian Jörgensen och Eric Rehn, *Den senaste tidens prisökning på livsmedel och konkurrensen i livsmedelskedjan* (dnr 774/2022) (pågående).
- Jenny Bäckstrand, Yinef Pardillo Baez och Movin Frank Sequira, *Alternativa distributionsformer i livsmedelsmarknaden* (dnr 580/2023) (pågående).
- Lars Persson och Pehr-Johan Norbäck, *Införandet av regulatoriska sandlådor för att stimulera småskaligt innovativt företagande: Hur påverkas konkurrensen?* Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2023:4.
- Nanna Fukushima och Roger Pyddoke, *Utbyggnaden av laddinfrastruktur för elbilar* (dnr 741/2022) (pågående).
- Pehr-Johan Norbäck, Sten Nyberg och Mats Bergman, *Konkurrensen i Sverige – kvantitativa mått* (dnr 751/2022) (pågående).
- Thomas Tangerås, *Konkurrensen på den svenska elmarknaden*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2023:7.
- Ulf Johansson och Jens Hultman, *Livsmedelskedjornas användande av egna märkesvaror (EMV) och dess påverkan på konkurrensen* (dnr 530/2023) (pågående).

⁴³ För den avslutade upphandlingsrelaterade forskningen har inte dnr 358/2018 och 403/2019 finansierats 2023.

Publicerade och pågående uppdragsforskningsrapporter om upphandling

- Catrin Karlsson Westergren, *Avtalsuppföljning inom offentlig upphandling – säkerställer konkurrens och avtalad kvalitet till avtalat pris*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2023:1.
- David Sundén, *Forskning om offentlig upphandling*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2023:6.
- Gunnar Alexandersson, *Covid-krisen och omförhandlade busstrafikkontrakt i Sverige*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2023:3.
- Per-Erik Eriksson, *Upphandling och styrning av byggprojekt – en jämförelse mellan offentliga och privata byggherrar inom bostadssektorn*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2023:5.
- Roger Pyddoke, *Konkurrens på marknaden för upphandlad kollektivtrafik* Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2024:2.⁴⁴
- Sanna Eklund och Gustaf Kastberg Weichelberger, *Mellanhänders påverkan på den offentliga upphandlingen – en intervjustudie om konsekvenser, risker och utvecklingsområden*, Konkurrensverkets uppdragsforskningsrapport 2023:2.

Forskningskonferens och uppsatstävling

Pros and Cons

Sedan 2002 har Konkurrensverket årligen, med undantag för 2021, anordnat en internationell konferens med temat fördelar och nackdelar: "The Pros and Cons". Konferensen arrangeras för att sprida och fördjupa kunskapen om centrala ämnen inom konkurrensområdet och för att experter, näringslivet, tillsynsmyndigheter och forskare inom konkurrensrelaterade frågor ska kunna mötas, utbyta idéer och diskutera synen på aktuella frågeställningar.

Ämnet för 2023 års konferens var *The Pros and Cons of Fighting Inflation with Competition Policy*. Konferensen anordnades den 8 maj i Stockholm, cirka 70 deltagare fanns med i lokalen, därtill ett urval medarbetare från Konkurrensverket som nyttjade tillfället för fortbildning. Hybridformat med digital direktsändning möjliggjorde geografisk spridning och många intresserade anslöt för att ta del av diskussionerna på distans.

Uppsatstävling

För att öka intresset för konkurrens- och upphandlingsfrågor bland studenter anordnar Konkurrensverket årligen en uppsatstävling. Tävligen är öppen för alla ämnen med relevans för Konkurrensverkets verksamheter. Under 2023 konkurrerade 37 bidrag, varav 6 bidrag prisbelönades och uppsatsförfattarna fick dela på 100 000 kronor. Av de vinnande uppsatserna handlade en om offentlig upphandling, resterande fokuserade på konkurrensrelaterade frågor.

⁴⁴ Rapporten publicerades i februari 2024.

Pristagare ekonomi

1:a pris tilldelades William Stålhök och Knut Örneus, Nationalekonomiska institutionen vid Handelshögskolan i Stockholm för uppsatsen *“Understanding the Relation between Wind Power Output and Strategic Withholding through Production Failures: Evidence from Diversified Producers in Sweden”*.

2:a pris tilldelades Herman Rogefors och William Karlsson, Nationalekonomiska institutionen vid Handelshögskolan i Stockholm för uppsatsen *“Something’s in the Air: Exploring Wind Power Investment Incentives in Sweden”*.

Pristagare juridik

1:a pris tilldelades Emilia Holmberg, Juridiska fakulteten vid Lunds universitet för uppsatsen *Ne Bis In Idem in EU Competition Law. The Application of the Principle on the Relationship between Article 102 TFEU and the Digital Markets Act*.

2:a pris tilldelades Christel Liljebäck, Juridiska institutionen vid Stockholms universitet för uppsatsen *Onormalt låga anbud och prisstyrning i offentlig upphandling. Priskravs förenlighet med regelverket på området för offentlig upphandling*.

3:e pris tilldelades Lukas Wenger, Juridiska institutionen, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet för uppsatsen *Open Innovation or Anti-Competitive Abuse? A Case-Study on the Tesla Patent Pledge under European Union Competition Law*.

Hedersomnämmande tilldelas Evelina Åsberg Siska, Juridiska institutionen vid Stockholms universitet för uppsatsen *The European Commission’s Solution to Catch Nascent Acquisitions. A Legal Study of the New Approach to Article 22 of the EU Merger Regulation*.

Rådet för forskningsfrågor

Konkurrensverket har ett forskningsråd knutet till sig, som i huvudsak består av externa akademiska forskare inom juridik, nationalekonomi och företagsekonomi. Rådet har till uppgift att stimulera forskningen på konkurrens- och upphandlingsområdena och ska även tillföra sådana resultat från utvecklingen främst inom de ekonomiska och juridiska vetenskaperna, som kan ha betydelse för myndighetens verksamhet.

Rådets ledamöter utses av Konkurrensverket efter samråd med Upphandlingsmyndigheten. Konkurrensverkets generaldirektör är ordförande i rådet.

Under 2023 har Rådet för forskningsfrågor haft två möten.

Ledamöter i Rådet för forskningsfrågor 2023

- Rikard Jermsten, generaldirektör, Rådets ordförande, Konkurrensverket
- Malin Arve, docent i nationalekonomi vid Norwegian School of Economics
- Christian Bergqvist, docent i juridik vid University of Copenhagen
- Carl Dalhammar, universitetslektor i industriell miljöekonomi vid Lunds universitet

- Kirsi-Maria Halonen, docent i juridik vid University of Lapland
- Sofia Lundberg, docent i nationalekonomi vid Umeå universitet
- Björn Lundqvist, professor i europarätt med inriktning mot konkurrensrätt vid Stockholms universitet
- Sten Nyberg, professor i nationalekonomi vid Stockholms universitet
- Christina Öberg, professor i företagsekonomi vid Karlstad universitet.

Forskningens resultat

Konkurrensverkets forskningsverksamhet bidrar till en ökad kunskap och förståelse för de olika problemställningar som finns inom konkurrens- och upphandlingsområdena bland högskolor och universitet, myndigheter, politiska beslutsfattare och andra aktörer verksamma inom dessa områden. Seminarier och analysmöten som är kopplade till forskningsverksamheten bidrar till kunskapsöverföring från forskning till policy och vice versa.

Resultaten från forskningsverksamheten har dessutom bidragit till att höja Konkurrensverkets kompetens inom myndighetens sakområden, både genom den kunskap som genererats i de olika forskningsprojekten, och genom att forskningsrådets vetenskapliga expertis kunnat användas i vårt tillsynsarbete. Inblicken i tillsynsärendena och den omvärldsbevakning som bedrivs inom tillsynen ger unika förutsättningar för att binda samman teori och praktik. Framför allt underlättar kombinationen att med större träffsäkerhet se till att forskningen bidrar till att belysa och lösa relevanta praktiska problem inom de båda områdena. I likhet med andra konkurrensmyndigheter inom EU och andra länder baseras Konkurrensverkets metoder, arbetssätt och beslut till viss del på forskning inom området. Det finns således en koppling mellan hög kvalitet i den forskning som bedrivs och hög kvalitet i Konkurrensverkets tillsynsarbete.

Konkurrensverkets medarbetare är dessutom ofta involverade i referensgrupper kopplade till de olika forskningsprojekten. Syftet är tudelat, dels bidrar detta till en högre kvalitet i forskningsprojekten, dels får medarbetarna relativt snabbt och enkelt ta del av resultaten. Detta bidrar till att hålla dem väl insatta i de mest aktuella rönen inom deras sakområden. Det finns således ett moment av organisatoriskt lärande inbyggt i forskningsverksamheten.

Konkurrensverkets uppsatstävling bidrar till att locka studenter att fördjupa sig i frågeställningar kopplade till exempelvis Konkurrensverkets och Upphandlingsmyndighetens verksamhetsområden med positiva effekter på myndigheternas och akademins framtida kompetensförsörjning.

Internationellt arbete

Konkurrensverket har till uppgift att bidra till den internationella utvecklingen inom myndighetens ansvarsområde. Vi samverkar i nätverk med motsvarande myndigheter i andra länder och inom internationella organisationer. Som nationell konkurrensmyndighet i Europeiska unionen, EU, har vi ett omfattande utbyte med andra EU-länders konkurrensmyndigheter.

EU

Tillämpning av konkurrensreglerna

Inom European Competition Network, ECN, har Konkurrensverket ett nära samarbete med EU-kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter vid tillämpningen av artiklarna 101 och 102 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget. Syftet med samarbetet är bland annat att säkerställa en enhetlig tillämpning av EU:s konkurrensregler.

År 2023 anmälde EU-kommissionen och medlemsstaternas konkurrensmyndigheter 140 nya ärenden i ECN-nätverket. Innan EU-kommissionen fattar beslut ges parterna möjlighet att framföra synpunkter på beslutsutkastet i ett så kallat muntligt förfarande, där även de nationella konkurrensmyndigheterna kan delta. Medlemsstaternas konkurrensmyndigheter konsulteras också om EU-kommissionens beslut genom möten i den rådgivande kommittén. Konkurrensverket har under året deltagit vid fem muntliga förfaranden och fem möten i den rådgivande kommittén avseende tillämpningen av artiklarna 101 och 102 EUF-fördraget. På liknande sätt är de nationella konkurrensmyndigheterna skyldiga att konsultera EU-kommissionen innan de fattar beslut där de tillämpar artiklarna 101 och 102 EUF-fördraget. Under 2023 har Konkurrensverket konsulterat EU-kommissionen inför fyra beslut.

Genom ECN-samarbetet kan konkurrensmyndigheterna inom nätverket bistå varandra och utbyta information vid utredningar av misstänkta konkurrensöverträdelser, samt ställa allmänna lagtillämpnings- och policyfrågor genom skriftliga förfrågningar. Konkurrensverket har under 2023 skickat 6 förfrågningar och besvarat 106 allmänna förfrågningar från övriga myndigheter i nätverket.

Konkurrensverket har också utbytt kunskap och information inom ramen för möten i de arbets- och sektorsgrupper som bildats för att underlätta diskussioner och erfarenhetsutbyte mellan tjänstemän från konkurrensmyndigheterna. Under året har Konkurrensverket deltagit i 45 sådana möten.

I syfte att minska klimatpåverkan har Konkurrensverket aktivt verkat för att ECN-nätverket i lämplig omfattning ska utnyttja möjligheten till digitala möten. Under 2023 har nätverksmöten hållits både digitalt och i hybridformat, med undantag för ett fåtal möten med enbart fysiskt deltagande.

Samverkan om förvärvsprövningar

Även gällande förvärvsprövningar sker samarbete på EU-nivå. Under 2023 har Konkurrensverket deltagit vid fem muntliga förfaranden och i tio möten i den rådgivande kommittén avseende EU-kommissionens förvärvsärenden.

De nationella konkurrensmyndigheterna och EU-kommissionen har därutöver en särskild arbetsgrupp, vars uppgift är att främja ökat samarbete kring förvärvsutredningar. Under 2023 har Konkurrensverket deltagit i tre av arbetsgruppens möten.

EU:s konkurrensregler och konkurrenspolitik

Det pågår för närvarande en översyn av olika delar av EU:s regelverk på konkurrensområdet. Under 2023 har Konkurrensverket deltagit aktivt i denna process. Konkurrensverket har bland annat bidragit med synpunkter till uppdateringar av gruppundantagsförordningar och tillhörande riktlinjer för horisontella avtal, tillkännagivandet om definitionen av relevant marknad och till framtagandet av nya riktlinjer för tillämpningen av artikel 102 EUF-fördraget. Konkurrensverket har dessutom bidragit i EU-kommissionens arbete med förenklingen av förfarandet för anmälan och prövning av företagskoncentrationer samt i en utvärdering av tillämpningen av EU:s konkurrensregler.

Europeiska konkurrensdagen

I maj 2023 var Konkurrensverket medarrangör när den Europeiska konkurrensdagen, *European Competition Day*, anordnades i Sverige, se avsnittet om analyser och insatser på uppdrag av regeringen.

Rättsakten om digitala marknader

I enlighet med rättsakten om digitala marknader har en rådgivande kommitté för digitala marknader inrättats inom EU. Sverige företräds vid mötena i kommittén av representanter för Konkurrensverket. Under 2023 har Konkurrensverkets medarbetare deltagit i fyra av kommitténs möten, där diskussionerna bland annat har handlat om en genomförande-förordning till rättsakten om digitala marknader.

Upphandlingsfrågor

Konkurrensverket var värd för ett möte inom nätverket för tillsynsorgan i första instans på upphandlingsområdet (Network of First Instance Review Bodies on Public Procurement) i juni 2023 och deltog i ytterligare ett möte i november. Syftet med nätverket är att tillsynsorganen ska kunna samarbeta, utbyta information och ge goda exempel avseende tillämpningen av rättsmedelsdirektiven. På mötena diskuterade man bland annat indikatorer kring överprövningar av offentlig upphandling i EU samt rättspraxis på upphandlingsområdet.

Medarbetare från Konkurrensverket representerar Sverige i arbetsgruppen för ekonomi och statistik, ESWG. Under 2023 har Konkurrensverkets medarbetare deltagit i ESWG:s diskussioner om elektronisk upphandling och implementeringen av så kallade eForms tillsammans med EU-kommissionens expertgrupp om e-upphandling.

Otillbörliga handelsmetoder

Konkurrensverket deltog vid sex möten inom nätverket som består av EU-kommissionen och medlemsstaternas tillsynsmyndigheter, *Unfair Trading Practices Enforcement Network*. Ett viktigt tema för diskussion har varit hur tillsynsmyndigheterna kan utveckla effektiva rutiner för gränsöverskridande samarbete, exempelvis när det gäller assistans i tillsynsärenden. En annan fråga som har varit föremål för diskussion är inköpsallianser. I syfte att samla in relevanta erfarenheter från övriga myndigheter har Konkurrensverket under året även skickat två skriftliga förfrågningar till nätverket.

Bistå konkurrensmyndigheter i andra EU-länder med delgivning

Konkurrensverket har i uppdrag att bistå konkurrensmyndigheter i andra EU-länder med delgivning av vissa handlingar. Under 2023 har Konkurrensverket inte mottagit några sådana förfrågningar.

Nordiskt samarbete

De nordiska konkurrensmyndigheterna har under lång tid utvecklat ett nära samarbete. Utöver erfarenhetsutbyte mellan myndigheterna och gemensamma marknadsstudier har de nordiska konkurrensmyndigheterna också möjlighet att utbyta information och bistå varandra vid utredningar av misstänkta överträdelser av konkurrensreglerna. Möjligheter till samarbete finns också i förvärsärenden.

I september stod Konkurrensverket värd för det nordiska konkurrensmötet, som anordnades i Marstrand. På mötet hölls gruppdiskussioner kring teman om interimistiska beslut, algoritmer och livsmedelsmarknaden. Utöver det diskuterade generaldirektörerna bland annat konkurrensrätt och artificiell intelligens, samt frågan om konkurrensmyndigheterna har ändamålsenliga verktyg för att kunna värna konkurrensnytta för konsumenterna. Frågan om inflation och konkurrensmyndigheternas roll behandlades även vid generaldirektörernas möte på Island i april 2023.

Under året har också ett antal möten anordnats i de arbetsgrupper som är inrättade för att underlätta erfarenhetsutbyte mellan medarbetare från de nordiska konkurrensmyndigheterna. Arbetsgruppen för kartellfrågor träffades i Reykjavik i juni. Även chefsekonomerna träffades i juni i Bergen och arbetsgruppen för chefsjurister träffades i Helsingfors i september.

De nordiska kommunikationscheferna hade ett fysiskt möte i Helsingfors den 25–26 maj. Utöver det fysiska mötet har gruppen haft fem digitala möten under året samt löpande delat information med varandra om aktuella kommunikationsinsatser i respektive land. I Bergen i november 2023 hölls det första mötet i ett nytt nätverk för erfarenhetsutbyte och kunskapsdelning kring insamlingen och analysen av anbudsdata.

Tillsammans med de övriga nordiska konkurrensmyndigheterna, arrangerade Konkurrensverket under våren 2023 webinarier på olika teman för att stödja den ukrainska konkurrensmyndigheten. Webbinarierna fokuserade på förvärvskontroll, konkurrensneutralitet, informationsinhämtning och kartellscreening.

För upphandlingsfrågor finns ett nordiskt nätverk för att utbyta erfarenheter och diskutera aktuella frågor. Vård för årets upphandlingsmöte var Danmark.

Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling

Konkurrensverket deltar i konkurrenskommittén inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD. Konkurrensverkets generaldirektör blev omvald som medlem i den del som ledde kommitténs arbete under 2023.

Konkurrenskommitténs arbete sker huvudsakligen inom ramen för möten, där medlemsländerna och andra inbjudna delegationer två gånger per år deltar i rundabordssamtal och diskussioner om konkurrensrättsliga och politiska frågor. Under 2023 har Konkurrensverkets medarbetare deltagit vid diskussioner om bland annat algoritmer och konkurrens, skadeteorier vid digitala förvärv, konkurrens och innovation, eftergiftsprogram, konkurrensmyndigheters befogenheter och verktyg samt konkurrens och idrott.

Till mötena i juni och december lämnade Konkurrensverket skriftliga bidrag om konkurrensvälfärdsstandarden, konkurrensrätten och idrott samt konkurrensmyndigheters befogenheter, resurser och verktyg i ljuset av den ökade digitaliseringen.

I juni 2023 beslutade OECD:s ministerråd om revideringar i rekommendationen om bekämpande av anbudskarteller. Konkurrensverket har tidigare bidragit med synpunkter under framtagandet av rekommendationen. Ministerrådet beslutade även om en ny rekommendation om konkurrens och immateriella rättigheter.

På upphandlingsområdet har Konkurrensverket under året deltagit i ett möte inom ramen för OECD:s kommitté för statlig förvaltning, *Leading Practitioners on Public Procurement*, LPP. På mötet diskuterade man bland annat hur upphandlingsstrategier kan beakta digitaliseringen och nya tekniska utvecklingar såsom exempelvis artificiell intelligens.

International Competition Network

International Competition Network, ICN, är ett globalt nätverk för konkurrensmyndigheter bestående av cirka 140 medlemmar. Arbetet sker i projektform inom ramen för fem arbetsgrupper som bland annat utarbetar rekommendationer, vägledning och rapporter, samt anordnar seminarier för medlemmarna.

Inom ramen för arbetsgruppen för effektiva arbetsmetoder anordnade Konkurrensverket i juni 2023 ett webinarium om hur digitala verktyg kan användas för att effektivisera konkurrensrättsliga utredningar. Inom samma arbetsgrupp deltog Konkurrensverkets medarbetare även i en workshop riktad till chefsekonomer. Denna workshop hölls i Bergen, i anslutning till det nordiska mötet för chefsekonomer.

Under ICN:s årskonferens i oktober 2023 medverkade Konkurrensverkets generaldirektör i ett panelsamtal om digitala verktyg och resurser. Under samma konferens medverkade Konkurrensverkets medarbetare vid seminarier kring hållbarhet och konkurrensrätt respektive förvärvsprövningar.

I oktober 2023 utsågs Konkurrensverket till att ansvara för projektledarskapet inom ramen för arbetsgruppen för ensidiga förfaranden. Projektet syftar till att inhämta erfarenheter från konkurrensmyndigheter om tillämpningen av konkurrensreglerna när det gäller exklusivtetsavtal och att uppdatera ICN:s befintliga vägledningar på området.

Resultat av det internationella arbetet

Under 2023 har Konkurrensverket valt att prioritera internationellt samarbete som bedömts ge bäst förutsättningar för att uppfylla uppdraget att bidra till den internationella utvecklingen inom myndighetens ansvarsområden.

Erfarenhetsutbytet inom EU och Norden är särskilt värdefullt för vårt uppdrag. På upphandlingsområdet och i frågor som rör otillbörliga handelsmetoder har Konkurrensverkets medarbetare kunnat dra nytta av andra organisationers kompetens och erfarenheter, samtidigt som vi har bidragit med egen kunskap.

ECN-nätverket är ett mycket viktigt forum för erfarenhetsbyte på konkurrensområdet. Likaså har möten med nordiska kollegor bidragit till ökad kunskap kring frågor av strategisk vikt för Konkurrensverket, exempelvis när det gäller livsmedelsmarknader och konkurrens i kristider. Möjligheterna för konkurrensmyndigheterna i EU och Norden att bistå varandra i utredningsåtgärder samt utbyta sekretessbelagda uppgifter bidrar också till en mer effektiv och enhetlig konkurrenstillsyn.

Samarbetet inom OECD och ICN bidrar till ökad samsyn internationellt. Med hänsyn till OECD:s normgivande roll är det av stort värde för Konkurrensverket att bidra till rundabordssamtal samt diskussioner kring nya rekommendationer och vägledningar. Genom Konkurrensverkets generaldirektörs medlemskap i styrgruppen för OECD:s konkurrenskommitté ges goda förutsättningar att påverka inriktningen på kommitténs arbete.

Samverkan inom ICN bidrar till ökad global samsyn kring metodfrågor. Inom ICN ges dessutom möjlighet att bidra med kunskap till konkurrensmyndigheter med begränsad erfarenhet och mindre ekonomiska resurser.

Sammanfattningsvis har Konkurrensverket under 2023 aktivt bidragit till det internationella samarbetet inom myndighetens ansvarsområden. Ett väl fungerande internationellt samarbete är i sin tur en förutsättning för enhetlig tillämpning av regelverken och, framför allt inom konkurrenstillsynen, effektiva utredningar av gränsöverskridande överträdelse.

Kommunikation

Under 2023 har Konkurrensverket arbetat för att sprida information och öka intressentgruppernas kunskap om Konkurrensverkets tillsyn och verksamhetsområden. Det har bland annat handlat om kommunikation kring myndighetens tillsynsuppdrag, konkurrens- och upphandlingsrättsliga beslut, ställningstaganden, analyser och forskning. I uppdraget ingår att informera om rättstillämpningen på konkurrens- och upphandlingsområdena, främja ett konkurrensinriktat synsätt och att verka för en enhetlig tillämpning av de nationella upphandlingsreglerna.

Under 2023 har en stor del av den externa kommunikationen varit inriktad på konsumentnära konkurrensfrågor inom bland annat livsmedels- och drivmedelsmarknaderna. Kommunikationsinsatserna har haft fokus på bland annat konkurrens i kristider, genomlysning av livsmedelsbranschen och projekt relaterat till laddinfrastruktur.

En del av det resurstillskott, som under 2023 tillfördes Konkurrensverket för en effektiv konkurrenstillsyn, var avsett att användas till ökade informationsinsatser om konkurrensreglerna och konkurrensens betydelse. En närmare redogörelse för hur, och på vilket sätt, Konkurrensverket har tagit sig an uppdraget under 2023 finns i avsnittet om Analyser och insatser på uppdrag av regeringen.

Kommunikationsinsatser, kanaler och kanalval

Navet i Konkurrensverkets interna och externa kommunikation är de digitala kanalerna. Vår interna kommunikation riktar sig till våra medarbetare. Vår externa kommunikation riktar sig framför allt till företag, branschföreträdare, upphandlande myndigheter, upphandlande enheter och de som berörs av avgöranden och tillämpningen av regelverk som ingår i Konkurrensverkets uppdrag. Prioriterade externa kommunikationskanaler är, utöver webbplatsen, digitala nyhetsbrev, poddsändningar, seminarier och plattformen LinkedIn.

Konkurrensverkets interna kommunikation

Intranätet Kompassen är Konkurrensverkets huvudsakliga kanal för internt arbete och kommunikation, en gemensam digital plattform, som bidragit till att främja delaktighet, kunskapsutbyten och inblick i verksamheten.

Chefer och medarbetare har uppmuntrats att hålla sig uppdaterade och kommunicera via intranätet och även medverkat för att bidra till kunskaps- och erfarenhetsutbyte i verksamhetsövergripande möten.

Kommunikations- och HR-funktionerna har haft nära kontakt och samverkan. Intern information har kontinuerligt publicerats i nyhetsflödet på Kompassens startside. I samband med förslaget om justerad organisation i november har även artiklar, frågor och svar och annat innehåll relaterat till omorganisationen publicerats. Intern information har också förmedlats vid regelbundet återkommande verksamhetsmöten, enhets- och chefsmöten.

Konkurrensverkets externa kommunikation

Extern webbplats

Konkurrensverket.se är Konkurrensverkets huvudsakliga plattform och kanal för digital kommunikation, en samlingsplats för nyheter och information om våra verksamhetsområden. Under 2023 har arbetet med uppdatering av innehåll och struktur med fokus på mottagare och användar- och tillgänglighetsanpassning fortsatt.

Digitala nyhetsbrev

Konkurrensverkets nyhetsbrev om konkurrens och upphandling har, med uppehåll för sommaren, distribuerats digitalt varannan vecka. Sammanlagt har 21 nummer av nyhetsbrevet publicerats. Nyhetsbrevet har kontinuerligt försett cirka 2 000 prenumeranter med aktuell information om upphandlings- och konkurrensrelaterade ämnen.

Under 2023 har Konkurrensverket även fortsatt att publicera ett separat nyhetsbrev inriktat på frågor som rör området otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Antalet prenumeranter under året var på samma nivå som föregående år och uppgick efter 9 publicerade nummer, i december 2023, till drygt 360.

Poddsändningar

Poddsändning är för Konkurrensverket ett sätt att erbjuda intressentgrupperna ett fördjupat resonemang kring komplexa ämnen, vilket också syftar till att bidra till en större förståelse för verksamheten.

Konkurrensverkets podcast *Konkurrenten* har under året belyst aktuella ämnen såsom priser, livsmedelsbranschen och otillbörliga handelsmetoder. Årets första avsnitt handlade om de förändringar som har präglat Konkurrensverkets arbete sedan myndigheten bildades för 30 år sedan. Ämnen i samtalet var bland annat omreglering av marknader, ett allt närmare samarbete med EU och en omvälvande digitalisering av företag och marknader.

Under 2023 producerade och publicerade Konkurrensverket fyra poddavsnitt, avsnitt 66–69, vilka också finns tillgängliga i textversion på Konkurrensverkets webbplats:

- 66. *Från omreglering till digitalisering – 30 år med Konkurrensverket*
- 67. *Livsmedelsbranschen – från producent till konsument*
- 68. *Prata inte pris!*
- 69. *Nya verktyg i konkurrenstillsynens verktygslåda – blir det bättre med mer tillsyn?*

För programinnehåll står Konkurrensverkets egna medarbetare varav flera har medverkat i sändningarna och bidragit till att dela med sig av värdefull kunskap om olika verksamhetsrelaterade ämnesområden. Flest nedladdningar i anslutning till publicering hade avsnitt nummer 67 och avsnitt 69. Även avsnitt 68 väckte stort intresse och uppmärksammades bland annat i flera nationella medier.

Sociala medier och rörlig bild

Konkurrensverkets närvaro i sociala medier kompletterar den information och de kommunikationsmöjligheter som ges via webbplatsen och nyhetsbrev. Vi använder sociala medier som kanaler för att förmedla nyheter, leda trafik till den externa webbplatsen och för att skapa intresse och engagemang kring aktuella frågor, myndighetens verksamhetsområden och för att uppmärksamma Konkurrensverkets intressentgrupper på kommande rekrytering, forskningsrapporter och aktiviteter, såsom konferenser och webinarier.

Konkurrensverket har kontinuerligt bevakat engagemang och statistik, och har prioriterat de kanaler som enligt vår bedömning är relevanta och ger störst värde för våra intressenter. När det gäller plattformen X (f.d. Twitter) har vi över tid sett en stadig minskning av interaktioner i form av reaktioner, kommentarer och frågor. Dessutom når vi genom kanalen endast en liten del av myndighetens intressentgrupper. Sedan augusti 2023 är därför Konkurrensverkets konto på plattformen X inte längre aktivt. Kvar i kontobeskrivningen finns en hänvisning till Konkurrensverkets webbplats.

En kanal som Konkurrensverket har fortsatt att satsa på är LinkedIn, en plattform som möjliggör kunskapspridning och interaktion med relevanta intressentgrupper. LinkedIn har även använts i samband med spridning av platsannonser för målgruppsanpassad rekrytering.

Under 2023 har Konkurrensverket fokuserat på de kommunikationsinsatser som ger bäst effekt och räckvidd och i och med det fortsatt satsningen på att producera och utveckla rörligt bildmaterial för publicering på bland annat intranätet och LinkedIn. Vi har exempelvis gjort filmade sammanfattningar av rapporter och i samband med Konkurrensverkets uppsatstävling producerade vi filmade intervjuer av uppsatsvinnarna.

Konkurrensverket har under året också utvecklat rörligt bildmaterial och kommunicerat via digitala kanaler i samband med seminariearrangemang, bland annat forskarkonferensen Pros and Cons och utvärderingsseminariet om LOH.

Konkurrensverket i möten, konferenser och webinarier

Konkurrensverkets medarbetare har under 2023 deltagit i ett flertal externa möten, med innehåll relaterat till lagstiftningen och myndighetens uppdrag. Här följer ett urval av Konkurrensverkets engagemang, dels i egen regi, dels som medverkande i andra aktörers arrangemang.

Den **30 mars** närvarade Konkurrensverkets generaldirektör vid ett sammanträde i riksdagens finansutskott för att redogöra för myndighetens arbete vad gäller stigande livsmedelspriser. Under mötet presenterades bland annat några av de frågeställningar som ingår i Konkurrensverkets genomlysning av livsmedelsbranschen.

Den **5 maj** i samband med *European Competition Day*, anordnat inom ramen för det svenska ordförandeskapet i EU, bidrog Konkurrensverket med kommunikationsstöd i såväl planering som genomförande. Delar av programmet direktsändes och fanns i efterhand tillgängligt att se på det svenska ordförandeskapets webbplats.

Fortsatt under maj månad anordnade Konkurrensverket i egen regi ytterligare två konferenser: den återkommande internationella forskningskonferensen "Pros and Cons" den **8 maj** med temat *Fighting Inflation with Competition Policy* och en konferens om upphandlingstillsynen den **31 maj**.

Den **14 november** var Konkurrensverket representerat vid Örebro universitets arbetsmarknadsmässa för jurist- och rättsvetarstudenter.

Den **15 november** medverkade Konkurrensverkets generaldirektör i ett rundabordssamtal på inbjudan av Sveriges civilminister. Samtalet syftade till att få en bättre bild av vilka utmaningar samhället står inför och vilka åtgärder regeringen kan vidta för att bäst motverka korruption och otillåten påverkan. På agendan stod bland annat offentlig upphandling, otillåten påverkan, intressekonflikter, god förvaltningskultur och förbättrade förutsättningar för korruptionsbekämpning i kommunsektorn.

Den **8 december** var Konkurrensverkets generaldirektör inbjuden att medverka vid ett halvdagsseminarium, som Institutet mot mutor och Transparency International Sverige anordnade, för att uppmärksamma den internationella antikorrupsionsdagen. På programmet stod frågor som: Vilka framträdande korruptionsrisker finns inom miljö och klimat? Nya visseblåsarlagen och Transparency International Sveriges stömlinje för visseblåsning – vad är erfarenheterna hittills?

Konkurrensverket i media

Konkurrensverket arbetar aktivt för att sprida kunskap om ämnen relaterade till konkurrens, upphandling och otillbörliga handelsmetoder. Under 2023 distribuerades 28 pressmeddelanden. Därutöver har nyheter om ärenden och beslut kontinuerligt publicerats i nyhetsflödet på Konkurrensverkets webbplats och i digitala nyhetsbrev.

Många av Konkurrensverkets ärenden väckte uppmärksamhet i media och genererade omfattande publicitet. Mest omskrivet var liksom tidigare år ämnen som berör allmänheten, däribland prisutveckling och konkurrens inom livsmedels-, drivmedels- och energi-marknaderna.

I slutet av september förekom Konkurrensverket ovanligt mycket i medierna. Bland frågorna som lyftes fram fanns de utökade befogenheterna på upphandlingsområdet och den utökade budgeten för konkurrenstillsynen. Stor uppmärksamhet fick också platsundersökningar hos ett antal bärföretag i mellersta och norra Sverige. I slutet av året fick även ett ärende rörande regioners upphandling av journalsystem stor uppmärksamhet.

Frågor om karteller, otillåtna prissamarbeten och varför det kan vara problematiskt med prissignalering diskuterades också, bland annat med Konkurrensverkets medarbetare i Ekonomiekot Extra i Sveriges Radio.

Vid cirka 6 200 tillfällen var Konkurrensverket omnämnt i media under 2023. Det är mer publicitet än föregående år, då antalet omnämningen var cirka 3 700.

Kännedom om myndigheten

Under 2023 genomförde Konkurrensverket en enkätundersökning bland allmänheten för att ta reda på kännedomen om de lagar vi utövar tillsyn över och vilken inställning respondenterna har till konkurrens, upphandling, otillbörliga handelsmetoder och Konkurrensverket. Undersökningen var en uppföljning av de undersökningar som vi genomförde 2017, 2019 och 2021.

Resultatet visar att samtliga målgrupper har en positiv inställning till såväl konkurrens mellan företag som till att det finns regler för offentlig upphandling och otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan.

Kännedomen om konkurrenslagen, reglerna för offentlig upphandling och lagen om otillbörliga handelsmetoder är i stort sett oförändrad. Kännedomen om att det är Konkurrensverket som ansvarar för att dessa lagar och regler efterföljs är dock fortsatt låg. Andelen som är positivt inställda till Konkurrensverket har minskat från drygt 60 procent 2021 till 54 procent 2023, vilket är i nivå med resultatet från undersökningen 2019.

En majoritet av respondenterna 2023 håller med om att "Konkurrens leder till ett större utbud av varor och tjänster" (63 procent), att "Konkurrens ger lägre priser på marknaden" (61 procent) och att "Konkurrens leder till nya och bättre produkter" (59 procent). Något färre (46 procent) håller med om att "Konkurrens ger högre kvalitet".

53 procent av respondenterna 2023 uppger att de har hört talas om Konkurrensverket det senaste året. Det är framför allt via media (71 procent), via sitt arbete (20 procent) eller via sociala medier (12 procent) som man har sett eller hört något om Konkurrensverket. 41 procent av de som hört talas om Konkurrensverket under det senaste året upplevde att det de sett eller hört var övervägande positivt. Endast 6 procent upplevde att det de sett eller hört var övervägande negativt, resterande var neutrala i sin inställning.

Kommunikationens resultat

Konkurrensverket har under 2023 noterat en ökad uppmärksamhet och ett stort genomslag för myndighetens frågor i media. Effekterna av externa kommunikationsinsatser kan vara en utmaning att mäta, men vi kan konstatera att Konkurrensverket under 2023 förekom 6 200 gånger i media, vilket är en markant ökning jämfört med cirka 3 700 omnämnanden 2022. Vi ser också att vår närvaro i sociala medier har bidragit till att driva trafik till Konkurrensverkets webbplats och även skapat utrymme för interaktion med intressentgrupper och målgruppsanpassning inför rekrytering.

Även vårt arbete med tillgänglighet har gett konkreta resultat, vilket syns i en mätning av webbplatser i offentlig sektor. Vid en jämförelse med 2022 har konkurrensverket.se ett markant bättre resultat inom samtliga fyra mätområden: webbstandard, tillgänglighet, webbprestanda samt integritet och säkerhet.

Konkurrensverkets sammantagna bedömning är att vår satsning på målgrupps- och kanal-anpassad kommunikation och uppgraderad webbplats under 2023 har bidragit till att sprida kunskap om lagstiftningen och våra ställningstaganden. Vi ser att kommunikationen bidrar till att öka den kunskapsbyggande och förebyggande effekten av varje enskilt tillsynsbeslut och varje rapport. Den uppmärksamhet som våra tillsynsärenden, yttranden, rapporter och analyser väcker i samhällsdebatten och media ökar i sin tur medvetenheten hos omvärlden om våra ansvarsområden, vilket kan förebygga att överträdelser sker och därmed också i förlängningen bidra till konsumentnytta och väl fungerande marknader. Ett stort antal aktörer, såsom universitet, konferensarrangörer, kommuner och branschorganisationer, har under året bjudit in Konkurrensverket som talare på olika möten, seminarier och evenemang. Dessa möten har skapat goda möjligheter att sprida kunskap om och bidra till intressentgruppernas förståelse för regelverken inom konkurrens, upphandling och otillbörliga handelsmetoder.

Organisation och kompetensförsörjning

Konkurrensverket har arbetat med att säkerställa att det finns nödvändig kompetens, ändamålsenlig organisation och övriga förutsättningar för att fullgöra de uppgifter som framgår av vår instruktion och vårt regleringsbrev.

Organisation

Konkurrensverkets organisation bestod i början av året av tio enheter. Varje enhet har en enhetschef. På enheterna finns också i varierande utsträckning biträdande enhetschefer och funktionsansvariga, som ansvarar för vissa utpekade områden.

Justering av organisationen till följd av utökad budget

Den 1 juni 2023 beslutade Konkurrensverket att skapa en elfte, tillfällig enhet till följd av att myndigheten tillfördes tillkommande medel genom vårändringsbudgeten. I samband med detta rekryterade Konkurrensverket en enhetschef och visstidsanställde medarbetare för att bemanna enheten. Befintliga medarbetare erbjöds också möjlighet att tjänstgöra vid den tillfälliga enheten. Tre personer valde att göra detta.

I budgetpropositionen för 2024 föreslog regeringen att Konkurrensverkets verksamhet skulle få 30 miljoner kronor per år i ökat ramanslag för att stärka konkurrenstillsynen. Eftersom förslaget i budgetpropositionen rörde en permanent utökning av det årliga anslaget möjliggjorde detta besked mer långsiktiga överväganden än vad som varit möjligt till följd av den tillfälliga förstärkningen i vårändringsbudgeten 2023. Konkurrensverket beslutade därför att den nya, tillfälliga enhet som skapats under sommaren skulle bli permanent. Ett antal personer tillsvidareanställdes i samband med detta. Majoriteten av dessa medarbetare placerades på den nya enheten.

Ett omfattande planeringsarbete vidtog också i syfte att kunna agera för att utöka konkurrenstillsynen ytterligare när riksdagsbehandlingen av budgetpropositionen var klar och myndigheten fått ta del av regleringsbrevet för 2024. Bland annat förberedde ledningen för en justering av organisationen och en översyn av befintliga mötesstrukturer i syfte att säkerställa en effektiv verksamhet i en växande organisation.

I november presenterade generaldirektören ett förslag till justering av organisationen för att skapa goda förutsättningar att använda tillkommande medel på ett ändamålsenligt sätt för att utveckla konkurrenstillsynen. Utgångspunkten i förslaget var att bygga på befintlig organisationsstruktur, som har varit välfungerande. Förslaget innebar bland annat ytterligare en enhet för konkurrenstillsyn och att en enhet för tips och bevakning skapades. Synpunkter inhämtades från medarbetarna på olika sätt, bland annat genom risk- och konsekvensbedömningar med direkt berörda enheter och funktioner. I december, efter att riksdagen fattat beslut om budgeten och regleringsbrevet för 2024 beslutats, fattade generaldirektören beslut om justerad organisation. I samband med detta utarbetades också en ny arbetsordning som speglar den nya organisationsstrukturen. Rekrytering av två nya enhetschefer inleddes också. Den nya organisationen trädde i kraft 1 februari 2024.

Lokalbehov i en växande organisation

Under 2022 genomförde Konkurrensverket en översyn av hur vi utnyttjar lokalerna när majoriteten av de anställda har distansarbetsavtal och hur medarbetarna trivs i våra lokaler. Undersökningen visade att cirka hälften av medarbetarna arbetade på kontoret under normal arbetstid. Den visade också att vi trivs bra i våra lokaler, men att det fanns behov av fler större sammanträdesrum (dnr 587/2022).

Till följd av översynen slog vi samman två av våra externa konferensrum under våren 2023 så att ett nytt, större rum skapades. Vi utökade också vårt samarbete med myndigheten Forte, Forskningsrådet om hälsa, arbetsliv och välfärd, och har vid ett flertal tillfällen under året lånat större sammanträdesrum från dem.

Eftersom den utökade budgeten har möjliggjort för oss att anställa fler medarbetare genomförde vi i slutet av 2023 en ny undersökning av närvaro i lokalerna. Undersökningen visade denna gång att strax under 50 procent av medarbetarna arbetade på kontoret under normal arbetstid, vilket är en liten minskning jämfört med undersökningen som gjordes 2022. Närvaron är ojämnt fördelad över veckan och fredagar är den dag när flest medarbetare (70 procent) arbetar på distans.

Kompetensutveckling

Medarbetarnas kompetens utvecklas huvudsakligen genom arbetsuppgifterna. Möjligheter att växla mellan områden och roller finns inom myndigheten, liksom möjligheten att fördjupa sig eller att arbeta inom Konkurrensverkets internationella samarbeten.

Strukturerat och spontant kunskaps- och erfarenhetsutbyte med medarbetare och chefer är en viktig del av Konkurrensverkets kunskaps- och metodutveckling. Strukturerade utbyten har under året bland annat varit analysmöten och interna seminarier. Att ingå som expert i kommittéväsendet utvecklar också kompetensen. Under 2023 har åtta medarbetare medverkat som experter i offentliga utredningar.

Även utbildningsinsatser bidrar till kompetensutvecklingen. Konkurrensverket har särskilt avsatta medel för utbildning och har under året genomfört utbildningar såväl i egen regi som anlitat extern kompetens. Medarbetare från Konkurrensverket har bland annat anordnat en föreläsningsserie i konkurrens ekonomi samt utbildningar i redovisning och företagsförvärv. Vi har använt oss av externa leverantörer för att erbjuda medarbetarna utbildningar i grundläggande och avancerad konkurrensrätt samt i säkerhetsskydd. Konkurrensverkets nyanställda har även deltagit i en utbildning om statstjänstemannarollen, som har tagits fram inom myndighetssamarbetet Rörlighet i staten. Genom myndighetssamarbetet har medarbetare också deltagit i en ledarskapsutbildning. Med utgångspunkt i medarbetarnas individuella behov genomförs också individanpassade utvecklingsinsatser.

Attraktiv arbetsplats

Ett väl fungerande ledarskap är centralt för trivsel och arbetsresultat i organisationen. Utöver chefsutbildningar, som alla chefer erbjuds, har chefsgruppen även kontinuerliga möten för att planera och samordna verksamheten.

Under våren 2023 genomfördes utöver utvecklingssamtal en enkät där medarbetarna fick svara på frågor om ledarskapet på myndigheten. I oktober genomfördes en medarbetarundersökning med fokus på trivsel, engagemang, medarbetarskap med mera. Enkäterna har följts upp med diskussioner om arbetsmiljö och utveckling i en årlig cykel med medarbetar- och chefsuppföljningar. Under året har alla enheter genomfört diskussioner om medarbetarskap. Dessutom har enhetsdiskussioner om jäv och bisysslor genomförts.

Konkurrensverket har också ett internt ledarskapsnätverk som träffas regelbundet. Nätverket riktar sig till alla medarbetare som har intresse för ledarskap och genom nätverket får deltagarna en möjlighet till kompetensutveckling vad gäller ledarskapsfrågor och tillfälle att lära känna medarbetare på andra enheter som delar detta intresse. Under året har tio nätverksmöten ägt rum. Ämnen som har diskuterats är bland andra motivation och medarbetarskap.

Även en väl fungerande introduktion av nya medarbetare är central för trivsel, engagemang och möjlighet att komma igång och bidra i verksamheten. Konkurrensverket har under 2023 sett över och utvecklat det övergripande introduktionsprogrammet inklusive checklistor för chefer och faddrar. Syftet med introduktionen är att skapa bästa möjliga förutsättningar för nyanställda att lära känna organisationen, sin roll och sina kollegor så att medarbetaren kan bidra och utvecklas.

Även avslutsprocessen har setts över. Bland annat har avslutningsintervjuernas frågor om arbetets och en checklista för chefer och medarbetare tagits fram. Detta är information som är viktig för ett ändamålsenligt utvecklingsarbete.

Stödet för gott samarbete i form av bland annat rutiner, guider och gruppdiskussioner har fortgått under 2023. Enligt Konkurrensverkets projekthandbok ska alla projekt som löper längre än sex månader innefatta en teamutvecklingsinsats. Under året har fyra teamutvecklingsinsatser genomförts. Även en guide för att arbeta med spelregler i grupper har tagits fram.

Konkurrensverket erbjuder också möjlighet till distansarbete med stöd av riktlinjer så att medarbetare kan ansöka om en enskild överenskommelse om distansarbete upp till två dagar i veckan. En majoritet av Konkurrensverkets medarbetare har nu en sådan överenskommelse. Riktlinjerna har uppdaterats under året så att det numera inte ställs krav på viss inställetid.

Konkurrensverket lägger stor vikt vid att erbjuda friskvård och aktiviteter som främjar hälsa och gemenskap. Vissa aktiviteter håller medarbetare själva i, såsom yogapass och löpträning. Utöver dessa aktiviteter har Konkurrensverket under våren 2023 anordnat instruktörsledda träningspass som anställda fått möjlighet att prova tillsammans. Konkurrensverket erbjuder även möjlighet till regelbunden badmintonträning genom en bokad bana samt friskvårdsmassage på jobbet.

Utöver friskvårdsbidrag om 5 000 kronor per år har Konkurrensverket under 2023 också erbjudit alla medarbetare ett bidrag om 1 500 kronor till att göra en hälsoundersökning hos valfri leverantör. Bidraget förmånsbeskattas.

Som statlig arbetsgivare erbjuder Konkurrensverket även en förmånlig tjänstepension och goda semestervillkor.

Kompetensförsörjning och personalomsättning

I kompetensförsörjningen har ett viktigt fokus under året varit att minska personalomsättningen. Eftersom myndigheten uppvisar ett högt nöjdmedarbetarindex och omsättningen trots detta är hög behöver vi säkerställa att vi vidtar adekvata åtgärder för att vända utvecklingen.

En förklaring som ges av medarbetare som väljer att sluta är lönen. Det lönestrategiska arbetet är en viktig del av den långsiktiga försörjningen av kompetens. Konkurrensverket har under året därför, utöver lönekriterierna i lönepolicyn som har tyngdpunkten i den individuella prestationen, haft särskilt fokus på att hantera skillnader i löner som uppstått mellan nyanställd och erfaren personal med motsvarande kompetens och prestation.

En annan förklaring till den höga personalomsättningen är att personer med den kompetens som Konkurrensverket behöver är attraktiva för många arbetsgivare på arbetsmarknaden. Konkurrensverket har lättare att rekrytera juniora än seniora medarbetare. Sådana medarbetare stannar sällan länge på sin första arbetsplats och detta bidrar delvis till vår höga personalomsättning.

Nyckeltal

Medelantalet anställda inom Konkurrensverket under 2023 uppgick till 197, medan antalet årsarbetskrafter var 164. Könsfördelningen har varit 62 procent kvinnor och 38 procent män. Den 31 december 2023 var sex kvinnor och sju män chefer på Konkurrensverket. Medelåldern under året uppgick till 41 år. Sjukfrånvaron på Konkurrensverket var 2,13 procent under 2023, vilket är en höjning jämfört med 2022 då sjukfrånvaron uppgick till 1,95 procent.

Under 2023 började 53 nya medarbetare på Konkurrensverket och 43 personer slutade (visstidsanställda med månadslön inkluderade). Utöver den rörlighet som uppstår när personer börjar och slutar arbeta på Konkurrensverket finns också rörlighet i form av utlån till andra myndigheter.

Tabell 24 Nyckeltal personal

År	2023	2022	2021	2020
Medeltal anställda (antal)	197	188	172	168
Årsarbetskrafter (antal)	164	154	146	144
Personalomsättning, nyanställda (%) ⁴⁵	28	24	20	15 ⁴⁶
Personalomsättning, de som slutat (%) ⁴⁷	22	22	13 ⁴⁸	15
Nyanställda under året (antal)	53	55	27	25
Slutat under året (antal)	43	44	24	22
Andel kvinnor/män (%)	62/38	61/39	58/42	57/43
Medelålder (år)	41	41	41	41
Sjukfrånvaro (%)	2,13	1,95	1,78	1,85

Kompetensförsörjningens resultat

Ledarskapsenkäten som genomfördes under våren visade att Konkurrensverkets chefer ger en tydlig bild av syftet med arbetsuppgifterna, uppmuntrar medarbetarna och förmedlar en positiv bild av framtiden. Resultatet visar också att vi har ett klimat där vi öppet kan tala om fel och misstag som begås, något som vi bedömer är viktigt för en god arbetsmiljö och för att säkerställa att verksamheten utvecklas. Förbättringsutrymme hos cheferna finns däremot vad gäller uppföljning av medarbetares prestationer och formulering av tydliga och utmanande mål.

Den medarbetarundersökning som vi genomförde under hösten hade 86 procent svarsfrekvens och visar att Konkurrensverket har ett genomsnittligt nöjdmedarbetarindex, NMI, på 78 samt att de flesta av medarbetarna, 92 procent, är nöjda och har ett NMI över 55. Undersökningen visar också att synen på arbetsuppgifterna och upplevelsen av samarbete i arbetsgruppen har förbättrats sedan föregående år. Resultatet när det gäller arbetsrelaterad stress och hälsa indikerar fortsatt förbättringsutrymme, men är något bättre än vid förra årets mätning.

Enkätresultatet visar också att under de senaste tolv månaderna har 1 av totalt 155 svarande medarbetare upplevt diskriminering från en annan medarbetare, medan ingen anser sig ha blivit utsatt för kränkande särbehandling. Motsvarande siffror för 2022 var 2 respektive 3 av 143 svarande medarbetare.

Sammantaget visar årets resultat av ledarskapsenkäten och medarbetarundersökningen enligt vår bedömning att ledarskapet på myndigheten är välfungerande, att medarbetarskapet utvecklas och att Konkurrensverket på flera sätt uppfattas som en attraktiv arbetsgivare. Vi bedömer att arbetet med kompetensförsörjningen har bidragit till detta på flera sätt. Bland annat erbjuder vi medarbetare utvecklingsmöjligheter, lägger vikt vid dialogen

⁴⁵ Uträkningen baseras på de siffror som Arbetsgivarverket uppger i "Åtterrapporering av uppgifter om kompetens kategorier m.m.". Måttet utgår från utfallet i september och jämförs med september föregående år.

⁴⁶ I årsredovisningen för 2022 uppges felaktig andel personalomsättning, nyanställda (13 procent).

⁴⁷ Uträkningen baseras på de siffror som Arbetsgivarverket uppger i "Åtterrapporering av uppgifter om kompetens kategorier m.m.". Måttet utgår från utfallet i september och jämförs med september föregående år.

⁴⁸ I årsredovisningen för 2022 uppges felaktig andel personalomsättning, de som slutat (15 procent).

mellan chefer och medarbetare, ger stöd och kompetensutveckling i grupputveckling samt ett stort antal kvalificerade utbildningar. Vi uppmanar till friskvård och erbjuder majoriteten anställda överenskommelser om distansarbete, något som kan bidra till en bättre balans mellan arbete och privatliv.

Vi bedömer samtidigt att personalomsättningen är alltför hög, vilket påverkar verksamheten negativt. I synnerhet i de långa arbetsprocesser som tillsynsutredningar ofta innebär påverkas arbetsmiljö och effektivitet när medarbetare slutar. Av de åtgärder och aktiviteter för att utveckla och behålla medarbetare som nämnts ovan bedömer vi att lönestrategin har varit den viktigaste åtgärden under året. Det är dock för tidigt att helt bedöma dess effekter. Konkurrensverket kommer fortsatt att satsa på såväl lönestrategi som utbildningar och tydliga karriärvägar för att behålla kompetenta medarbetare och kommer noga att följa hur personalomsättningen utvecklas.

Fakta i korthet

Tabell 25 Ärendestatistik för Konkurrensverkets olika tillsynsområden

Ärendestatistik¹

Kostnader inkluderar indirekta kostnader och redovisas fördelat på avslutade ärenden

	2023	2022	2021	2020
Konkurrenslagsärenden				
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ²	127 266	119 453	112 591	102 497
Utnyttjad tid (av total tid) procent	67	70	69	66
Genomsnittlig handläggningstid för avslutade ärenden, kalenderdagar	106	44	48	110
Konkurrensbegränsande samarbete ³				
Registrerade	4	2	8	2
Avslutade	7	4	6	6
Avslutade ärenden:				
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	934	548	512	818
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁵	9 574	3 302	8 237	8 234
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁶	6 692	2 278	5 955	5 599
Missbruk av dominerande ställning ³				
Registrerade	5	1	2	0
Avslutade ⁷	4	1	0	2
Avslutade ärenden:				
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	519	150	0	454
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁵	4 835	2 611	0	3 429
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁶	3 380	1 802	0	2 332
Konkurrensbegränsande offentlig verksamhet ³				
Registrerade	1	1	0	1
Avslutade ⁷	2	0	2	1
Avslutade ärenden:				
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	597	0	546	662
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁵	1 522	0	1 422	3 604
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁶	1 064	0	1 028	2 450

Konkurrensverkets årsredovisning 2023

	2023	2022	2021	2020
Anmälningar av företagskoncentrationer				
Registrerade	82	121	135	80
Avslutade	85	117	139	74
Avslutade ärenden:				
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	23	24	23	23
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁵	165	127	131	166
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁶	115	88	95	112
Fas 1-ärenden handläggningstid, arbetsdagar ⁸	15	16	14	16
Övriga företagskoncentrationsärenden				
Registrerade	18	30	30	26
Avslutade	16	33	29	25
Avslutade ärenden:				
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	22	30	37	71
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁵	32	60	48	58
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁶	22	41	35	39
Domstolsärenden⁹				
Registrerade	0	2	1	1
Avslutade ¹⁰	1	2	0	4
Avslutade ärenden: ¹¹				
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ¹²	98	432	0	578
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁵	18	1 360	0	3 877
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁶	13	938	0	2 636
Totalt konkurrenslagsärenden				
Registrerade	110	157	176	110
Avslutade	115	157	176	112

Konkurrensverkets årsredovisning 2023

	2023	2022	2021	2020
Upphandlingslagstiftningen¹³				
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ²	26 170	23 518	21 009	19 631
Utnyttjad tid (av total tid) procent	14	14	13	13
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar	223	367	247	266
Tillsynsärenden m.m. ³				
Registrerade ¹⁴	92	77	45	48
Avslutade ¹⁵	113	74	60	55
Avslutade ärenden:				
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ^{4, 16}	223	364	276	249
Genomsnittligt antal timmar per ärende ^{5, 17}	104	117	113	106
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ^{6, 18}	72	80	81	72
16 av de avslutade ärendena 2023 avsåg tillsynsbeslut med synpunkter.				
Domstolsärenden, upphandlingsskadeavgift				
Registrerade	31	35	26	36
Avslutade ¹⁹	25	17	24	40
Avslutade ärenden:				
Genomsnittlig tid för ärenden i domstol, kalenderdagar ²⁰	215	363	176	290
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁵	36	24	31	60
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁶	25	16	22	41
De registrerade ärendena 2023 avser 31 ansökningar om upphandlingsskadeavgift, därav 26 fakultativa och 5 obligatoriska				
Lagen om valfrihetssystem^{3, 21}				
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ²	192	696	160	136
Utnyttjad tid (av total tid), procent	0,1	0,4	0,1	0,09
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar	225	210	0	0
Registrerade ²²	1	14	0	1
Avslutade ²³	1	14	0	0
Avslutade ärenden:				
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	225	210	0	0
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁵	112	26	0	0
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁶	192	18	0	0
Totalt upphandlingslagsärenden ²⁴				
Registrerade	124	126	71	85
Avslutade	139	103	84	95

	2023	2022	2021	2020
Lagen om otillbörliga handelsmetoder²⁵				
Beräknad årskostnad, inklusive indirekta kostnader, tkr ²	10 185	8 223	2 866	-
Utnyttjad tid (av total tid), procent	5	5	2	-
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar	431	96	44	-
Tillsynsärenden m.m. ³				
Registrerade	9	17	3	-
Avslutade	12	9	1	-
Avslutade ärenden:				
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar ⁴	431	96	44	-
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁵	276	19	18	-
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁶	191	13	13	-
Domstolsärenden				
Registrerade	1	0	0	-
Avslutade	0	0	0	-
Avslutade ärenden:				
Genomsnittlig tid för ärenden i domstol, kalenderdagar	0	0	0	-
Genomsnittligt antal timmar per ärende ⁵	0	0	0	-
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁶	0	0	0	-
Totalt otillbörliga handelsmetoder				
Registrerade	10	17	3	-
Avslutade	12	9	1	-
Remissyttranden				
Besvarade remisser	171	162	183	163
Utnyttjad tid (av total tid) procent	3	3	2	3
Beräknad kostnad per ärende, inklusive indirekta kostnader, tkr ⁶	32	28	20	30
Nyckeltal				
Total lokalyta per anställd, kvm	17	18	20	20
Lokalhyra per anställd och år, tkr	90	86	88	89

- 1) Historiska siffror kan skilja sig marginellt från tidigare årsredovisningar med anledning av justeringar av ärendeklassificering.
- 2) Total förvaltningskostnad fördelad efter under året registrerad tid.
- 3) Inkluderar även ärenden som registrerats som tipsärenden och utretts på tillsynsenhet.
- 4) Från det datum då ärendet öppnades till att slutligt beslut har fattats.
- 5) Registrerade timmar från ärendets öppnande till att det avslutats.
- 6) Samtliga timmar under hela handläggningstiden, oavsett kalenderår, har beräknats efter timkostnad under det år ärendet avslutats.
- 7) Ett ärende avslutades som både klassificeringstypen missbruk av dominerande ställning och konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet 2023 men klassificeras i denna statistik som missbruk då missbruksregeln har förtur.

Konkurrensverkets årsredovisning 2023

- 8) Anmälningar av företagskoncentrationer som inte når särskild utredning, beräknat i arbetsdagar från ankomstdatum till dess att slutligt beslut har fattats.
- 9) För domstolsärenden redovisas enbart statistik för ärenden som avser prövning i sak i Patent- och marknadsdomstolarna. Således redovisas inte statistik för domstolsärenden som avser Konkurrensverkets utredningsåtgärder enligt 5 kap. konkurrenslagen (åläggande och platsundersökningar). Under 2023 har ett ärende beträffande ansökan om platsundersökning avgjorts av Patent- och marknadsdomstolen.
- 10) Ett av de avslutade ärendena 2022 avser ett överklagat interimistiskt beslut (dnr 475/2021).
- 11) Under 2023 avslutades ett domstolsärende (dnr 736/2022) inom konkurrenstillsynen vars domstolsprocess styrdes av ärendelagen, vilket möjliggjorde en domstolsprövning utan muntliga förhandlingsinslag. Ärendelagen gäller som processordning i domstol vid överklagade beslut om konkurrensskadeavgift sedan 2021 och kan i detta fall förklara den korta handläggningstiden.
- 12) Från det att ärendet inleddes i Patent- och marknadsdomstolen till slutligt avgörande.
- 13) I kategorin Upphandlingslagstiftningen ingår följande lagar: lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU, lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, LUF, och lagen (2016:1147) om upphandling av koncessioner, LUK. Då antalet ärenden per lag i flera fall är få redovisas dessa tillsammans i tabell, men enskilt i not. Även ärenden som avslutats utan att ta ställning till vilken av de olika lagarna som ärendet avser samt pågående ärenden där tillämplig lag inte fastställts inkluderas i statistiken.
- 14) Varav registrerade ärenden per lag: LOU 77, LUF 8 och LUK 5. I två registrerade ärenden som fortfarande är pågående har tillämplig lag inte fastställts, men ärendena inkluderas i statistiken. Bedömningen av vilken upphandlingslag ett pågående ärende avser kan komma att ändras under utredningens gång. Konkurrensverket utövar även tillsyn över lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, LUF5, men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 15) Varav avslutade ärenden per lag: LOU 94, LUF 13 och LUK 5. Ett ärende som avslutades med avskrivning avgjordes utan att ta ställning till vilken upphandlingslag som ärendet avser. Konkurrensverket utövar även tillsyn över LUF5 men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 16) Varav genomsnittlig handläggningstid (kalenderdagar) per lag: LOU 215, LUF 241 och LUK 335. Konkurrensverket utövar även tillsyn över LUF5 men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 17) Varav genomsnittligt antal timmar per lag: LOU 90, LUF 178 och LUK 191. Konkurrensverket utövar även tillsyn över LUF5 men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 18) Varav beräknad kostnad (tkr) per lag: LOU 62, LUF 124 och LUK 133. Konkurrensverket utövar även tillsyn över LUF5 men dessa ärenden redovisas inte i statistiken.
- 19) Fem av de avslutade ärendena härrör från två separata sakfrågor (dnr 406–408/2023 och dnr 796–797/2023).
- 20) Från det att Konkurrensverket lämnat in ansökan till förvaltningsrätten till slutligt beslut.
- 21) I kategorin Lagen om valfrihetssystem ingår följande lagar: lagen (2008:962) om valfrihetssystem, lagen (2013:311) om valfrihetssystem i fråga om tjänster för elektronisk identifiering, lagen (2008:962) om valfrihetssystem i enlighet med lagen (2010:536) om valfrihet hos Arbetsförmedlingen. Då antalet ärenden per lag i flera fall är få redovisas dessa tillsammans i tabell men enskilt i not. Konkurrensverket har inga registrerade eller avslutade domstolsärenden gällande nämnda lagar under 2020–2023.
- 22) Varav samtliga registrerade ärenden hör till lagen (2008:962) om valfrihetssystem.
- 23) Varav samtliga avslutade ärenden hör till lagen (2008:962) om valfrihetssystem.
- 24) Inkluderar samtliga lagar i not 13 och not 21.
- 25) Kategorin avser lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Då lagen infördes 2021 finns inga uppgifter för 2020.

Tabell 26 Fördjupad ärendestatistik¹

Indikationer som lett till förstudie	2023	2022	2021	2020
Konkurrenstillsyn				
Registrerade	67	50	46	51
Avslutade med avskrivningsbeslut	54	31	31	29
Lagts till handlingarna ²	11	25	10	3
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar³				
Indikationer som lett till förstudie	65	125	105	63
Utredningsärenden ⁴	397	300	278	291
Särskilt krävande utredningsärenden ⁵	819	720	924	773
Total medel	199	141	190	219
Indikationer som lett till förstudie				
Upphandlingstillsyn				
Registrerade	70	50	15	20
Avslutade med avskrivningsbeslut	53	21	14	18
Lagts till handlingarna	15	20	2	1
Genomsnittlig handläggningstid, kalenderdagar³				
Indikationer som lett till förstudie	48	100	76	50
Utredningsärenden	223	337	276	249
Total medel	168	293	238	200

- 1) Ärendetyper kan klassificeras om under ärendets handläggning, vilket medför att historisk statistik kan skilja år för år.
- 2) I årsredovisningen för 2023 delas avslutade tips som har lett till förstudie i två kategorier – ärenden som har lagts till handlingarna och ärenden som avslutats genom avskrivningsbeslut. Under tidigare år summerades samtliga avslutade ärenden i en enda post.
- 3) Från det datum då ärendet registreras till att ett beslut har fattats avseende avskrivna ärenden.
- 4) Inkluderar ärenden som klassas som konkurrensbegränsande samarbete, missbruk av dominerande ställning eller konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet med en utredningstid som understiger 365 dagar och/eller 2 000 timmar.
- 5) Inkluderar ärenden som klassas som konkurrensbegränsande samarbete, missbruk av dominerande ställning eller konkurrensbegränsande offentlig säljverksamhet med en utredningstid som överstiger 365 dagar och 2 000 timmar.

Ekonomisk översikt

Tabell 27 Anslags- och bidragsfinansierad verksamhet (tkr)

År	Intäkter av anslag			Övriga intäkter			Kostnader		
	2023	2022	2021	2023	2022	2021	2023	2022	2021
Konkurrens ¹	149 095	138 007	137 007	775	384	1 258	149 870	138 486	138 433
Offentlig upphandling ¹	30 698	27 738	25 658	160	77	236	30 858	27 835	25 925
Otillbörliga handelsmetoder ^{1, 2}	11 982	9 059	0	62	25	0	12 044	9 091	0
Total	191 775	174 805	162 665	997	486	1 494	192 772	175 412	164 358

¹⁾ Fördelning av kostnader och intäkter baseras på registrerad tid.

²⁾ 2022 är det första året som tillsynen rörande otillbörliga handelsmetoder har kunnat beräknas på ett helår. Fördelning för otillbörliga handelsmetoder tidigare än 2022 redovisas därför inte.

Tabell 28 Uppbörd (tkr)

År	Intäkt			Tillfört statens budget		
	2023	2022	2021	2023	2022	2021
Konkurrensskadeavgift	8 550	1 130	0	8 550	1 130	0
Upphandlingsskadeavgift	13 840	21 170	22 250	13 840	21 170	22 250
Övriga sanktionsavgifter, Otillbörliga handelsmetoder	250	0	0	250	0	0
Total	22 640	22 300	22 250	22 640	22 300	22 250

Tabell 29 Transfereringar (tkr)

År	Erhållet från statens budget/andra myndigheter			Lämnade bidrag			Finansiella kostnader		
	2023	2022	2021	2023	2022	2021	2023	2022	2021
Konkurrens	5 473	5 431	4 242	5 473	5 431	4 242	0	0	0
<i>Varav rättegångskostnader</i>	0	0	19	0	0	19	0	0	0
<i>Varav forskningsbidrag¹</i>	5 473	5 431	4 223	5 473	5 431	4 223	0	0	0
Offentlig upphandling	2 507	3 171	5 097	2 507	3 171	5 097	0	0	0
<i>Varav forskningsbidrag¹</i>	2 507	3 171	5 097	2 507	3 171	5 097	0	0	0
Otillbörliga handelsmetoder	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Varav forskningsbidrag</i>	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Total	7 980	8 602	8 725	7 980	8 602	8 725	0	0	0

¹⁾ För 2022 har ett forskningsbidrag om 379 tkr klassificerats som både upphandlings- och konkurrensforskning, beloppet ingår under både konkurrens och offentlig upphandling.

Tabell 30 Avrapporterade regeringsuppdrag (tkr)

Dnr	Sammanfattning av uppdraget	Erhållna medel	Kostnader inkl. overhead
415/2022	Sveriges ordförandeskap i EU 2023	0	939
99/2023	Prognoser och prognos för beställningsbemyndigande	0	64
599/2022	Uppdrag att vidta energibesparingsåtgärder inom den statliga förvaltningen	0	50

Tabell 31 Avgiftsfinansierad verksamhet (tkr)

	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023	2023
Verksamhet	Budget utgå. balans	Utgå. balans	Budget netto	Utfall netto	Budget intäkter	Utfall intäkter	Budget kost- nader	Utfall kost- nader	Budget netto	Utfall netto	Budget utgå. balans	Utgå. balans
Ansöknings- och register- avgift												
Avgifter (SFS 2020:332)	-260	-261	-102	-121	113	135	-215	-136	-102	-1	-464	-383

Den 1 juli 2020 trädde lagen (2019:668) om upphandlingsstatistik i kraft. Konkurrensverket är registermyndighet för annonsdatabaser. Under 2023 betalades sex registeravgifter till Konkurrensverket. Avgifterna bestäms av regeringen.

Tabellen visar intäkter, kostnader och utfall av Konkurrensverkets avgiftsbelagda verksamhet i jämförelse mot beräknad budget i regleringsbrevet.

Uppställningen utgår från indelningen av avgiftsbelagd verksamhet enligt punkt 6.1 i regleringsbrevet.

Sammanställning över väsentliga uppgifter

Tabell 32 Sammanställning över väsentliga uppgifter (tkr)

	2023	2022	2021	2020	2019
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	15 000	15 000	20 000	22 000	22 000
Utnyttjad	8 339	11 086	12 034	12 409	12 664
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	6 000	6 000	6 000	10 000	10 000
Maximalt utnyttjad	0	0	0	0	0
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteutgifter	634	177	0	0	0
Räntekostnader	0	0	6	1	48
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev för ansöknings- och registeravgift ¹	113	113	0	0	0
Ansöknings- och registeravgift ¹	135	146	113	53	0
Övriga avgiftsintäkter	77	1	1 258	1	123
<i>Avgiftsintäkter som ej disponeras</i>					
Inkomsttitel 2714 Sanktionsavgifter m.m.					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	0	0	0	0	0
Avgiftsintäkter	22 640	22 300	22 250	13 385	25 305
Anslagskredit					
Beviljad					
Uo 24 1:13 ap.1 Konkurrensverket (Ramanslag)	5 275	5 083	4 940	4 662	4 589
Uo 24 1:14 ap.1 Konkurrensforskning (Ramanslag)	324	324	324	324	414
Uo 24 1:19 ap.2 Finansiering av rättegångskostnader (Ramanslag)	900	900	1 800	1 800	1 800
Uo 8 1:1 ap.3 Bostadspolitisk utveckling (Ramanslag)	-	-	0	-	-
Utnyttjad					
Uo 24 1:13 ap.1 Konkurrensverket (Ramanslag)	2	0	0	0	0
Uo 24 1:14 ap.1 Konkurrensforskning (Ramanslag)	154	201	17	0	15
Uo 24 1:19 ap.2 Finansiering av rättegångskostnader (Ramanslag)	0	0	0	0	0
Uo 8 1:1 ap.3 Bostadspolitisk utveckling (Ramanslag)	-	-	0	-	-

Konkurrensverkets årsredovisning 2023

	2023	2022	2021	2020	2019
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande					
Uo 24 1:13 Konkurrensverket (Ramanslag)	0	2 150	6 431	853	5
Uo 24 1:14 Konkurrensforskning (Ramanslag)	0	0	0	559	0
Uo 24 1:19 Finansiering av rättegångskostnader (Ramanslag)	18 000	18 000	17 981	2 347	13
Uo 8 1:1 ap.3 Bostadspolitisk utveckling (Ramanslag)	-	-	0	-	-
Bemyndiganden					
Tilldelade	9 750	9 250	6 300	12 000	13 000
Summa gjorda åtaganden	9 690	9 217	5 668	4 654	11 743
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	164	154	146	144	141
Medelantalet anställda (st) ²	197	188	172	168	169
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 155	1 117	1 103	1 091	1 118
Kapitalförändring					
Årets	-1	-121	-200	-61	0
Balanserad	-382	-261	-61	0	0

¹⁾ Från och med 2022 finns beräknad budget för ansöknings- och registreringsavgifter (SFS 2020:332) med i regleringsbrevet. Avgifterna har tagits ut sedan 2020, och särredovisas därmed för 2020–2023.

²⁾ I beräkningen av medelantalet anställda är tjänstledig personal inräknad.

Resultaträkning

Tabell 33 Resultaträkning (tkr)

	Not	2023	2022
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	191 775	174 805
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	212	147
Intäkter av bidrag	3	149	162
Finansiella intäkter	4	635	177
Summa		192 771	175 291
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-154 541	-139 565
Kostnader för lokaler		-18 453	-16 701
Övriga driftkostnader	6	-16 399	-15 772
Finansiella kostnader	7	-376	-117
Avskrivningar och nedskrivningar		-3 003	-3 257
Summa		-192 772	-175 412
Verksamhetsutfall		-1	-121
Uppbördsverksamhet			
Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras	8	22 640	22 300
Medel som tillförts statens budget från uppbördsverksamhet		-22 640	-22 300
Saldo		0	0
Transfereringar			
Medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag		7 980	8 223
Lämnade bidrag	9	-7 980	-8 223
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	10	-1	-121

Balansräkning

Tabell 34 Balansräkning (tkr)

	Not	2023-12-31	2022-12-31
Tillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	11	2 706	3 279
Summa		2 706	3 279
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	12	797	1 318
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	13	5 206	6 859
Summa		6 004	8 177
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		1	0
Fordringar hos andra myndigheter	14	2 043	2 085
Övriga kortfristiga fordringar	15	8 194	1 700
Summa		10 237	3 785
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	16	7 065	6 449
Summa		7 065	6 449
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	17	-8 464	-8 369
Summa		-8 464	-8 369
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	18	15 548	19 996
Summa		15 548	19 996
Summa tillgångar		33 096	33 318
Kapital och skulder			
Myndighetskapital			
Statskapital	20	371	371
Balanserad kapitalförändring		-382	-261
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	10	-1	-121
Summa		-12	-11
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	21	200	349
Övriga avsättningar	22	2 285	1 995
Summa		2 485	2 344

	Not	2023-12-31	2022-12-31
Skulder m.m.			
Lån i Riksgäldskontoret	23	8 339	11 086
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	24	5 011	5 648
Leverantörsskulder		4 208	2 045
Övriga kortfristiga skulder	25	2 621	2 185
Summa		20 178	20 965
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	26	10 445	10 020
Summa		10 445	10 020
Summa kapital och skulder		33 096	33 318
Ansvarsförbindelser			
Övriga ansvarsförbindelser	27	5 000	1 200
Summa		5 000	1 200

Anslagsredovisning

Tabell 35 Redovisning mot anslag (tkr)

Anslag	Not	Ingående överföringsbelopp	Årets tilldelning enligt regleringsbrev	Indragning	Totalt disponibelt belopp	Utgifter	Utgående överföringsbelopp
Uo 24 1:13 Ramanslag Konkurrensverket ap.1 Konkurrensverket	28	2 150	186 846	0	188 996	-188 998	-2
Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrensforskning ap.1 Konkurrensforskning	29	-201	10 804	0	10 603	-10 757	-154
Uo 24 1:19 Ramanslag Finansiering av rättegångskostnader ap.2 Finansiering av rättegångskostnader	30	18 000	18 000	-18 000	18 000	0	18 000
Summa		19 949	215 650	-18 000	217 599	-199 754	17 844

Tabell 36 Redovisning mot inkomsttitel per 2023-12-31 (tkr)

Inkomsttitel	Not	Inkomster
2714 Sanktionsavgifter m.m.	31	
211 Konkurrens- och upphandlingsskadeavgift ¹		22 390
213 Övriga sanktionsavgifter, otillbörliga handelsmetoder		250
Summa		22 640

¹⁾ Inkomstliggaren skiljer inte på upphandlingsskadeavgift och konkurrensskadeavgift. Upphandlingsskadeavgiften för 2023 uppgår till 13 840 tkr och konkurrensskadeavgiften till 8 550 tkr.

Redovisning av beställningsbemyndiganden

Tabell 37 Redovisning av beställningsbemyndiganden (tkr)

Anslag/ Anslagsbenämning	Not	Tilldelat be- myndigande	Ingående åtaganden	Utestående åtaganden	Utestående åtagandenas fördelning per år		
					2024	2025	2026
Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrensforskning ap.1 Konkurrens- forskning	32	9 750	9 217	9 690	5 980	3 230	480
Summa		9 750	9 217	9 690	5 980	3 230	480

Noter och tilläggsupplysningar

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Tilläggsupplysningar

Redovisningsprinciper

Tillämpade redovisningsprinciper

Konkurrensverkets bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverkets, ESV, föreskrifter och allmänna råd till denna förordning. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna förordning.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Brytdagen föregående år var också den 5 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 50 tkr bokförts som periodavgränsningsposter.

Konkurrensverket tillämpar intäktsmässig redovisning mot inkomstitel, det vill säga redovisning mot inkomstitel görs per den dag då myndigheten utfärdat faktura eller motsvarande handling eller, om ingen faktura har utfärdats, när betalning kommer in.

Kostnadmässig anslagsavräkning

Semesterdagar som intjänats före 2009 avräknas från och med 2009 anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämmelsen. Utgående balans 2021, 189 tkr, har 2022 anslagsavräknats i sin helhet. Kvarvarande saldo och ingående balans år 2023 var därmed noll.

Upplýsningar av väsentlig betydelse

Justering av organisation

Konkurrensverket fick ett utökat anslag om 11 miljoner kronor för budgetåret 2023. Från och med budgetåret 2024 utökas anslaget med 30 miljoner kronor per år. För att skapa goda förutsättningar att använda tillkommande medel på ett ändamålsenligt sätt genomförde Konkurrensverket 2023 en förändring där en konkurrenstillsynsenhet tillkom. Den 1 februari 2024 genomfördes ytterligare en organisationsförändring där en enhet för konkurrenstillsyn och en enhet för tips och bevakning tillkom.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas licenser, rättigheter, datorer och kringutrustning, maskiner, tekniska anläggningar och övriga kontorsmaskiner, immateriella anläggningstillgångar och inredningsinventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 50 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. Ett objekt som understiger det fasta beloppet men tillhör en fungerade enhet läggs ihop med övriga objekt och definieras som en tillgång. Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till högst den återstående giltighetstiden på hyreskontraktet, dock lägst tre år. Om giltighetstiden på hyreskontraktet understiger tre år kan förbättringsåtgärder på annans fastighet tas upp med en avskrivningstid som är lika med den återstående kontraktstiden efter särskilt beslut. Nuvarande hyreskontrakt löper till och med den 31 maj 2025. Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod. Avskrivning under anskaffningsåret sker från den månad tillgången kan tas i bruk.

Tillämpade avskrivningstider

3 år	Licenser, rättigheter, datorer och kringutrustning
5 år	Maskiner, tekniska anläggningar och övriga kontorsmaskiner
5–10 år	Immateriella anläggningstillgångar och inredningsinventarier

Omsättningstillgångar

Fordringar har tagits upp till det belopp varmed de beräknas inflyta.

Skulder

Skulderna har tagits upp till nominellt belopp. Skulder i utländsk valuta har värderats till balansdagens kurs.

Ersättningar och andra förmåner

Ledande befattningshavare/styrelseuppdrag

Ledande befattningshavare/styrelseuppdrag	Ersättning (tkr)
Generaldirektör Rikard Jermsten	1 490
<i>Statens tjänstepensionsverks styrelse, ledamot, t.o.m. 2023-03-31</i>	
<i>Nämnden vid Valmyndigheten, ersättare, fr.o.m. 2023-06-01</i>	
<i>Utredningen om polisens beredskap, särskild utredare, fr.o.m. 2023-10-16</i>	

Förmånen av fri bil är given men utnyttjas inte.

Anställdas sjukfrånvaro

I tabellen redovisas anställdas totala sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Även andelen av den totala sjukfrånvaron under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer redovisas. I tabellen redovisas också sjukfrånvaro fördelat på kön och ålder i förhållande till respektive grupps sammanlagda ordinarie arbetstid. Sjukfrånvaron redovisas i procent.

Tabell 38 Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaro (%)	2023	2022
Totalt	2,13	1,95
Andel 60 dagar eller mer	24,16	22,94
Kvinnor	2,68	2,44
Män	1,25	1,17
Anställda –29 år	1,03	1,25
Anställda 30–49 år	2,47	2,08
Anställda 50 år–	1,96	2,02

Noter

Resultaträkning (tkr)

		2023	2022
Not 1	Intäkter av anslag		
	Uo 24 1:13 Konkurrensverket	188 998	172 040
	Uo 24 1:14 Konkurrensforskning	2 777	2 766
	Summa	191 775	174 805
	Utgifter i anslagsredovisningen	-199 754	-183 217
	Saldo	-7 980	-8 412
	Saldo består av minskning av semesterlöneskuld som intjänats före år 2009. Denna post har belastat anslaget men inte bokförts som kostnad i resultaträkningen.	0	189
	Anslag Uo 24 1:14 och Uo 24 1:19. Redovisning i transfereringsavsnittet som medel som erhållits från statens budget för finansiering av bidrag.	7 980	8 223
	Summa	7 980	8 412
Not 2	Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
	Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen	3	0
	Intäkter av offentligrättsliga avgifter	142	146
	Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	67	0
	Summa	212	147
	De offentligrättsliga intäkterna uppgick till 142 tkr varav 135 tkr består av avgiftsintäkter gällande Konkurrensverkets uppdrag som registermyndighet för annonsdatabaser enligt förordningen (2020:332) om upphandlingsstatistik.		
Not 3	Intäkter av bidrag		
	Bidrag från statliga myndigheter	34	102
	Bidrag från EU:s institutioner	116	60
	Summa	149	162
Not 4	Finansiella intäkter		
	Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	634	177
	Valutakursvinster	1	0
	Summa	635	177
	Ökade ränteintäkter jämfört med föregående år beror på höjd räntesats.		

Konkurrensverkets årsredovisning 2023

		2023	2022
Not 5	Kostnader för personal		
	Lönekostnader (exkl. arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	-96 696	-87 339
	<i>Varav lönekostnader ej anställd personal</i>	-44	-54
	Sociala avgifter	-53 903	-47 745
	Övriga kostnader för personal	-3 942	-4 481
	Summa	-154 541	-139 565
	Ökade personalkostnader jämfört med föregående år beror på att Konkurrensverket under 2023 har utökat sin personalstyrka för att stärka konkurrenstillsynen. Detta till följd av att Konkurrensverket i och med ändring av regleringsbrev (KN/2023/03500) fick ett utökat anslag avseende 2023.		
Not 6	Övriga driftkostnader		
	Reparationer och underhåll	-311	-236
	Reaförlust vid avyttring av anläggningstillgångar	0	-6
	Resor, representation, information	-2 577	-1 916
	Köp av varor	-1 756	-1 617
	Köp av tjänster	-11 667	-12 259
	Aktivering av utgifter egenutvecklade tillgångar	0	304
	Övrigt	-88	-42
	Summa	-16 399	-15 772
	Ökade driftkostnader jämfört med föregående år beror delvis på att Konkurrensverket under 2023 har haft en ökning av kostnader rörande representation, detta bland annat till följd av Konkurrensverkets uppdrag om att bistå Regeringskansliet med konferensen European Competition Day, inom ramen för Sveriges ordförandeskap i EU 2023. Delvis beror ökningen på generella kostnadsökningar relaterade till övriga driftkostnader.		
Not 7	Finansiella kostnader		
	Ränta på lån i Riksgäldskontoret	-360	-84
	Övriga finansiella kostnader	-16	-34
	Summa	-376	-117
	Ökade räntekostnader jämfört med föregående år beror på höjd räntesats.		

		2023	2022
Not 8	Intäkter av avgifter m.m. som inte disponeras		
	Konkurrensskadeavgifter	9 769	1 130
	Konkurrensskadeavgifter, befarad förlust	-1 219	0
	Upphandlingsskadeavgifter	13 840	21 170
	Övriga sanktionsavgifter, otillbörliga handelsmetoder	250	0
	Summa	22 640	22 300
	Konkurrensverket har bedömt att ta upp 1 219 tkr som en befarad förlust. Bedömningen har gjorts utifrån att gäldenären under 2023 ansökt om konkurs.		
	Under 2023 har Konkurrensverket utdömt sanktionsavgift enligt lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Konkurrensverket har tidigare inte haft någon intäkt relaterad till lagen som trädde i kraft den 1 november 2021.		
Not 9	Lämnade bidrag		
	Forskningsbidrag	-7 980	-8 223
	Summa	-7 980	-8 223
Not 10	Årets kapitalförändring		
	Avgiftsfinansierad verksamhet, underskott	-1	-121
	Summa	-1	-121

Balansräkning (tkr)

		2023-12-31	2022-12-31
Not 11	Balanserade utgifter för utveckling		
	Ingående anskaffningsvärde	4 011	3 706
	Årets anskaffningar	0	304
	Summa anskaffningsvärde	4 011	4 011
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-732	-223
	Årets avskrivningar	-573	-508
	Summa ackumulerade avskrivningar	-1 305	-732
	Utgående bokfört värde	2 706	3 279
Not 12	Förbättringsutgifter på annans fastighet		
	Ingående anskaffningsvärde	2 867	2 568
	Årets anskaffningar	0	299
	Summa anskaffningsvärde	2 867	2 867
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-1 549	-1 111
	Årets avskrivningar	-521	-439
	Summa ackumulerade avskrivningar	-2 070	-1 549
	Utgående bokfört värde	797	1 318
Not 13	Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
	Ingående anskaffningsvärde	18 998	18 372
	Årets anskaffningar	256	1 474
	Årets försäljningar/utrangeringar, anskaffningsvärde	-463	-848
	Summa anskaffningsvärde	18 791	18 998
	Ingående ackumulerade avskrivningar	-12 138	-10 671
	Årets avskrivningar	-1 909	-2 309
	Årets försäljningar/utrangeringar, avskrivningar	463	842
	Summa ackumulerade avskrivningar	-13 585	-12 138
	Utgående bokfört värde	5 206	6 859
Not 14	Fordringar hos andra myndigheter		
	Fordran ingående mervärdesskatt	2 043	2 085
	Summa	2 043	2 085

		2023-12-31	2022-12-31
Not 15	Övriga kortfristiga fordringar		
	Fordringar hos anställda	60	0
	Uppbördsfordringar	9 353	1 700
	<i>varav osäkra</i>	7 884	0
	Uppbördsfordringar, befarad förlust	-1 219	0
	Summa	8 194	1 700
	Konkurrensverket har bedömt att ta upp uppbördsfordringar om totalt 1 219 tkr avseende dnr 494/2023 som en befarad förlust. Bedömningen har gjorts utifrån att gäldenären under 2023 ansökt om konkurs.		
	Konkurrensverket har bedömt att ta upp uppbördsfordringar om totalt 7 884 tkr uppdelat enligt följande: 1 176 tkr avseende dnr 245/2023 och 6 708 tkr avseende dnr 592/2023 som osäkra. Bedömningen har gjorts utifrån att fordringarna lämnats över till Kammarkollegiets inkassotjänst för indrivning.		
	Av uppbördsfordringarna avser 250 tkr sanktionsavgifter för otillbörliga handelsmetoder, resterande avser konkurrensskadeavgifter. Samtliga osäkra uppbördsfordringar och den befarade uppbördsfordringen avser konkurrensskadeavgifter.		
Not 16	Förutbetalda kostnader		
	Förutbetalda hyreskostnader	4 579	4 324
	Förutbetalda kostnader för licenser	2 244	1 794
	Övriga förutbetalda kostnader	242	331
	Summa	7 065	6 449

		2023-12-31	2022-12-31
Not 17	Avräkning med statsverket		
	Uppbörd		
	Ingående balans	-6 420	0
	Redovisat mot inkomstitel	-22 640	-22 300
	Uppbördsmedel som betalats till icke räntebärande flöde	20 441	15 880
	Skulder avseende Uppbörd	-8 619	-6 420
	Anslag i räntebärande flöde		
	Ingående balans	-1 949	-6 414
	Redovisat mot anslag	199 754	183 217
	Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-197 650	-180 242
	Återbetalning av anslagsmedel	0	1 490
	Fordringar/skulder avseende anslag i räntebärande flöde	156	-1 949
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag		
	Ingående balans	0	189
	Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	0	-189
	Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	0	0
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto		
	Ingående balans	0	0
	Inbetalningar i icke räntebärande flöde	20 506	15 880
	Utbetalningar i icke räntebärande flöde	-65	0
	Betalningar hänförliga till anslag och inkomstitlar	-20 441	-15 880
	Övriga fordringar/skulder på statens centralkonto	0	0
	Summa Avräkning med statsverket	-8 464	-8 369
Not 18	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		
	Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret	15 548	19 996
	Summa	15 548	19 996
	<i>Belopp att reglera för december mellan räntekonto och statens centralkonto</i>	<i>-485</i>	<i>-4 720</i>
	Beviljad kredit enligt regleringsbrevet	6 000	6 000
	Maximalt utnyttjad kredit	0	0

		2023-12-31	2022-12-31
Not 19	Myndighetskapital		
	Redovisas efter not 27		
Not 20	Statskapital		
	Statskapital utan avkastningskrav avseende konst	371	371
	Utgående balans	371	371
Not 21	Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		
	Ingående avsättning	349	490
	Årets pensionskostnad	-46	21
	Årets pensionsutbetalningar	-103	-162
	Utgående avsättning	200	349
Not 22	Övriga avsättningar		
	Avsättning för lokalt omställningsarbete		
	Ingående balans	1 995	1 739
	Årets förändring	290	256
	Utgående balans	2 285	1 995
	Konkurrensverket har inte planerat att nyttja avsatta medel under 2024.		
Not 23	Lån i Riksgäldskontoret		
	Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar		
	Ingående balans	11 086	12 034
	Under året nyupptagna lån	256	2 313
	Årets amorteringar	-3 004	-3 261
	Utgående balans	8 339	11 086
	Beviljad låneram enligt regleringsbrev	15 000	15 000
Not 24	Kortfristiga skulder till andra myndigheter		
	Utgående mervärdesskatt	109	560
	Arbetsgivaravgifter	2 889	2 469
	Leverantörsskulder till andra myndigheter	2 012	2 618
	Summa	5 011	5 648

Konkurrensverkets årsredovisning 2023

		2023-12-31	2022-12-31
Not 25	Övriga kortfristiga skulder		
	Personalens källskatt	2 621	2 185
	Summa	2 621	2 185
Not 26	Upplupna kostnader		
	Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	9 911	9 727
	Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	274	73
	Upplupna kostnader inomstatliga	204	220
	Övriga upplupna kostnader	56	0
	Summa	10 445	10 020
Not 27	Övriga ansvarsförbindelser		
	Övrigt	5 000	1 200
	Summa	5 000	1 200
	<p>Konkurrensverket disponerar anslag Uo 24 1:19 ap.2, Finansiering av rättegångskostnader med anledning av mål och ärenden som avser överklagande av Konkurrensverkets beslut eller vari Konkurrensverket för talan. Den totala ersättningsskyldigheten vid förlust av samtliga pågående domstolsprocesser som Konkurrensverket är delaktigt i per 2024-01-25 har uppskattats till 5 miljoner kronor. Konkurrensverkets bedömning är att det finns en möjlig förpliktelse, beloppet redovisas därför som en ansvarsförbindelse.</p>		

Not 19 Myndighetskapital

	Statskapital	Balanserad kapitalförändring avgiftsbelagd verksamhet	Kapitalförändring enligt resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2022	371	-261	-121	-11
Rättelser	0	0	0	0
Ingående balans 2023	371	-261	-121	-11
Föregående års kapitalförändring	0	-121	121	0
Årets kapitalförändring	0	0	-1	-1
Summa årets förändring	0	-121	120	-1
Utgående balans 2023	371	-382	-1	-12

Anslagsredovisning

Not	28	<p>Uo 24 1:13 Ramanslag Konkurrensverket (Klimat- och näringslivsdepartementet) ap.1 Konkurrensverket (ram) Enligt regeringsbeslut 2023-06-22 (KN/2023/03500) har Konkurrensverket tilldelats ytterligare 11 000 tkr. Enligt regleringsbrevet disponerar Konkurrensverket en anslagskredit om 5 275 tkr. Under 2023 har Konkurrensverket utnyttjat 2 tkr av anslagskrediten. Konkurrensverket får disponera hela det ingående överföringsbeloppet på 2 150 tkr, då det understiger 3 % av föregående års tilldelning 169 438 tkr enligt regleringsbrevet. Anslaget är räntebärande.</p>
Not	29	<p>Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrensforskning (Klimat- och näringslivsdepartementet) ap.1 Konkurrensforskning (ram) Enligt regleringsbrevet disponerar Konkurrensverket en anslagskredit om 324 tkr. Under 2023 har Konkurrensverket utnyttjat anslagskrediten med 154 tkr. Anslaget är räntebärande.</p>
Not	30	<p>Uo 24 1:19 Ramanslag Finansiering av rättegångskostnader (Klimat- och näringslivsdepartementet) ap.2 Finansiering av rättegångskostnader (ram) Konkurrensverket har inget utfall av det tilldelade beloppet. Utfallet på anslaget är direkt avhängigt beslut från domstol både till vilket eventuellt belopp staten kan behöva ersätta motparten med och vid vilken tidpunkt ersättningen ska betalas ut. Det är också beroende av antalet processer som har avgjorts i domstol och utfallet. Anslaget behöver inte utnyttjas om Konkurrensverket vinner framgång i domstol. Detta medför att anslagets belastning kan variera mellan år. Anslaget är icke räntebärande.</p>

Redovisning mot inkomsttitel

Not	31	<p>2714 Sanktionsavgifter m.m. Inkomstläggaren skiljer inte på upphandlingsskadeavgift och konkurrensskadeavgift. Upphandlingsskadeavgiften för 2023 uppgår till 13 840 tkr och konkurrensskadeavgiften till 8 550 tkr. Under 2023 har Konkurrensverket utdömt sanktionsavgift enligt lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Konkurrensverket har tidigare inte haft någon sanktionsavgift redovisat mot inkomsttitel relaterad till lagen som trädde i kraft 1 november 2021. Konkurrensverket har bedömt att ta upp 1 219 tkr som en befarad förlust. Bedömningen har gjorts utifrån att gäldenären under 2023 ansökt om konkurs.</p>
------------	-----------	--

Beställningsbemyndiganden

Not	32	<p>Uo 24 1:14 Ramanslag Konkurrensforskning ap.1 Konkurrensforskning (ram) Bemyndiganden avser bidrag för konkurrens- och upphandlingsforskning som Konkurrensverket har tagit beslut om t.o.m. 2023 som ska betalas fr.o.m. 2024 och framåt.</p>
------------	-----------	---

Konkurrensverkets årsredovisning 2023

Stockholm 22 februari 2024

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Rikard Jermsten
Generaldirektör

Adress 103 85 Stockholm
Telefon 08-700 16 00
konkurrensverket@kkv.se

www.konkurrensverket.se